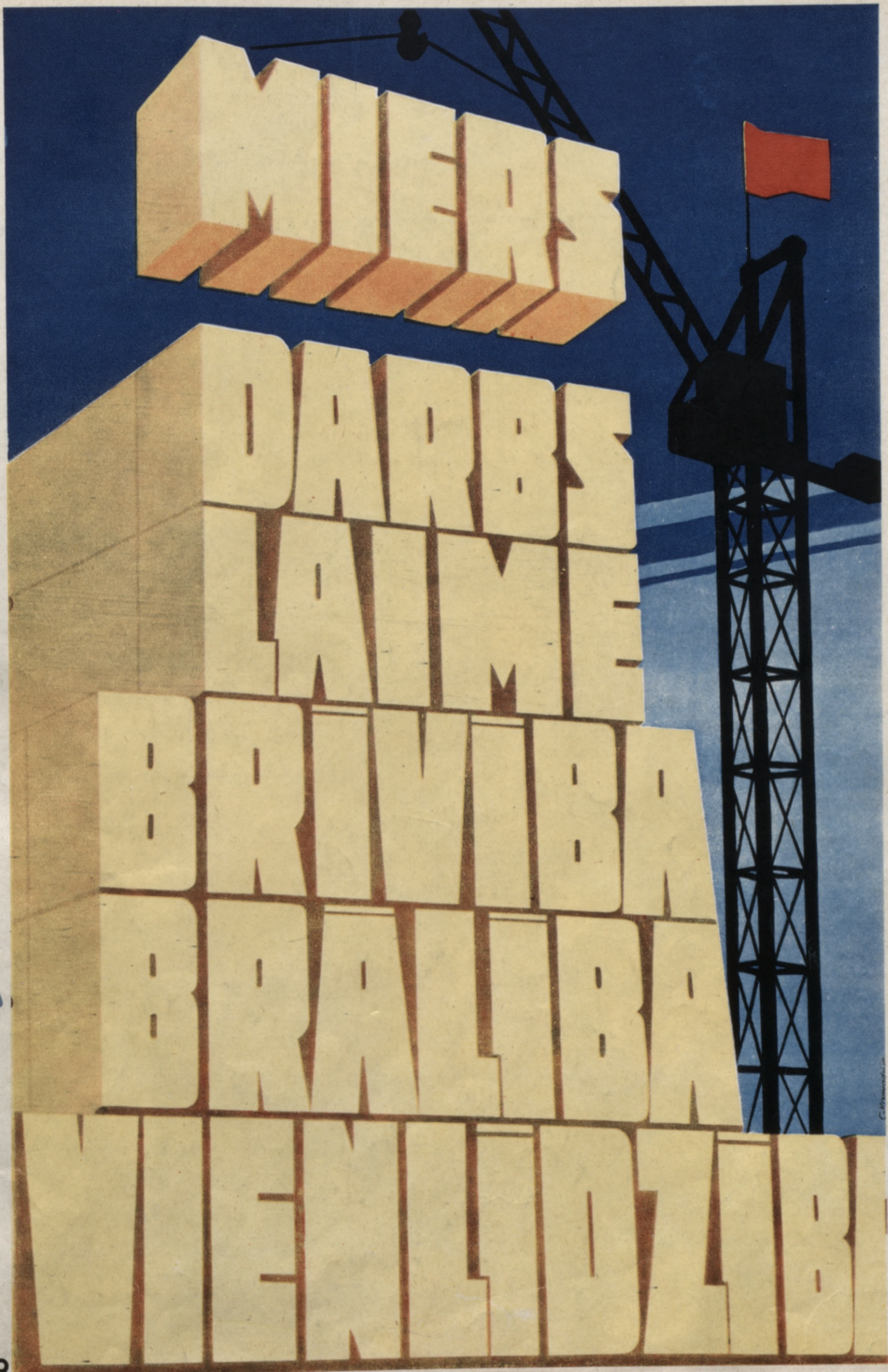


*Zvaigzne*





«SALŪTA ZIEDĪ». V. Gaļa foto

lp



N. HRUSČOVŠ,  
PSR Savienības Ministru Padomes priekšsēdētājs.



L. BREŽŅEVŠ,  
PSR Savienības Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētājs.

Maskavā, Kremli no š. g. 23. aprīļa līdz 25. aprīlim norisa PSRS sestā sasaukuma Augstākās Padomes pirmā sesija. Sesijā izskatīja šādus jautājumus: Savienības Padomes mandātu komisijas vēlēšanas; Savienības Padomes pastāvīgo komisiju ievēlēšana; PSRS Augstākās Padomes Prezidija dekretu apstiprināšana; PSRS Augstākās Padomes Prezidija

ievēlēšana; ziņojums par sarunām Ženēvā; PSRS valdības — PSRS Ministru Padomes sastādīšana; PSRS Augstākās tiesas ievēlēšana; jaunas PSRS Konstitūcijas izstrādāšana.

Par PSR Savienības Ministru Padomes priekšsēdētāju ievēlēts biedrs Ņ. Hruščovs, par PSR Savienības Augstākās Padomes Prezidija priekšsēdētāju ievēlēts biedrs L. Brežņevs.

# MAIJS!

Maijs. Pavasaris. Neapturamlem soļiem tas dodas aizvien tālāk uz ziemeļiem, aizmēdzams izčakstējušā sniega segu, saskaidīdams upju ledus važas un pavērdams jaunajiem palu ūdeņiem ceļus uz brīvību.

Maijs. Pavasaris. Pavasaris dabā, pavasaris cilvēku sirdīs. Un maija vēji nes pāri mūsu zemei jaunas, priecīgas vēstis: drošiem soļiem dodas pa rūpnīcu ceļiem septiņgades ceturtais — Programā nospraustās komunisma ēras celtniecības pirmais gads; pilnu krūti elpo Dzimtenes tīrumi, ļaudamies maigajiem saules un vēja glāstiem un pozdamies uzņemt savā klēpī nākamās ražas sēklu. Šogad maijs un pavasaris te ienācis kā lietīšs saimnieks, kas nule atvērtis gadu gaitā sakrājušās pelavas un tagad, nostājies tīruma galā, tur savās sastrādātājās plaukstās zeltainu graudu sauju.

Un līdzīgi pumpuriem pretīm jaunajam veras padomju cilvēku sirdis un uzplaukst nākamībai, kas tuvojas ar darba rosmē šķietami nepamanāmu, bet neapstādīnamu spēku. Riešas pumpuri, nomezdamī pagātnes čagas, un pavasara gaitās aizsoļo jauns darba spara un prieka apstarots cilvēks.

Tas ir mūsu partijas spēks, kas liek atvērties cilvēku siržu pumpuriem. Tas ir mūsu spēks, kam pirmo ceļvedes dzirkstelī uzšķīla [eņiniskā «Iskra», kam bākas ugunis iededza boļševistiskā «Pravda».

Tā ir mūsu nākotne — mūsu komunistiskās sabiedrības maijs un pavasaris, ko, partijas vadīti, šodien veidojam paši savām rokām.

Un nav spēku, kas varētu stāties tam ceļā! Nav varas, kas spētu apturēt un iekalt modušos dabu un cilvēci stindzinošajās ziemas važās!

Maijs. Darbajaužu un dabas pavasaris! Pāri visai zemei, pāri varenām solidaritātes demonstrāciju kolonām visās pasaules malās šodien liesmo simti, tūkstošiem simtu cilvēces pavasara sarkano cīņas karogu. Un katrā to vēdā, katrā kroku šalkā kā zvērests izskan vārdi: «Lai dzīvo komunisms, kas liek valdīt uz zemes Mieram, Darbam, visu tautu Brīvībai, Vienlīdzībai, Brālībai un Laimei!».

VISU ZEMJU PROLETĀRIESI, SAVIENOJĪETIES!

## Zvaigzne

SABIEDRISKI POLITISKS UN LITERĀRI  
MĀKSLINIECISKS ILUSTRETS ŽURNĀLS.  
IZNĀK 12. GADU, DIVAS REIZES MĒNESI,  
Nr. 9 (283) 1962. GADA 5. MAIJĀ.

S



O. Medņa kokgrebumi.

## 1. APVIDUS, KUR NEKAS IEVERĪBAS CIENIGS VEL NAV NOTICIS

Ir pilsētas, kuras pazīst visa pasaule, jo tajās vienmēr kaut kas notiek un tāpēc par tām vienmēr kaut ko raksta. Bet dažkārt neliels pakalns, meža stūris vai ciematīņš pievērs uzmanību un tad arī to pazīst paaudžu paaudzēs. Kas gan, piemēram, mūsu republikā nav dzirdējis par Bārtu un Nicu Kurzemē, par Piebalgu un Gaujienu Vidzemē un par Tērveti un Mežotni Zemgalē. Bet maz būs tādu, kas pasacīs, kur rodama Lielvircava un Sesava, kauču tās teritoriāli novietojušās pašā Zemgales sirdī, atrodas mūsu republikas auglīgākajā apvidū, tās «maizes klēti» un tikai kilometri sešdesmit, septiņdesmit tās šķir no Rīgas. Un pavisam retais zinās apvidu, kas atrodas starp šīm abām nosauktajām vietām. Tomēr būsim taisnīgi — tāds pats liktenis piemeklējis ne mazums ciemu un apdzīvotu nostūru. Daļēji tur valnojami arī žurnālisti, jo tā tas iegājies, ka, lebraukuši rajona centrā, tie vispirms apvalcājas par slavenībām un tad bez vilcināšanās drāžas turp. Un Jelgavas rajonā šodien slavenību netrūkst, sākot ar slaucēju Sociālistiskā Darba Varonī Feliciju Cuplinskieni, Vilces padomju saimniecības mehanizatoru Arkadiju Grohoļski, kolhozu «Padomju Jaunatne» un daudziem citiem. Tāpēc dažs var sākt taujāt, kāpēc izvēlējos tieši kolhozu «Uzvara», kas atrodas starp Lielvircavu un Sesavu, un par kuru pat rajona avīzē diezgan reti atradīsim kaut pāris rindiņas. Jautājumam — vai šajā kolhozā nekas nav ievēribas cienīgs? — sekoja dziļdomīgs kļums, līdz beldzot viens no klātesošajiem tā šķelmīgi pasmaidīja:

— Ā, tur tā bijusi agronomie... — un sekoja tāds kā nostāsts par sievišķi, kas gandrīz vai Ievas tērpā braukājusi ar traktoru.

Vārdu sakot, kolhozam bija pat zināma «slava», bet citādi — «ideāli viduvējs» rajona mērogā. Bet viduvēji kolhozi Jelgavas rajonā ir vairākumā, daudzos rajonos tie iepletušies kā tādi iz-

blīduši onkuļi uz autobusu sēdekļa, uz kura vairs neviens nevēlas piesēsties un tāpēc liek to mierā. Un tā «viduvējie kolhozi» jūtas droši, tie vienmēr dzīvojuši pārliecībā, ka «vidus ceļš — zelta ceļš» — un, ja līdz šim visi vēji noskrējuši pāri galvām, tad noskries arī tie, kas vēl nāks. Pats galvenais tiem — noturēties viduvējībā.

Taču lauksaimniecībā viduvējība šobrīd kļuvusi par nastu, kas ilgāk nav vairs ciešama. Lai atrisinātu divdesmitgades grandiozos uzdevumus, viduvējībai jāpiesaka karš, jo turpmāk visiem kolhoziem jābūt pirmrindas. Vēsturiskais XXII kongress un tam sekojošie pasākumi lauksaimniecības krasai augšupejai lika nepārprotami saprast — vairs nevar strādāt pa vecam!

Lūk, kāpēc devos uz viduvēju kolhozu, lai pats savām acīm redzētu, kā tas sagaida vēsturisko pavasari, kā tas domā dzīvot turpmāk.

## 2.

### DAZAS PĀRDOMAS PAR DZIVI UN CILVEKIEM

Ejot uz autoostu, apstājos brīdī uz Ļeņina ielas pie pulksteņa. Mani ieinteresēja divas citronu pārdevējas pie paviljona — tās stāvēja pāris soļu atstatu viena no otras, katra pie savas citronkastes, un ik pa piecām minūtēm pārdeva vienu citronu. Es rēķināju: ja viena no pārdevējām apkalpotu abas citronkastes, darba ražība pieaugtu jau par... 100 procentiem! Ja šos citronus pārdotu tuvējā specializētajā augļu veikalā, kur, neteiksim, ka pārdevējas būtu pārslogotas, tad gala rezultātā atbrīvotos divi cilvēki ražīgam darbam un citronu pašizmaksa krietni samazinātos.

Soreiz redzētāls mani uztrauca vēl vairāk — es zināju, ka darba ražība, produkcijas pašizmaksa ir tie kardinālie jautājumi, kas noteiks kolhozu turpmāko augšupeju, bet kā gan iemācīt tāla nostūra kolhoznieku tā pa istam satvert šīs brīnumsviras, ja pašā Rīgas centrā it kā tieši izlikts paraugš, kā nedrīkst saimniekot.

Pēc tam, gaidot autobusa atiešanu, sēdēju Jelgavas autoostā

un priecājos par pilsētas izaugsmi.

Man blakus nosēdās kāda sieviete, noliekot zemē divus kopā sasietus maisus. Nebija grūti redzēt, ka tajos sabāzti četrkantainie maizes kukuliši. Kādu laiku sēdējām klusēdami, līdz mūs uzjautrināja no pienākušā autobusa izkāpis vīrs — viņam vajadzēja modernajiem bērnu ratiņiem pielikt noņemamo rokturi, bet stīprajam dzimumam tas nekādi neizdevās, kauču viņš sāka lietot, kā mana kaimiņiene sacīja, pat pa «spēkavārdam» un apgalvoja savai sievai, ka neesot «maziņš». Beidzot sievas pacietības mērs bija pilns un atdevusi zīdaini vīram, viņa atdevsmit sekundēs pielika rokturi.

— Bēdas un posts, ja nu šitāds gadās kolhozā par mehanizatoru, — blakussēdētāja nošūpoja galvu.

Izraisījās saruna. Brīdī papļāpājuši, kā jau tas ceļā atgadās ar svešiem, ievalcājos:

— Jūs kurb braukdama?

— Uz «Zemgali». Tur dzīvojam.

— Jums gan laikam liela ģimene?

— Kāpēc jūs tā domājat?

— Nav joks apēst divus maissus maizes!

— Ne jau cilvēkiem vedu... — viņa sadrūma un kļuva izvairīga. Es sapratu.

Varbūt tas nav tik kliedzošs nesaimnieciskums, kā minētās citronu pārdevējas, bet... kolhozā izaudzē labību, to aizved uz pilsētu, samā, izcep maizē, šos klaipiņus ved atpakaļ uz kolhozu, sagriež šķēlēs un, izsakoties mazliet tēlaināk, uzsmērē gandrīz vai sviestu, lai... atdotu personīgajai cūkai. Šķīta, ka pēdējie gadi pārvilkuši svītru parādībai, kad maiznieki strādā valga sviedros, lai cūkas un govīs mielotu ar maizi, un dzirnavās griežas riteņi un melderis skraida augšup lejup, lai cūkas baudītu auzu pārslas un lētos putraimūs.

Izrādās, ka nezāles tik viegli neiznīkst.

— Cēloņi?

Ne jau tikai likums, kas pārtikai domātos produktus aizliedz izbarot lopiem, spēs šo nesaimnieciskumu novērst. Protams, jāatceras arī šis likums, jāizskaid-

ro tādas rīcības jaunums, bet acīm redzot jāveic arī zināmi saimnieciski un organizatoriski pasākumi.

## 3.

### MĀLS, KĀDU MEKLEDAMS NEATRADĪSI, UN KAS UZ TĀ VAR AUGT

Mazais autobusiņš Jelgava—Lielvircava pieder tiem brīnumainajiem satiksmes līdzekļiem, kam nekad neredz pie priekšējā stikla uzrakstu: «Vietu nav.» Mazais «Rafs» uz Lielvircavu uzņem visus, kam vajag braukt, un šajā ziņā ar to nevar sacensties pat «Il-18». Kas par to, ja jūtamies mazliet saspīstāk, to ties nokrist nav iespējams, lai gan pa sasalušo, bedraino lielceļu tas lēkā kā pa kuļmašinas kratīklām.

Nogriezušies pie Platones no šosejas, drīz vien esam galā! Tālāk jāiet kājam — garām pienotavai, kas iemitinājusies tik vecā bijušajā baznīckroga ēkā, ka tā šķiet iegrimusi vismaz savus pāris metrus zemē, garām vienai no Zemgales vecākajām baznīcām, kas nekad nav varējusi lepoties ar kuplu dievlūdžēju skaitu, garām kapsētai, kur atdusas tautas atmodas darbinieks un rakstnieks Juris Alunāns. Tas arī viss, ko var pasacīt, jo tālāk sāk kolhozs «Uzvara», kas novietojies tik nomaļā vietā starp Lielvircavu un Sesavu, ka vairāk tur nav nekā ievēribas cienīga, protams, ja neskaifta tās 160 ģimenes, kas strādā šai kolhozā.

Ir tikai smagais, auglīgais māls. O, tāds māls, kādu meklēdams neatradīsi. Ja rudens lietavās vai pavasara šķīdonī uztrāpīsies tam vīrsū, tad nedomā tik viegli tikt nost; kamēr izvilksi vienu kāju, otra būs satverta līdz potītēm kā spallēs un tā vari nomīcīties līdz vakaram. reizi pa reizei noņemoties pat rūpus, lai iegūtu četrus atbalsta punktus un tādējādi samazinātu slodzi. Reizumis šeit pāris kilometru tāls pārgājiens, it īpaši tumsā, jau var prasīt varonību, jo glēvo smagais māls satvers un nelaidīs ne soli. Toties tam, kas neizbīstas, tas prot atlidzināt kā nekur citur — ar smag-

vārupu kviešu druvām un cukurbietēm tik lielām kā tās stikla piltuves, kurās veikalos ielej ābolu sulu pārdošanai.

Smagais, auglīgais māls! Tālus ceļus esmu izstaigājis un daudz rakstījis — gan par Kazahijas plašumiem un kalniem, gan par Rumānijas pilsētām un laudīm, gan par jūrām un mūsu republikas daudziem novadiem, taču nekad savās žurnālista gaitās nebiju iegriezies tai nostūrī, kur alžīdējiņas manas bērniņas vasaras, un arī rakstījis par dzimto pusi nebiju. Tā tas ir vienmēr, kad kaut kas tuvs un dārgs nav tāds, kādu mēs to gribētu redzēt.

Taču pēdējos gados es jutu — vairs tā nebūs! Vairs tā nedrīkst būt, jo pienācis gaišo pārvērtību brīdis, un arī tev, plašais līdznum, beidzot jāredz savs auglības spēks. Un lai gan tevi viens otrs apnievā par vienmuļu un neizskatīgu, es vienmēr sapratu tos, kas mīl stepju bezgalīgās tāles; tas ir skaistums, kas nav domāts tik daudz acij, cik sirdij. Šķiet, ka to visizjustāk izsacījušas smeldzes apdvestās ukraiņu tautas dziesmas.

... 1937. gadā kāds Ervīns Tirumnieks, acīm redzot lielvirnavnieks, izdevis sava pagasta vēsturi. Tajā melns uz balta ierakstīts, ka biedrības «Par ticību un baznīcu» Lielvirnavas nodaļa «ievedusi skaistu tradīciju — ik gadus Ziemassvētkos tiek dedzināta eglīte trūcīgiem pagasta bērniem».



Smagais, auglīgais māls nav spējis toreiz visus pabarot! Tas vienam ir lipis tikai pie kājām, toties citam jāvis būt «augstirdīgām» un no sava pārbagātā galda atmetst trūkcietējiem svētkos pa pirādziņam.

Tā ir pagātne, kad cilvēku atiecības veidoja hektāru skaits, kas katram pieder. Un val tam, kam nebija ne hektāra! Bet tādu bija tik daudz.

Kā dzīvo šeit laudis šodien? Kolektīvās saimniecības «Uzvara» trīs biedri iegādājušies personīgās automašīnas, trīsdesmit kolhoziekiem ir savī motocikli, katrā ģimenē skan radioaparāts, maz būs tādu dzīvojamu ēku jumtu, uz kuriem neredzēs televizoru antenas. Pašas kop-saimniecības platība — 1341 ha, no visiem zemes sastrādāšanas darbiem ar traktoriem paveic 98%, jo kolhozam pieder 10 tērauda kumeļi. Tam pieder arī 6 automašīnas, 3 kuļmašīnas, labības kombains, skābarības kombains un vēl daudz kas tāds, kas iederas lielā saimniecībā, ku-

ras materiālās vērtības sniedzas miljonos rubļu.

Tirumu ražība un lopu produktivitāte?

Pērns kvieši 164 ha lielā platībā devuši no hektāra 21,7 centnerus graudu, no 211 govīm vidējais izslaukums sasniedzis 2963 kg.

Tagad lasītājs var jautāt: kāpēc līdz šim neesmu gribējis rakstīt par kolhozu, ja tur laudis dzīvo samērā pārtikuši un daudzi ražošanas ekonomiskie rādītāji ir tādi, kurus apskautu vēl dažs labs kolhozs. Atbilde: līdz šim «Uzvara» savas iespējas izmantojusi tikai par kādiem piecdesmit procentiem. Tā varēja būt jau varena saimniecība, kas no viena hektāra gads gadā novāktu 30 centneru kviešu, ap 400 centneru cukurbiešu sakņu, ap 600 centneru kukurūzas, kam vēlītes būtu vaska gatavības stadijā, saražotu uz 100 ha 800—1000 centneru piena un kādus 150 centnerus gaļas. Te varēja būt mehanizēta ne vien zemes sastrādāšana, bet daudz vairāk arī lopkopība, sakņaugu kopšana un novākšana, daudz vairāk jaunā varēja vēlēties kolhozieku sadzīves un kultūras jomā.

4.

#### KAS SODIEN KOLHOZIEM VISSVARĪGĀKAIS UN KĀ IZKĻŪT NO ĀBECNIEKIEM

Ja pavalcājam vienam, otram, trešam kolhoziekam, kas šodien ir pats svarīgākais, lai pašam būtu prieks par kolhozu un varētu tajā nopelnīt tik, ka masveidīgāk sāktu atteikties no piemājas zemēm un personīgajiem lopiem, — tad parasti atbildes skan šādi:

— Laba zeme, kas jāprot kopt.

— Vairāk minerālmēslu, meliorācija un čaklas rokas.

— Mašīnas, mašīnas un vēlreiz mašīnas. Vārdu sakot, kompleksā mehanizācija.

— Lopbarība un mehanizācija.

— Labs priekšsēdētājs.

Visās šajās atbildēs slēpjas zināma taisnība, tikai šodien to mēdz izsacīt kodolīgāk, uzskatāmāk — jābūt prasmei rēķināt, jāprot lauksaimniecības «aritmētika».

Neteksim, ka «Uzvarā» neprastu skaitīt. To apliecina kaut vai fakts, ka te jau labu laiku neaudzē auzas tīrsējā — tik, cik zirgiem vajag, atsljā no mistra. Taču zināt tik vien nozīmē joprojām atrasties ābecnieku klasē. Tagad gan «Uzvaras» priekšsēdētājs V. Viksna aprēķinājis, ka uz 100 ha zemes varētu izdabūt 100—120 cnt gaļas un 900—1000 cnt piena, ja viņi pie pašreizējās ražības uz 100 ha iesētu 5 ha cukurbiešu, 8 ha lopbarības pupu, 20 ha kukurūzas. Bet kāpēc šis «rēķins» neīstenojas dzīvē? Kāpēc šopavasr tikai ar mokām cukurbiešu sējumam lopbarībai palielināja līdz 35 ha? Tūlī dzirdo iebildumus — jā, mums jau cukurfabrikas vajadzībām jāšēj 65 ha. Kas to visu apstrādās?

Protams, ja viena centnera cukurbiešu pašizmaksa «Uzvarā» ir 2 rubļi, tad nav jābūt speciālistam, lai pasacītu, ka te pārāk plaši lietots «kombains», kas kolhozā iesaukts par «TDR» — «tikai divas rokas». Ja nu vēl šis divas rokas nav pašu kolhozie-

ku, bet gan kaimiņos sameklētas, tad nav brīnums, ka cukurbiešu audzēšana drīz vien var neatmaksāties.

Šopavasr visi 100 ha cukurbiešu «izdalīti uz galviņām» — pat priekšsēdētājs personīgi apkops savu gabaliņu un tādējādi mēģinās saldo negantnieci kaut kā pieveikt. Bet turpmāk? Vai tā ir pareizā izeja? Nē, aritmētika māca, ka jāapgūst tādu cilvēku kā V. Svetličņija pieredze, kurš kopā ar pieciem mehanizatoriem apkopj 150 ha cukurbiešu pilnīgi



bez roku darba un iegūst vairāk nekā 330 cnt sakņu no hektāra, katra centnera ražošanai izlietojot tikai 13,4 minūtes darba. Ja V. Svetličņija brigāde atrodas patālu, citā republikā, tad turpat netālu taču ir Mežotnes selekcijas stacija, kur viens cilvēks tika galā ar vairākiem cukurbiešu hektāriem, iegūstot no katra 353 centnerus sakņu un 220 centnerus lapu.

Lūk, ja aritmētika būtu iegājusi asinīs, ja katrs viduvējā kolhoza vadošais darbinieks zinātu, kāda ir pašizmaksa tai vai citai barības vienībai, cik tiem izmaksā viens kilograms piena, gaļas, vilnas, tad varētu sacīt, ka no ābecniekiem lauksaimniecībā esam jau ārā.

5.

#### VEL PAR TO PAŠU UN PAR CILVEKA VISLIELĀKO PRIEKŠROCĪBU

Ceļa malā plakāts vēsta: «Uzvara» 1961. gadā uz 100 ha saražos 553 centnerus piena, 110 centnerus gaļas...»

Apņemšanās laba. Tikai, kā saka tautas paruna, solīts makā nekrīt. Kad apkopoja gada rezultātus, izrādījās, ka saražoti tikai 467 centneri piena un 79 centneri gaļas. Tātad zem republikas caurmēra, kur šie skaitļi ir 519 un 81.

Lai stāvokli glābtu, kolhozs pastiprināti iepirka govīs, šķiežot šim nolūkam prāvus līdzekļus, tāpat kā pašreiz prāvus līdzekļus izdod sīvēnu iepirkšanai. Kūtiis urkš 80 sīvēnmātes, bet sīvēni — jāpērk! Kāpēc? Tāpēc, ka sīvēni iet bojā. Tagad kolhozs, lai iepirktu sīvēnus, pārdod spēkbarību, kas tā noderētu pašu lopiem.

Un vēl par sīvēniem. Daudzi kolhozā rausta plecus un brīnās — kāpēc tie rukši negrib dzīvot? Viss it kā vislabākajā kārtībā, un tomēr tik daudz iet bojā. Atbilde nav jāmeklē tālu — sīkumi, šķietami sīkumi: gan tas, ka slāpo aploku dēļ vaislinieces pērnvasar turētas telpās, gan tas, ka barībai nav regulāri pievienots dzelzs vitriols, mikroelementi, toties paviršības dēļ cū-

ku miltiem piemalti rudzi, gan pastiprinātais vienas kūts mīrums, gan dažu kopēju nemākuība... Kad 10. aprīlī devos uz Jelgavu, dažos kolhozos redzēju sīvēnus jau skraidām pa aplokiem. Kad «Uzvarā» cūkas izgājušas svaigā gaisā? Vispār lopkopība «Uzvarā» slīd uz leju, lai gan daži valdes locekļi domā, ka rikojušies pareizi, samazinādami grupās lopu skaitu, ko apkopj viens cilvēks. Piemēram, senāk slaucējas apkopa 21 govī, tagad 14—16. Vārdu sakot, ja cītūr dara visu, lai darba ražība augtu, tad «Uzvarā» tieši otrādi — to samazina. Rezultātā — lai gan govīs stāv gaisā un ērtā kūtī, kur ierīkotā automātiskā dzirdināšana, taču visi trīs mehanizētās slaukšanas agregāti bezdarbībā rūsē.

— Kāpēc?

— Kūts stāvēšanas periodā varētu jau slaukt mehanizēti, bet ko darīt tad, kad govīs vasarā atrodas ārā? Uz tiruma tik un tā jāslauc ar rokām un tad slaucējas ar tik lielām grupām netiek galā.

Tā ir taisnošanās, un, tajā klausoties, jāprātā CK plēnuma norādījums, ka šodien pirmrindnieku pieredzes un zinātnes sasniegumu ieviešana kolhozos nav vairs brīvprātīga lieta, bet obligāts pienākums, tā ir kolhoza vadīšanas neatņemama sastāvdaļa.

— Uzrakstīt jau viegli, bet lai nāk un pamēģina izdarīt, — man skan ausīs vārdi, ko mēdz lietot tie, kas nespēj sevī pieveikt kūtrību, rutīnu un negribu riskēt. Tiesām, viegli tas nav — pāriet no tēvutēvu saimniekošanas paņēmieniem uz laikmetam atbilstošu darba organizāciju. Kapitālistiskā sabiedrība, kur valda nežēlīgās konkurences zvēru likumi, katru, kas nespēj ražot pietiekami lēti, saimnieciski iznīcina. Pie mums tā nenotiek, pie mums atpalcēju māca un pierunā, palīdz un ņem pie rokas kā bērnu, lai to iemācītu staigāt, pie mums ļauj cilvēkam pašam beidzot izprast, ka darba ražība — mēraukla mēraukla, ka tikai darba ražības straujš kāpinājums var nodrošināt ceļu augšup.



Kūti slaucējas želojas — barības pamaz, izslaukumi krīt, plānu neizpildīsīm, izpeļņa samazināsies... Neviens ar viņām nav aprunājies, sacījis: klau, kā būtu, ja viena no jums sāktu cirst ceļu jaunajam, apkoptu, teiksim, 50 govīs, un līdz ar to kolhozs pelnītu tik un tik un tava izpeļņa pieaugtu par tik un tik... Bet vasarā, lai tur lūzt vai plīst, nodrošinātu šīs grupas mehanizētu slaukšanu, aizbrauktu pamācīties pie tiem, kas šajā virzienā jau izcirtuši ceļu...

Tas nav darīts. Tāpēc viss iet pa vecam, savu ierasto gaitu,

jo slīdēt pa gadu gadiem ierastu slīdēt taču nesalīdzināmi vieglāk.

Par lopkopību pirmām kārtām atbild zootehniķe. Viņa, šķiet, iestīgusi ikdienas sīko rūpju straumē un ļaujas, lai to nes. Bīrūtai Mizai pietrūkst skatījuma plašuma, perspektīvas. Taču viņai ir vislielākā priekšrocība, kāda cilvēkam vien var būt — jaunība. Ar to cilvēks var izdarīt ļoti daudz — vismaz tik daudz, lai «Uzvarā» lopkopībā nemīnātos uz vietas.

6.

### PAR LOZUNGU, KAS IZRAUDZĪTS TIK TRĀPIGI

Kolhoza kantorī pie sienas pielikts glīti izveidots lozungs — daži teikumi no N. Hruščova runas:

«Jāprot, biedri, izvēlēties cilvēkus, jāprot viņus organizēt, sajūsmināt un mobilizēt tos lieliem darbiem. To vadītājs panāks, ja viņš pats degs, jo tad viņš spēs arī cilvēkus aizraut sev līdzī. Bet ja viņš pats ir ledus gabals, tad nevienu nesildīs, bet padarīs citus aukstus kā ledus.»

Kolhoza «Uzvara» valdes priekšsēdētājs V. Viksna vada kolhozu ar nelielu pārtraukumu septiņus gadus. Tas ir pietiekams laiks, lai iekvēlotos pa istam vai arī — sāktu atdzīst. Vienbrīd V. Viksna «dega», un tad saimniecība no atpalikušas, kur pat kviešu raža bija noslīdējusi līdz 10 cent no ha, ietika viduvējās. Nācās pārvarēt daudzas grūtības — gan tādas, ko izvirza pati daba, gan tādas, ko sagādāja tie rajona darbinieki, kam pats galvenais — skaisti atskaitīties, kam vienlīga, ja salta zemē iesēta kukurūzas sēkla sapūst, kaut tikai atskaitē varētu rakstīt — sējas plāns izpildīts pirms termiņa. Tāda rīcība dažu labu priekšsēdētāju «apsaldējusi» kā aukstums kukurūzas dīgstu — lai arī vēlāk saule būtu cik silta, saltuma skartie augi attīstās gausi, negribīgi.

Bez vajadzīgās kvēles notika partijas pirmorganizācijas atklātā sapulce kopā ar kolhoza valdi. Apsprieda pašu galveno — gatavību pavasara sējai, bet viss bija tik ikdienišķi, ierasti, ka šķita — vai tikai runāšana neotiek atskaites dēļ? Bet šopavasār kā nekad vajadzēja pasācīt kaut ko tādu, kas liktu «iekvēloties».

Nesalīdzināmi spilgtāka bija 2. brigādes sapulce, kas notika nākamajā nedēļā.

2. brigāde — kolhozā atpali-



cēja. Tā novāc mazāku ražu, pārtērē atvēlētos līdzekļus, jo brigādiēris J. Sējāns, lai glābtu savu autoritāti, «pieraksta lielākajiem brēcējiem» pa liekai izstrādes dienai. Tā ir mākslīga autoritātes radīšana, no kuras galu galā cieš pati brigāde, kolhozs un arī Sējāns.

Todien brigādē apsprieda, kā strādāt šovasar, iepazīs ar kukurūzas un cukurbiešu audzētāju republikāniskās sanāksmes dalībnieku aicinājumu un ar laikrakstā «Zemgales Komunisti» iespiesto pieredzes rakstu «18 000 barības vienību no hektāra», kas stāstīja par to, kā kolhozs «Padomju Jaunatne» gadu no gada iegūst augstas cukurbiešu ražas, pat 500 centneru sakņu no hektāra.

Kolhozs «Padomju Jaunatne» — tiešs «Uzvaras» kaimiņš, katrs atrodas savā strauta pusē, un kolhoznieki labi redz, kas notiek te un tur. Brigādes sapulcē priekšsēdētājs V. Viksna pareizi uzsvēra, ka «cukurbiešu lietā mēs varam mācīties ne tikai no avīzes, bet tieši uz vietām» un atzinās — lai cik tas dīvaini, bet fakts paliek fakts: «Padomju Jaunatnes» vadītāji ir daudz biežāki viesi pie sava atpalikušā kaimiņa nekā «Uzvaras» ļaudis pie kaimiņa pirmrindnieka. Šķiet, ka to atzīt šoreiz nozīmēja veikt pusi ceļa. Vēl jo vairāk to var sacīt tāpēc, ka 2. brigādes sapulcē kolhoznieki skaidri pasacīja:

— Arī mēs beidzot gribam būt tādi kā «Padomju Jaunatne»!

Tur izskanēja arī doma, ka beidzot jādara gals tai praksei, kad kolhozā vienmēr runā pēc tam, kad viss jau izdarīts un neko nevar vairs glābt. Ir jārunā, bet jārunā savlaicīgi, skaidri un atklāti, jāprot apspiest sevi personīgos sarīgtinājumus un strīdus, ja to prasa visa kolektīva intereses, jābūt prasīgākiem pret sevi un citiem.

Sajā sapulcē šķita, ka līdz ar ledu Vircavas upē sakustējās arī tas ledus, kas pēdējos gados bija iezadzies «Uzvaras» vadītājos. Galīgo apstiprinājumu gan dos šī vasara, rudens — tad redzēsim, vai trāpīgais lozungs būs tikpat trāpīgi iemiesojies dzīvē.

7.

### PAR DOBELI, KAM PATĪK DUBĻUS BRIST UN KO VIŅŠ PASTĀSTĪJA

«Mēs, brālis Valters von Pletenbergs, vācu ordeņa mestrs Līvzemē, atklāti atzīstam un appliecinām ar šo mūsu atklāto vēstuli, ka mēs ar mūsu godājamā līdzpavēlnieka Heinriha Klopmana padomu un piekrišanu esam viņam ar visām tiesībām mantojumu devuši un piešķirūši, ko ar šīs vēstules spēku apstiprinām un piešķīram šo zemi, kas Mītavas apriņķī sekojošās robežās atrodas»...

Tā Vestfāles muižnieks 1509. gadā saņēma savā īpašumā tūrumus, mežus un upes, un gadu simtiem ilgi baroniem fon Klopmaniem piederēja neierobežotas tiesības uz smago, auglīgo mālu un ļaudīm, kas to kopa; šal-

asinssūcēju dzimtai piederēja vairākas muižas, kuru kopplatība dažbrīd sasniegta 8000 ha. Vēstures gaita Klopmanus padzina, lai gan pat vēl šodien šīs dzimtas atvases Rietumvācijā lolo cerības atgriezties savās muižās.

Vācu baronus nomainīja pašmāju pelēkie baroni. «Zemgales budzis» — sacīja ļaudis, un mūsu acu priekšā tūlīt nostājās «saimniekpaps», kas prata izdzīt savus kalpus kā neviens.



Jā, budžu Lielvircaivā bija daudz, bet vēl vairāk bija bezzemnieku — tādu kā Augusts Dobelis. Kalps, vēlāk rentnieks, līdz beidzot 1940. gadā — jaunais darba zemnieks. Tad karš, kad atkal valdīja krustnešu pēcteči un tiem izpalīdzīgie pašmāju budži, līdz atkal sava saimniecība. Taču Dobelis zināja — ar 10 ha tālu netikt, un viņš kļuva par vienu no pirmajiem iniciatoriem, kas organizēja kolhozu. 1950. gadā viņu uzņēma partijā. Lai kādā darbā A. Dobelis iecēla, vienkāršais darba cilvēks savus pienākumus veica ar degsmi, apzinīgi.

Tagad sirmās zemnieks, kam gadu skaits tūlīt sasniegs sešdesmitu, vada 1. brigādi. Viņš ir vidēja auguma, lielam, skaidrām acīm, un, ja saka kādu vārdu — tad var tam ticēt, jo tas tā ir. Dobelis nemīl skaļumu, viņš zemnieks bijis un palicis, jo, kā pats sevi raksturoja, «man patīk pat dubļus brist, lai cik tie būtu dziļi un staigni».

Mēs ilgi sēdējām un runājām par dzīvi un cilvēkiem. Un, protams, par kolhozu. Atcerējāmies lauksaimniecības vadīšanā pieļautās kļūdas, pārsapņemas, kāpēc «Uzvara» ir tikai viduvējs kolhozs, lai gan tam visas iespējas ierindoties republikas labāko skaitā.

— Visvairāk vainojami esam paši, — viņš teica. — Turpmāk tā vairs mīnāties nedrīkst. Vai tad mēs, Zemgalē, nezinājām, ka cukurbietes ir lieliska lopbarības kultūra? Paši saviem lopiem devām. Bet nesējām vienkārši tāpēc, ka tas prasa daudz darba, piespiešanos. Vai tad mēs nezinājām, cik vērtīgas ir lopbarības pupas? Labi gan, ka beidzot mūs pamatda. Tā saimniekot vairs nevarēja.

Vēlāk ievalcājos, kāda kolhozam nepieciešama palīdzība, lai tas ātrāk izrautos uz priekšu. Iz-

rādījās, ka vajadzību samērā daudz un pamatotas.

«Uzvarā» meliorācija vien paceltu graudaugu ražību par 10 centneriem no hektāra. Šovasar pirmo gadu ieplānots nodrēnēt ap 100 ha, taču tas šķiet par maz — visa kolhoza tūrumu nosusināšana tad ielgs kādus 10—12 gadus.

— Nesen pa televizoru noskatījos filmu «Kauja ceļā», — Dobelis stāsta. — Sevišķi patīka tas, ka uzsvērtā cīņa pret brāķi. Par traktoriem neņemot spriest, bet dzirkles, vējlukturi, dakšas, pakavi — aizvien slītkākus tos mums atsūta. Un nav tādas pļaujmašīnas, kuru kalējam nevajadzētu pēc nopirkšanas labot, pat atsperecešas, lai tās varētu lietot, jāpārtaisa.

Jā, pretenzijas pret rūpniecības uzņēmumiem, kas ražo lauksaimniecības inventāru, vēl ir lielas. Inženieriem vajadzētu uzmanīgāk ieklausīties pieredzes bagāto kolhoznieku praktiķu balsīs, jo bieži vien iznāk tā, kā viens vecs vīrs sacījis:

— Viņi to mašīnu uztaisa, uzbek uz galda bīdējmiltus un tajos izprovē, bet tiklīdz ieliec mašīnu mālā — tā nekust.

Kolhozā «Uzvara» ļoti sāpējais arī ceļu jautājums. Tikai pēdējos gados atjaunots posms no Platones līdz Lielvircaivai un šopavasār sākts kapitāls remonts no Sesavas līdz «Uzvaras» valdei.

— Cetur autobusu satiksme desmit un divdesmitkārt, bet pie mums nav atjaunots pat pirmkārtā stāvoklis, — kolhoznieki žēlojas, un pamatoti uzskata, ka nelielo atlikušo ceļa gabalu var izlabot vēl šogad un vēl šogad autobusu līniju Jelgava—Lielvircaiva novirzīt caur Lielvircaivu, kā tas kādreiz bija.

Kolhozam nepieciešams gredzers — ne vien lai iznīcinātu no grāvmalām nezāles un pielīdzinātu tūrumu ieplakas, bet it īpaši, lai profilētu iekšējos ceļus — pavasaros, rudenos un lietainā laikā tie ir tik nelietojami, ka visa kustība norit pa sējumu malām un rezultātā — katru gadu «Uzvarā», kā saka priekšsēdētājs, «barbariski iznīcina» desmitiem hektāru lieliskas, auglīgas zemes. Nepalīdz sodi — piecu izstrādes dienu atreķinājums par braukšanu pa sējumiem un zālājiem. Jābrauc ir, un ja ceļš neizbraucams — cieš tūrumi.

\* \* \*

Šogad pavasaris atnāca pavēlu. Vēl aprīļa vidū varēja redzēt sniegu, kas paglābies mežmalās, ziemeļu nogāzēs. Ledus negribēja tik viegli padoties.

Ne tik viegli ledus padosies arī viduvējos kolhozos, ledus, kas neļauj tiem nostāties līdzās pirmrindniekiem. Te istais virzītājs būs jaunās teritoriālās kolhozu un padomju saimniecību ražošanas pārvaldes — tām vienaldzība jāsalauž, kā pavasara pali uzlauž savu stingo segu, rutīna jāaizskalo, kā straume aizskalo visu lieko un nevajadzīgo, un jāļauj augt visam spirtgajam, jaunajam, kā to ļauj saule un smagais, auglīgais māls.

L. Pūrs

Pirms pusgadsimta, 1912. gada 5. maijā, Pēterburgā iznāca laikraksta «Pravda» pirmais numurs. Tā bija Krievijas strādnieku pirmā dienas avīze — pirmā bezdelīga, kā to nosauca Ļeņins, «...kas vēstī to pavarī, kad visu Krieviju pārklās strādnieku organizāciju un strādnieku avīžu tīkls». Turpinādama Ļeņinskās «Iskras» revolucionārās tradīcijas, avīze šajā laikā kļuva ne vien par strādnieku tribīni, bet arī par strādnieku organizētāju un vadītāju, aiznesdama Ļeņinskās partijas balsi līdz pat tālām zemes malām, līdz verdzinātajiem un apspiestajiem, pauzdama tiem cīņas un brīvības aicinājumu. Ļeņins avīzei veltīja lielu uzmanību — līdz revolūcijai vien partijas vadonis publicēja «Pravdā» vairāk nekā 280 rakstus.

Kopš tā laika «Pravda» ar ciešām, nesaraucāmām saitēm vieno partiju un tautu. Savas avīzes lappusēs strādnieki izteica bezgailīgo mīlestību pret Ļiļiņu, kad viņu ievainoja ienaidnieka lode; no daudzajām vēstulēm, kuras tolaik saņēma «Pravdas» redakcija, minēsim tikai vienu, kas publicēta 1918. gada 7. septembrī. Kāda meitenīte rakstīja: «Biedri! Lūdzu nodrukāt manu vēstuli jūsu avīzē. Es ļoti mīlu Ļeņinu un bailojos par viņu, bet man nav iespējams viņam pašam to pasacīt. Man nav tēva, ir tikai māmiņa un Ļeņins! Māmiņa nezina, ka es jums aizrakstīju, viņa ir ļoti satraukta. Nataša Vozņesenska.» Nevar lasīt bez savīļņojuma šos vienkāršos vārdus, kas nākuši no pašas sirds.

Piecdesmit slaveni gadi apritējuši... Savā lēmumā par jubilāru PSKP Centrālā Komiteja uzsver, ka avīzes vēsture nesaraucjami saistīta ar Padomju Savienības Komunistiskās Partijas varonīgo vēsturi, ar V. I. Ļeņina izauklētajām partijas preses revolucionārajām tradīcijām.

Lēmumā teikts: «V. I. Ļeņins ne vienreiz vien uzsveris «Pravdas» milzīgo lomu strādnieku šķiras revolucionārās cīņas organizēšanā, partijas rindu nostiprināšanā un saliedēšanā uz revolucionārā marksisma pamatiem. Kā tautas masu kolektīvajam agitatoram, propagandistam un organizatoram, «Pravdai» bijusi ievērojama loma cīņā par carisma un kapitālisma gāšanu, par Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas uzvaru, par pasaulē pirmās Padomju valsts radīšanu un nostiprināšanu, par Ļeņinskā sociālisma celtniecības plāna īstenošanu dzīvē. «Pravda» vienmēr bijusi partijas kaujas ierocis, atmaskojot un sagraujot visus šķeltņiekus un frakcionārus, kas mēģinājuši novērst partiju no Ļeņinskā ceļa.»

Izgājuši varonīgu revolucionārās cīņas skolu, «Pravda» kļuva par visas mūsu preses paraugu un skolotāju, kas mācīja tai ar kvēlu publicistisku vārdu kalpot dižajam komunisma idejām, nest tās augstu kā kaujas karogu cilvēces cīņā par gaišāku nākotni. Kā mīlerīgas jauncelmes laikā, tā bargajos Lielā Tēvijas kara gados «Pravda» pratusi runāt uz padomju cilvēku sirdīm, iededzināt tajā svētās patriotisma ugunis un naidu pret ieburcējiem. Lai atceramies šos skarbos pārbaudījuma gadus — tiem, kas smaka okupācijas jūgā, pāri frontei saņēms «Pravdas» numurs vien jau bija Partijas, Dzimtenes un Uzvaras simbols.

Pāršķirstot «Pravdas» pēckara gadu komplektus, pa melnajām iespiedrindīņām varam vēlreiz izstaigāt daudzmiljonu padomju tautas pašizlīdzīgā darba takas uz Dzimtenes jauncelmes sastatnēm. Kāpi pa kāpei — arvien augstāk, līdz pirmskomunisma šodienai, līdz kosmiskajiem apvārsņiem, līdz cieņai un autoritātei visā pasaulē — kā pie draugiem, tā nedraugiem.

Vēsturiskā attīstība šodien ir tāda, ka revolūcijas un kari neizbēgami grauj imperiālistiska nometni — un, lūk, pēc otrā pasaules kara arī «Pravdas» lappuses ataino dzīvi daudz plašākā panorāmā, — sociālisma nometnei pievienojušās tautas demokrātijas valstis Rietumos, varenā Ķīna, Koreja un Vjetnama Austrumos. Mūsu partijas preses vadošais orgāns dara lielu darbu, lai nostiprinātu un saliedētu starptautisko sociālistisko



Šajā grandiozajā, neskaitāmās ugunīs mirdzošajā ēkā top Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas orgāns «Pravda», kas ir visvairāk lasītais laikraksts pasaulē. Mūsu Dzimtenē nav tāda novada vai pilsētas, kur nenonāktu «Pravda». Un ne pie mums vien — «Pravdas» ceļš sniedzas tālāk — pāri mūsu zemes robežām. Grūti būs atrast pasaulē tādu valsti, līdz kurai neaizskanētu «Pravdas» varenā patiesības un miera balss.

nometni, atmaskotu dažādus marksisma revizionistus un dogmatikus, kas ar Trojas zirga — «uzlabotā marksisma» palīdzību centās un joprojām cenšas šķelt sociālisma nometni, ārdīt tās teorētiskos pamatus — marksismu-ļeņinismu.

«Pravdas» slejās vispirms parādījās tādi svarīgi starptautiskās komunistiskās kustības dokumenti kā Komunistisko un strādnieku partiju pārstāvju sanāksmes Deklarācija 1957. gadā un šo partiju pārstāvju sanāksmes Paziņojums 1960. gadā. Tur pausto ideju labvēlīgais gars raksturo visus materiālus, kurus avīze publicē starptautisko attiecību jomā. Dažādu sociāli politisko sistēmu valstu mīlerīga līdzās pastāvēšana, draudzīga sacensība — bez kara un atombumbām — tautu labklājības celšana — lūk, tie ir principi, uz kuriem balstās mūsu valsts ārpolitika un kurus «Pravda» dedzīgi propagandē savās slejās.

Atbrīvojusies no personības kulta laika žņaugiem, partijas prese atjaunoja Ļeņinskās demokrātisma normas. Raksturīgi, ka pēc PSKP XX kongresa «Pravdas» redakcijā sākās liels darbaļaužu vēstulju pieplūdums. To īpaši veicināja partijas atsāktā prakse — svarīgākos mūsu dzīves pasākumus nodot visas tautas apspriešanai. Tādi bija jautājumi par rūpniecības un celtniecības vadības pārkaršanu, MTS reorganizāciju, par skolu darba pārkārtošanu un tuvināšanu dzīvei, septiņgadu plāna projekts un citi. Avīze tai laikā saņēma no lasītājiem ap 40 000 korespondenču un vēstulju, kurās bija izteikti dažādi priekšlikumi, padomi un aizrādījumi.

Ciešas saites ar strādniekiem, ar tautu saistījušās «Pravdas» jau kopš tās pirmajām dienām. Darbaļaužu vēstules ir viens no stiprākajiem un svarīgākajiem tuvības pavedieniem. To skaits nemītīgi aug, un pašreiz redakcija ik dienas saņem ap 1200—1300 vēstulju. Stingri tiek ievērots likums: nevienai vēstulei neatstāt bez atbildes. Daudzas darbaļaužu vēstules iekļūst laikraksta slejās, citas kalpo par ierosmi kritiskiem rakstiem, fejetoniem, korespondenču apkopojumiem.

Īpaši raženu vēstulju pieplūdumu izraisīja partijas vēsturisko dokumentu — PSKP Programas un PSKP Statūtu projektu publicēšana. Šai sakarā pasts no visām lielās zemes malām atnesa ap 16 000 vēstulju. Speciālā nodaļē «Vissavienības pirmskongresa tribīnē» laikraksts ik dienas šo dokumentu apspriešanai veltīja vienu vai divas lappuses. Te publicēja pavisam 570 vēstules un rakstus, kas skāra visai tautai un partijai tik svarīgos jautājumus. Un ik vēstulē, kaut arī tā varbūt palikusi nepublicēta — jo pauda tādas pašas domas kā siltiem citu — bija jūtams tas entuziasms, tās tautas uzticība un vienotība ar partiju, kas ļauj mūsu zemei šajā laikā paveikt grandiozus darbus un kas ir drošākā ķīla vēl grandiozāko nākotnes plānu īstenošanai.

PSKP Programā, XXII kongresa lēmumos nosprausti tālejoši uzdevumi visai partijai organizācijai, padomju tautai un valdībai. «Pravdai» un līdz ar to visai mūsu preseī ir neaprobežotas iespējas ik dienas no savām slejām runāt ar tautu, pavērst tās acu priekšā Programas iezīmētos komunisma apvārsņus, izskaidrot kārtējos un neatliekamākos uzdevumus, mobilizēt visus tautas spēkus to izpildei.

Radīt komunisma materiāli tehnisko bāzi, pilnveidot mūsu sabiedrību, attīstot komunistiskās sabiedrības iezīmes, audzināt jaunu Cilvēku — tādu, kura vārdu var rakstīt ar lielo burtu — tie ir mūsu partijas un tās preses ikdienas uzdevumi. Šajā ikdienā slēpjas liels cildenums, cilvēces vēsturē vēl nebijusi plaša un dziļa daudzmiljonu sabiedrības humanitāte.

«Pravdai» ir draugi visā pasaulē. Tā iznāk 6 miljonu 300 tūkstošu lielā tirāžā un līdz ar to ir pasaulē pati izplatītākā avīze. Tās devīze: «Visu zemju proletārieši, savienojieties!» Tās karogs — komunisma idejas, ko tā jau pusgadsimtu nes tautām.

I. DIZBITE,  
«Pravdas» pastāvīgais korespondents

# Darbaļaužu taisnības paudēja

Taisnība... Cēls, dižens vārds. Izdeldēt būdu, likt valdīt uz pasaules taisnībai, visu tautu brīvībai, vienlīdzībai, brālībai un laimei, ar šādu mērķi nu jau veselu pusgadsimtu pie lasītājiem ceļu mēro mūsu partijas centrālā avīze «Pravda» — darba cilvēku Taisnība. Nav tāda nostūra mūsu Dzimtenē, kur šodien neskanētu «Pravdas» balss. Nav tādas zemes uz mūsu planētas, kur nebūtu pazīstama Taisnības balss, kas nāk no Maskavas.

«Pravda» dzima pirms piecdesmit gadiem, dienās, kad Krievijā vēl valdīja kungu vara, dienās, kad boļševiku partijas vadībā auga augumā darbaļaužu cīņa pret ieņesto patvaldības jūgu. Partijai bija vajadzīga dienas avīze visplašākajām strādnieku masām.

1912. gada 22. aprīlī (5. maijā) Pēterburgā iznāca marksistiskas strādnieku dienas avīzes «Pravda» pirmais numurs. «Pravdu» izdeva par strādnieku līdzekļiem. Naudas vākšanā aktīvi piedalījās arī Latvijas proletariāts. No 504 strādnieku grupām, kas 1912. gada pirmajā pusgadā atbalstīja «Pravdu», divas atradās Rīgā un viena Liepājā. 1913. gada martā avīzei nosūtīja naudu «Uniona» strādnieki, Daugavpils strādnieku sociāldemokrātu grupa, 29 Valmieras strādnieki.

«Pravdas» sirds un dvēsele bija Vladimirs Iljičs Leņins. Reti kāds avīzes numurs nāca klajā bez viņa rakstiem, kuri cariskās cenzūras dēļ bija parakstīti ar visdažādākajiem pseidonīmiem: V. Iljins, V. Freijs, K. T., V. I., Pravdiešs, Statistiķis, Lasītājs, M. N. u. c.

Piešķirdams milzu nozīmi «Pravdai» kā jauna tipa strādnieku masu avīzei, Leņins neatlaidīgi centās panākt un panāca, ka «Pravdā» par līdzstrādniekiem darbojās visi labākie partijas spēki. «Pravdas» redakcijas locekļi un aktīvi līdzstrādnieki dažādos tās pastāvēšanas posmos bijuši N. Baturins, Demjans Bednijs, K. Jeremejevs, N. Krupskaja, M. Oļminskis, N. Podvoiskis, N. Poļetajevs, J. Sverdlovs, N. Skripņiks un citi. Ne vienreiz vien «Pravdas» slejās uzstājušies arī izcilie latviešu leņinieši P. Stučka, J. Bērziņš-Ziemeļis, J. Rudzutaks, R. Eihe, V. Kno-

riņš un citi. V. Knoriņš 30. gados bija arī «Pravdas» redkolēģijas loceklis. Avīzes redakcijā 20. un 30. gados strādāja latviešu komunisti J. Grunts, J. Mušperts, M. Puriņa u. c.

Par ko rakstīja «Pravdas»? Vispirms par strādnieku dzīvi un cīņu cariskajā Krievijā. Katrā numurā bija ievietots desmitiem strādnieku korespondenču. Tajās bija aprakstīta smagā un drūmā strādnieku dzīve, minēti konkrēti fakti par policijas patvaļu un uzņēmēju spaidiem.

Lūk, korespondence no Rīgas ostas: «Ostas strādnieku darbs — katorga. Pastāvīga darba nav, veselām dienām nākas pacietīgi gaidīt kruc. Bet, kad pienāk kravas sūtījums, strādā bez atpūtas, un bieži pat bez pusdienām līdz vēlai naktij... No kaut kādiem darba aizsardzības pasākumiem nav pat miņas. Tāpēc ļoti bieži ar strādniekiem notiek nelaimes gadījumi. Bet saimniekiem par to maza bēda.

Noliktauvu īpašniekiem ir sava «policija» — ugunsdzēsēji un cietsirdīga izrēķināšanās ar strādniekiem ir bieža parādība. Par vismazāko iebildumu draud atdot ugunsdzēsēju rokās...

Tirdzniecības ostas strādnieku arodbiedrību administrācija slēdza.

Nav kam sūdzēties par briesmīgajām nekārtībām ostas noliktavās.»

Sevišķi liela bija «Pravdas» loma strādnieku šķiras streiku cīņas organizēšanā. Avīzē tika publicēti vairāk nekā 17 tūkstoš strādnieku korespondenču, no kurām 10 tūkstoši bija veltīti streiku kustībai. Tās ciešāk saliedēja proletariātu un iedvesmoja viņu pastiprināt cīņu pret apspiedējiem. «Pravda» formulēja strādnieku prasības, organizēja citu uzņēmumu un pilsētu atbalstu strekotājiem un iesaistīja cīņā aizvien jaunus un jaunus strādnieku slāņus.

«Pravdai» rakstīja no visām Krievijas malām. Jau pašos pirmajos avīzes numuros bija publicētas vairākas korespondences arī no Latvijas. Tās stāstīja par strādnieku stāvokli Rīgā un Liepājā, par 1. Maija svētku atzīmēšanu Rīgā un kratišanu strādnieku dzīvokļos Daugavpilī. «Pravdā» bija ievietota Rīgas strādnieku deputāta A. Priedkalna runa Valsts domē, kurā viņš asi

kritizēja carisko patvaldību. Pirmajā iznākšanas gadā vien avīze publicēja 52 korespondences no Rīgas un 10 — no citām Latvijas pilsētām. Visvairāk rakstīja lielo uzņēmumu — «Feniksa», «Etnas», «Uniona», ostas u. c. strādnieki, bet bija korespondences arī no tipogrāfijām, skārdnieku, šuvēju u. c. darbnīcām.

Pēc «Pravdā» publicēto korespondenču skaita Baltija atradās trešajā vietā — aiz Pēterburgas un Maskavas. 1914. gada martā laikraksts publicēja speciālu pielikumu «Baltijas novads», kas bija veltīts galvenokārt revolucionārajai kustībai Latvijā un Latvijas Sociāldemokrātijas darbam. Redakcija un Valsts domes boļševiku frakcija kvēli sveica Latvijas proletariātu sakārā ar LSD IV kongresa lēmumiem, kas iezīmēja uzvaru pār likvidatoriem Latvijas Sociāldemokrātijā. Leņins atsūtīja pielikumam divus rakstus: «Latviešu strādnieki par šķelšanas s.-d. frakcijā» un «Augusta» fikcijas atmakošana, kuros bija analizēti LSD IV kongresa lēmumi. P. Stučka rakstā «Krievu-latviešu proletāriskā vienība» pasvītēja, ka krievu un latviešu proletariāta solidaritāti nespēja satricināt likvidatori, kas kādu laiku atradās LSD vadībā. Tagad, kad likvidatori no partijas padzīti, rakstīja P. Stučka, krievu un latviešu strādnieku solidaritāte kļūst vēl ciešāka.

«Pravda» lielu uzmanību veltīja zemniecībai. Tajā bija speciāla nodaļa — «Zemnieku dzīve». Avīzē ievietoja zemnieku korespondences gan drīz no visām Eiropas Krievijas un no daudzām Sibīrijas gubernām. Ne vienreiz vien «Pravda» stāstīja par lauku proletariāta stāvokli un agrāro jautājumu Baltijā.

Būdams partijas legālais centrs Krievijā, «Pravdas» redakcija rīkoja tikšanos ar vietējo partijas organizāciju pārstāvjiem, apkopoja partijas darba pieredzi, uzturēja sakarus starp vietējām partijas organizācijām un partijas vadību.

«Pravdas» autoritāte strādnieku šķirā bija ārkārtīgi liela. Augstu novērtēdami Leņina «Pravdas» nopelnus, strādnieki iesauca boļševikus par «pravdiešiem». 1913. gada martā avīzes metiens jau sasniedza 30—32 tūkstošus un sovinamajās dienās — 40—42 tūkstošus eksemplāru. Strādnieki to uzskatīja par savu isto avīzi, par savu interešu nelokāmo aizstāvi. No visiem Krievijas novadiem «Pravdai» sūtīja dedzīgus milestības un sirsnīgus pateicības vārdus.

Arī latviešu proletariāts uzskatīja «Pravdu» par savu domu un centienu paudēju un mācītājs no tās, kā vajag organizēt un izmantot revolucionāru, legālu presi.

«Pravda» ievietoja daudz apsveikumu un vēstuleņu no Rīgas, Ventpils, Valmieras un citu Latvijas pilsētu strādniekiem. Rīgas proletāriešu grupa savā vēstulē rakstīja, lai «Pravdu» «nebaida itin nekādas represijas, nekādi sodi, lai zina, ka to ar visu krūti aizstāv visa strādnieku šķira». Ventpils strādnieku LSD biedru grupa, apsveicot «Pravdu» tās pirmajā gadadienā, uzsvēra: «Jo tumšāka naktis, jo gaišākas ir zvaigznes. Spoži spīdēja «Pravda»... un nekādi mākoņi nav spējuši aizēnot tās gaišo skatu.» Rīgas strādnieku grupa rakstīja no cietuma, ka «Pravdas» dzīvais vārds tūkstoš pavedieniem saista viņus ar visa proletariāta dzīvi un dod jaunus spēkus un ticību strādnieku lietās uzvarai.

Ko tikai nedarīja cara kalpi, lai apklusinātu boļševistiskās Taisnības balsi. Pirmajā gadā vien 41 avīzes numuru konfiscēja. Avīzei uzlika lielus naudas sodus un tās redaktorus apcietināja. Astonas reizes avīzi slēdza, bet tā joprojām iz-



Kārtējais «Pravdas» numurs saņemts. Patlaban galvenais redaktors P. Satjukovs to paraksta, tad rotācijas ceļā to iespiedīs miljonos eksemplāru un sāksies tās ceļš pie lasītājiem.

nāca ar citiem nosaukumiem: «Rabočaja Pravda», «Severnaja Pravda», «Pravda Truda», «Za Pravdu» u. tml.

Ārkārtīgi grūtajos apstākļos boļševikiem izdevās drusku vairāk nekā divos gados izdot 636 «Pravdas» numurus. Leņins uzskatīja, ka «Pravdas» izdošana ir «izcils pierādījums, ka Krievijas strādnieki ir apzinīgi, enerģiski un saliedēti». «Pravdas» iznākšanas dienu, sākot ar 1914. gadu, sāka atzīmēt kā strādnieku preses svētkus.

Pēc cariskās patvaldības gāšanas 1917. gada pavasarī «Pravda» tūlīt atgriezās cīņas ierindā. Nepagurdama tā puda boļševiku partijas idejas un skubināja Krievijas darbaļaudis ņemt vīru varu savās rokās. Un kā vienmēr «Pravdas» slejās atradās vieta arī ziņām no Latvijas. Sevīši rosīgi boļševiku centrālajā orgānā 1917. gadā darbojās P. Stučka. Savos «Pravdā» publicētajos rakstos P. Stučka apskatīja visus aktuālākos revolucionārās kustības jautājumus. Kad 1917. gada maijā P. Stučka ziņoja V. I. Leņinam par latviešu strēlnieku nostāšanos boļševiku pusē, lielais revolūcijas vadonis ieteica par šo svarīgo notikumu uzrakstīt «Pravdā». Drīz vien avīzē parādījās P. Stučkas «Vēstule no Rīgas», kurā viņš pastāstīja Krievijas darbaļaudim par latviešu strēlnieku revolucionarizēšanos.

Par «Pravdas» lielo popularitāti strēlnieku vidū liecina viņu 17. maija apsveikums avīzē. Tajā bija teikts: «Mēs apsveicam Tevi, «Pravda», kā KSDSP centrālo orgānu un patieso strādnieku šķiras domu izteicēju, kura visaugstāk tur revolucionārās sociāldemokrātijas karogu cīņā pret šovinismu.

Gods un slava Tev!

«Pravda» atzinīgi novērtēja arī revolucionāro kustību Latvijas laukos. Daudz labu vārdu avīzē bija veltīts 1917. gada pavasarī notikušajam Vidzemes bezzemnieku kongresam. Vasarā Vidzemē tika konfiscēti ap 20 muižu. Turpmāk tās apsaimniekoja kā sabiedriskās saimniecības. Raksturojot stāvokli konfiscētajās muižās, «Pravda» rakstīja: «Pateicoties pareizi nostādītai organizācijai, lauku darbi nekur ne tikvien nesašaurinās, bet... veicas daudz labāk nekā bijušo īpašnieku laikā.»

Lielā Oktobra dienās un pilsoņu kara gados, mierīgās celtniecības laikā un Lielā Tēvijas karā «Pravda» allaž puda un aizstāvēja darbaļaužu taisnību, bija pirmais Komunistiskās partijas palīgs. Vēl jo lielāka tās loma ir šodien,



«Pravdu» lasīja arī frontē un ierakumos. Tā puda sarkano strēlnieku domas un centienus, tās slejās cīnītāji guva politisko rūdjumu. Attēlā: Rīgas frontē 1917. gada vasarā 5. latviešu strēlnieku pulka cīnītāji lasa «Pravdu».

Par «Pravdas» lielo popularitāti strēlnieku vidū liecina viņu apsveikums avīzē 1917. gada 17. maijā.

kad padomju tauta, istenojot diženo komunisma celtniecības Programu, veido jauno sabiedrību. Pērn avīze saņēma turpat 350 tūkstoš lasītāju vēstuli. Tā ir vislabākā liecība «Pravdas» ciešajām saitēm ar visplašākajām darbaļaužu masām, vislabākā liecība padomju cilvēku dziļajai ticībai partijas iespiestajam vārdam.

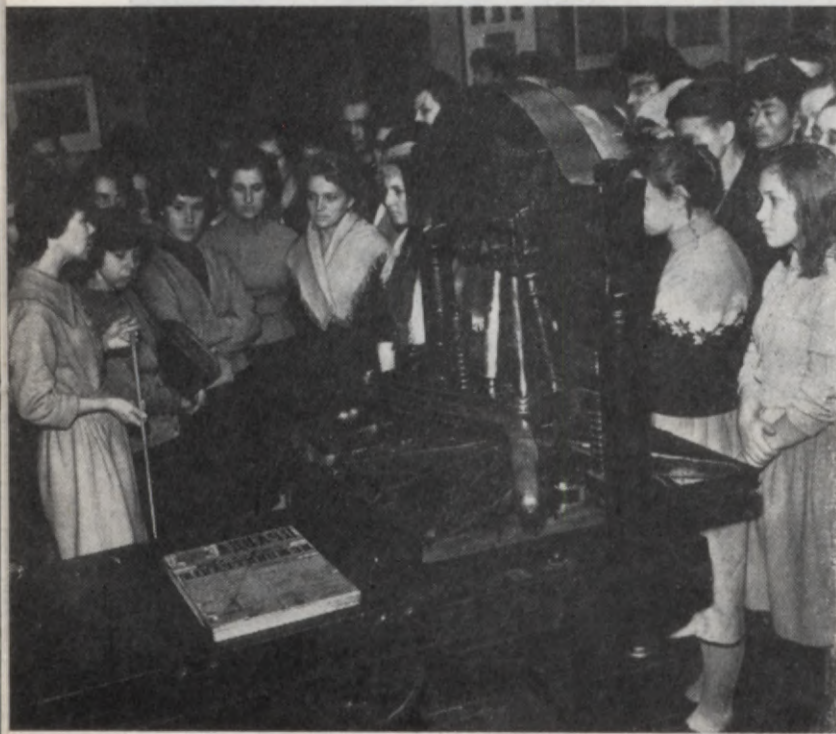
Lai novēlam leņinskajai «Pravdai» viņas piedesmitajā gadskārtā arī vēl dziļāku vagu dižajā komunisma celtniecības tirumā. Lai novēlam mūsu lielajam draugam vienmēr būt cīņas priekšpulkā par darba cilvēka Taisnību.

R. Treijs

...Leņingradā, Rīgā, Taškentā, Omskā... Visur un visi gaida un lasa «Pravdu». Attēlā: Leņingradas Kirova rūpnīcas velmēšanas ceha strādnieki beiguši darbu savā maiņā. Bet viņu PIRMAIS darbs pēc darba ir nopirkt un palasīt jauno «Pravdu».



# „Pravda” palīdzēja



Lūk, mašina, uz kuras iespieda pirmo «Pravdas» numuru. Tagad šis revolucionārās preses piemineklis novietots Ļeņingradas Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas muzejā, kur to diendienā aplūko daudzie muzeja apmeklētāji.

Laikā no 1925.—1927. gadam strādāju par sūdzību pārbaudes biroja līdzstrādnieci laikraksta «Pravda» redakcijā.

Birojs ne tikai novirzīja pa nodaļām ienākušās vēstules un sekoja, lai laikā uz tām reaģētu, bet arī piedalījās izmeklēšanā, sekoja sūdzību gaitai, aktīvi iesaistījās padomju varas ienaidnieku atmakošanā.

Lauku korespondenti bija sociālistiskās revolūcijas priekšposteni laukos. Ar viņu starpniecību laikraksts «Pravda» saistījās ar plašām, agrāk apspiestajām un ekspluatētajām ļaužu masām. No «Pravdas» slejām la-

sītāji uzzināja par padomju aktivistu varonīgo cīņu pret kulakiem un citiem lauku kapitālistiskajiem elementiem. Tas deva vīrišķību un drosmi jaunās sociālisma valsts celtniekiem, bet tas arī izraisīja vecā režīma pēdējo balstu visniknāko ienaidu.

Darbaudis ar savām sūdzībām griezās pie «Pravdas», un «Pravda» palīdzēja. Tā tas notika arī 1925. gadā, kad «Pravda» uzstājās pret baltkrievu lauku korespondenta Lapicka vajāšanu. Tas bija viens no daudziem līdzīgiem gadījumiem, taču man tas vislabāk saglabājies atmiņā.

Bijušais sarkanarmietis, dedzīgs revolūcijas

piekritējs Lapickis tika uzskatīts par vienu no labākajiem lauku korespondentiem. Viņš nodibināja lasītavu zemniekiem, organizēja parakstīšanos uz 70 avīzēm. Viņa raksti atainoja īstenību un vienmēr bija patiesi. Tāpēc arī zemnieki viņu parasti lūdza talkā nokārtot savas likstas. Reiz korespondents Lapickis bija uzrakstījis ziņojumu par zemes ierīcības komisijas pastrādātajām nelikumībām. Komisijas priekšgalā atradās kāds bijušais policists un kulaka dēls, kas bija ielavījušies partijas rindās un padomju varas iestādēs. Sūdzību bija parakstījuši 100 zemnieku. Tad sākās korespondenta vajāšanas: kratīšana, nopratināšana, aizliegums iziet aiz sādžas robežām. Tikai laimīga gadījuma dēļ, kad Lapickis devās ar ziņojumu uz rajona centru, viņam izdevās izbēgt no vajātājiem.

Šī lieta pēc dažiem signāliem vietējā avīzē un «Pravdā» beidzās ar tiesas prāvu pret kulaku bandu, kurā par lieciniekiem uzstājās vairāki desmiti zemnieku.

Minētais tiesas process tika plaši atspoguļots «Pravdā», un tam bija liela audzināša un politiska nozīme.

Tomēr ne jau visi lauku korespondenti spēja paglābties no kulaku un citu lauku darbaļaužu ienaidnieku terora. Tai laikā aizgāja bojā daudz lauku aktivistu, kas bija uzticīgi revolūcijas idejām, aizstāvēja nabadzīgo zemnieku intereses un veda tumšo sādžu uz jaunu dzīvi.

Laikraksta «Pravdas» iznākšanas piecdesmitā gadadiena ir liela svētku diena tiem milzīgajiem lasītāju miljoniem, kuri partijas vadībā šajos piecdesmit gados ierakstījuši daudzas slavenas lappuses sociālisma celtniecības vēsturē.

«Pravda» palīdzēja mums divdesmitā, gadsimta sākumā saprast lielo laikmetu un nostāties uz revolucionārās darbības ceļa un šodien tā palīdz veidot komunistiskās nākotnes ēku.

M. PURINA, PSKP biedre kopš 1917. gada, laikraksta «Pravda» līdzstrādniece 1925.—1927. g.

## NO «PRAVDAS» IZPLATĪŠANAS VĒSTURES LATVIJĀ

1912. gada pavasarī. Pāri Krievijai veļas varens politisko streiku vilnis — Krievijas proletariāts protestē pret carisma nežēlīgo izrēķināšanos ar Ļenas zeltraktuvju strādniekiem. Šajās dienās — 22. aprīlī (pēc vecā stila) parādās bolševīstiskās «Pravdas» 1. numurs. «Pravda» — tā ir desmitiem un simtiem tūkstošu strādnieku avīze, cīņā saucēja un iedvesmotāja.

Carisms «Pravdu» nesaudzīgi vajāja. Un tomēr «Pravda» tika izplatīta, tā nokļuva visattālākajos un nomaļākajos cariskās Krievijas stūrīšos.

Latvijas PSR Centrālajā valsts vēstures arhīvā saglabājušies dokumenti, kas stāsta, kā Latvijā revolucionārās kustības uzplūdu laikā izplatīta «Pravda» un kā vajāti tās izplatītāji.

1914. gada 14. jūnijā Pēterburgas Sabiedriskās kārtības un drošības apsardzes nodaļas priekšnieks nosūtīja vairākus cirkulārus Vidzemes guberņas žandarmērijas pārvaldes priekšniekam, norādot, ka sakarā ar priekšā stāvošo Krievijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas kongresu (kongresam vajadzēja notikt 1914. gada augustā Vinē) iespējama pastiprināta agitācijas literatūras izplatīšana. Cirkulāros norādītas 20 adreses Rīgā un Valmierā, kur izdarāmas kratīšanas, pie kam izteikts aizrādījums sevišķu vērību piegriezt Krievijas Sociāldemokrātiskās strādnieku partijas izdevumam «Pravda» (šai laikā iznāca arī ar nosaukumiem «Za Pravdu», «Putj Pravdi», «Trudovaja Pravda», «Rabočij»).

Vidzemes žandarmērija nelika

gaidīt. 19. jūnijā Valmierā notika kratīšanas. Pie Valmieras izglītības biedrības «Darbs» sekretāra Rūdolfa Austriņa atrada laikraksta «Za Pravdu» 1913. gada 23. numuru. Šajā pašā dienā pie Valmieras stacijas kantorista Osvalda Lāča atrada 21 eksemplāru «Putj Pravdi».

21. jūnijā kratīšana notika grāmatu tirgotāja Ziberta veikalā. Pie viņa atrada 18 numurus «Putj Pravdi».

Pēc dažām dienām pie Rūdolfa Austriņa kratīšanu izdarīja otrreiz un atrada atklātni ar 1914. gada 15. jūnija «Putj Pravdi» fotokopiju otrā pusē. Uz atklātnes bija redzams Kārļa Marksa attēls un varēja izlasīt rakstus: «Strādnieku preses diena» un «Par jubilejas numuru».

1. jūlijā kratīšanā pie Marijas Āboliņas Saikavas pagasta «Veczeltiņos» žandarmērijas aģenti atrada «Putj Pravdi» 1914. gada 90. un 91. numuru, «Rabočij» 1914. gada 2.—5. numuru un «Trudovaja Pravda» 1.—11., 13.—15., 18., 20.—22. numuru.

Tika pārmeklētas arī «Baltijas kultūras biedrības» un «Ķīmiskās rūpniecības strādnieku savienības» telpas. Šeit atrada deviņus «Putj Pravdi» numurus.

Tātad — «Pravda» izplatījās, tā gāja masās, latviešu darbaļaudis to lasīja un, viņas aicināti, tie gāja cīņā par ienīstā carisma gāšanu.

V. PETERSONE

Todien «Pravdas» redakcija saņēma vairāk nekā 2500 vēstulu. Tās visas bija jāizšķiro, jāizlasa, tām visām jāatbild.



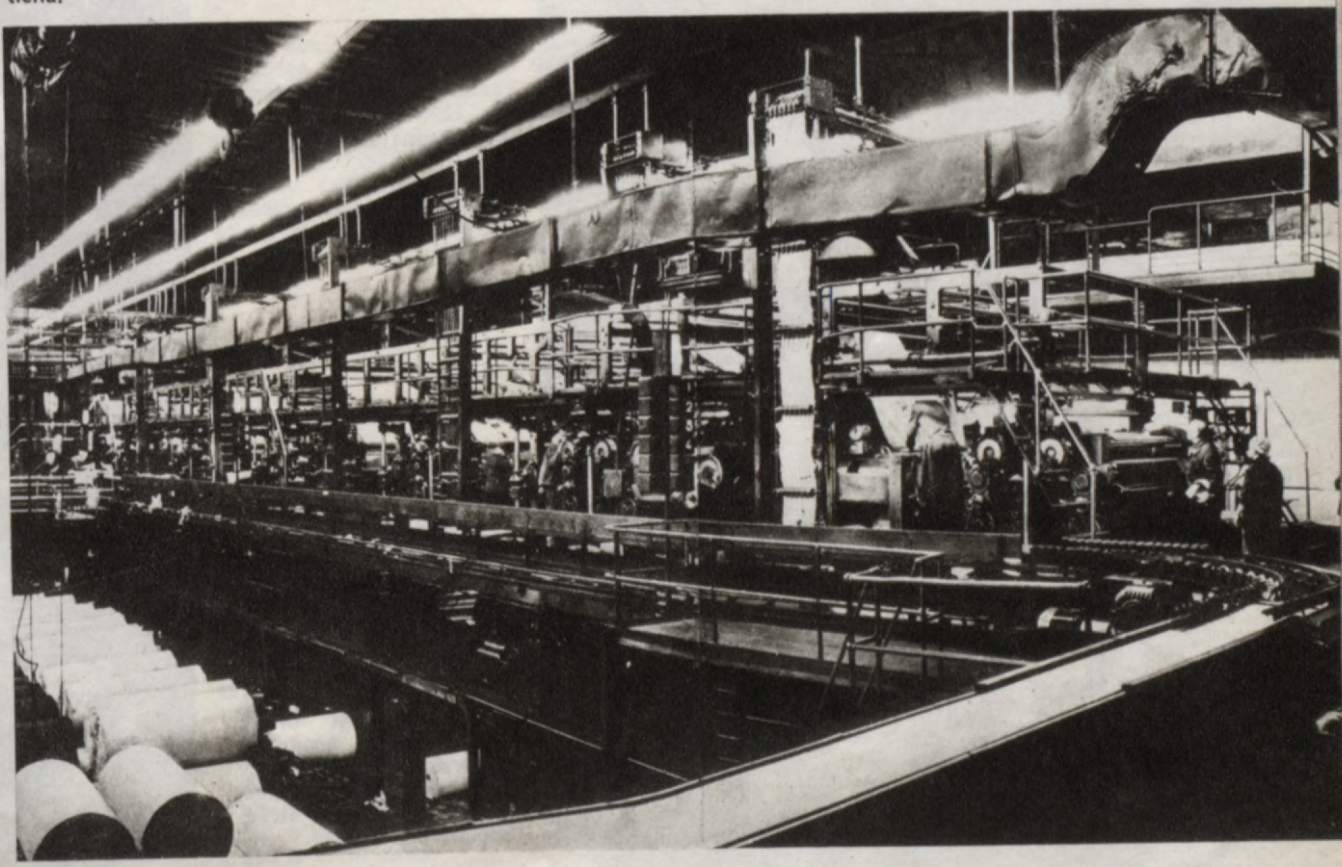
Vladimirs Iljičs Leņins 1918. gadā.

TASS un S. Singareva foto, LPSR Revolūcijas muzeja fotomateriāli

Rotācijas cehs. Diendienā te iespiež «Pravdu» vairāk nekā seši miljoni eksemplāru lielā metienā.



«Pravdu» iespiež ne tikai Maskavā, bet arī vēl citās mūsu zemes pilsētās. Kā tas iespējams? Te avižniekiem talkā nāk gaisa flote. Uz Leņingradu, Lvovu, Taškentu, Sverdlovsku, Novosibirsku, Omsku — pavisam uz 22 Padomju Savienības pilsētām lidmašīnas noņādā iespiedformas-matricas. Vietējām tipogrāfijām atliek vienīgi iespiest tirāžu un rūpēties, lai tā nokātu pie lasītājiem.  
Attēlā: «Pravdas» iespiedformas sagatavotas nosūtīšanai.



# Faun ŠODIEN

«SISTEMATISKA PRODUKCIJAS KVALITĀTES UZLABOSANA IR OBLIGĀTA EKONOMIKAS ATTĪSTĪBAS PRASĪBA. PADOMJU UZŅĒMUMU PRODUKCIJAS KVALITĀTEI JĀBŪT DAUDZ AUGSTĀKAI NEKĀ LABĀKO KAPITALISTISKO UZŅĒMUMU PRODUKCIJAS KVALITĀTEI. ŠAI NOLŪKĀ JĀLIETO PLĀSA PASĀKUMU SISTĒMA, IESKAITOT SABIEDRISKO KONTROLI, JĀPĀLIELINA PRODUKCIJAS KVALITĀTES RĀDĪTĀJU LOMA PLĀNOSANĀ, UZŅĒMUMU DARBA VERĒSĀNĀ UN SOCIĀLISTISKAJĀ SACĒNSĪBĀ.»

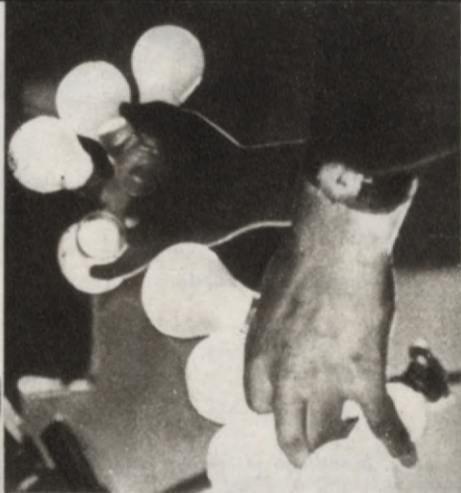
(No PSKP Programas)

Savā referātā Padomju Savienības Komunistiskās Partijas XXII kongresā biedrs Hruščovs sacīja: — Komunisma celtniecības gaitā NEMĪTĪGA PRODUKCIJAS KVALITĀTES UZLABOSANA kļūst par vienu no vissvarīgākajiem saimnieciski politiskajiem uzdevumiem. Pirmskongresa dienās izvirzītajam lozungam «Padomju — tātad vislabākais» jākļūst par katra uzņēmuma darba principu.

Šai fotoreportāžā pastāstīsim par trim uzņēmumiem, kuru strādnieki jau šodien dara visu, lai ražotās produkcijas kvalitāte būtu arvien augstāka, lai jo drīzāk tiktu izpildīta lozunga — «Padomju — tātad vislabākais» — prasība.

## ELEKTROSPULDŽU RŪPNĪCĀ

Uz Ķīnu, Rumāniju, Indiju, Kubu... pavisam uz 30 valstīm eksportē savu produkciju Rīgas Elektrospludžu rūpnīca. «Mūsu ražojumus pieprasa arvien vairāk, jo tie ir labi, — stāsta montāžas ceha vadītājs Jevgeņijs Vologuns, — pie mums daudz tiek darīts (komjaunieši rīko reldus, izliek savus kontrolpostenus utt.), lai viss, ko izgatavojam, būtu augstas kvalitātes. Taču visdrošākā ķīla labajam darbam ir mūsu strādnieku apzinīgums — turpat 80% no strādniecēm montētājām savu darbu izpilda tik labi, ka nekādu kontroleru valrs nav vajadzīgs.»

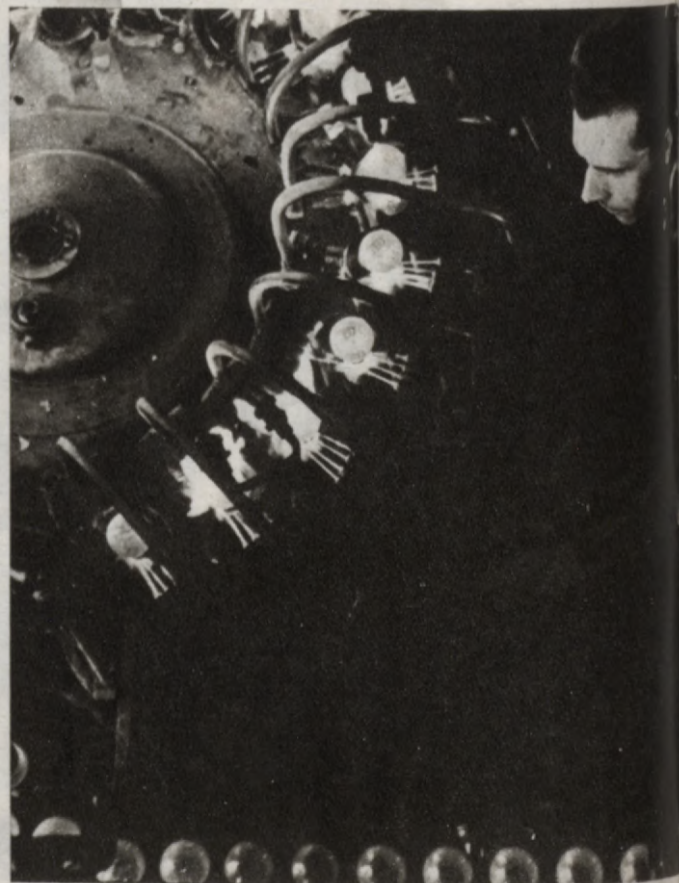


Nikolaju Lesoviču rūpnīcā dēvē par «profesoru». Jau desmit gadus viņš regulē pirmās montāžas līnijas automātus un pusautomātus. To viņš izpilda ar lielu precizitāti, tādējādi arī ar savu darbu nodrošinot ražojumiem augstu kvalitāti.



J. Kuprijanova teksts un foto

Brigādes trīspadsmit strādnieces neatlaidīgi cīnās par komunistiskā darba kolektīva nosaukuma iegūšanu. Viņu vidū ir montētāja Bronislava Daņilova — meitene ar veiklām rokām. Pilnīgi izskaust brāķi, dot vislabāko produkciju, vēl slavenāku padarīt savas rūpnīcas marķi — tāda ir šo strādnieču apņemšanās.



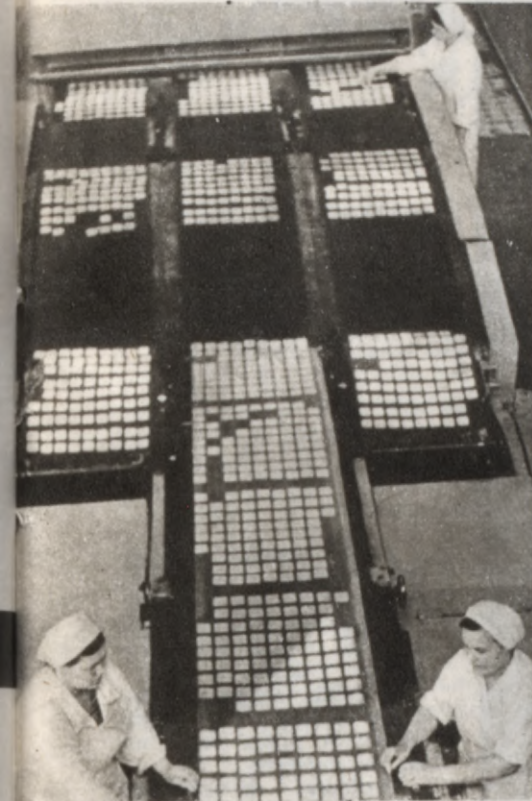
# KONDIKTOREJAS IZSTRĀDĀJUMU FABRIKĀ «17. JŪNIJS»

KONDIKTOREJAS IZSTRĀDĀJUMU FABRIKA «17. JŪNIJS» izgatavo tikai augstvērtīgus konditorejas izstrādājumus — biskvītus, vafeles, tortes. Fabrikas kolektīvs, kas ir izcīnījis komunistiskā darba kolektīva nosaukumu, pastāvīgi rūpējas, lai viņu ražotā produkcija visur gūtu vislielāko atzinību — būtu tikama kā garšas, tā izskata ziņā.

Attēla priekšplānā redzam strādnieci Astrīdi Līci. Paraugieties, cik viņa nopietna, darbā iegrimusi. Viens, divi, trīs otas vilceni, un groteskais marcpāna galītis jau ir tik košs, ka pat pleaugušie to labprāt iekārotu, kur nu vēl mazie!

Savāds fotoattēls! It kā kādas lielas celtnes apgaismoti logi. Tomēr nē, tā ir pusautomātiskā iekārta biskvītu ražošanai. Uz tās vienā maiņā var izgatavot 6—7 tonnas cepumu.

Bet tagad paraugieties uz šo dzīvespriecīgo meiteni. Tā ir Rasma Krūmiņa. Savu darbu fabrikā viņa veic priekšmīgi, ar uzviņu, un vēl arī mācās Latvijas lauksaimniecības akadēmijas neklātienē.



# TEKSTILKOMBINĀTĀ «RĪGAS AUDUMS»

TEKSTILKOMBINĀTĀ «RĪGAS AUDUMS» ir īpašs kabinets, kur izkārtoti visi uzņēmumā izgatavoto audumu paraugi. Ikvienam, kas tur ieiet, tā vien šķiet — te vienkopus savāktis viss pļavu un dārzu krāsu prieks. So pasakaino valstību pārzina Amanda Kazaine. Viņa mīn jaunus un jaunus audumu nosaukumus, rāda vienu rakstu oriģinālāku un tikamāku par otru — katru gadu, katru sezonu kombināts izlaiž jaunas audumu šķirnes.



No simtiem spoļu iztek mākslīgā zīda pavedieni. Šķērētāja Olga Dundaga vērgi seko, lai velki uz rīestavas tītos vienmērīgi, lai ne dziedziņš nepārtrūktu. Lūk, taisni no šejienes, sagatavošanas ceha, jau arī sākas cīņa par kvalitāti.

«Kombināta labākā audēja» — tas ir goda nosaukums, ko ar savu teicamo darbu ieguvušas «Rīgas auduma» komunistiskā darba triecieniece, tai skaitā arī Irma Koha. Ar visu, ko viņa zina un prot, — ar savu pieredzi, darba paņēmieniem — viņa labprāt iepazīstina arī jaunās audējas. Tāpēc te bieži dzird sakām — krustmātei Irmal ir zelta sirds.





Rit operācija... Šai brīdī tūkstošiem pavelienu salsta ķirurgu ar cilvēku uz operācijas galda. Visi ārsta garīgie un intelektuālie spēki virzīti uz vienu mērķi — uzvarēt cīņā par cilvēka dzīvību.

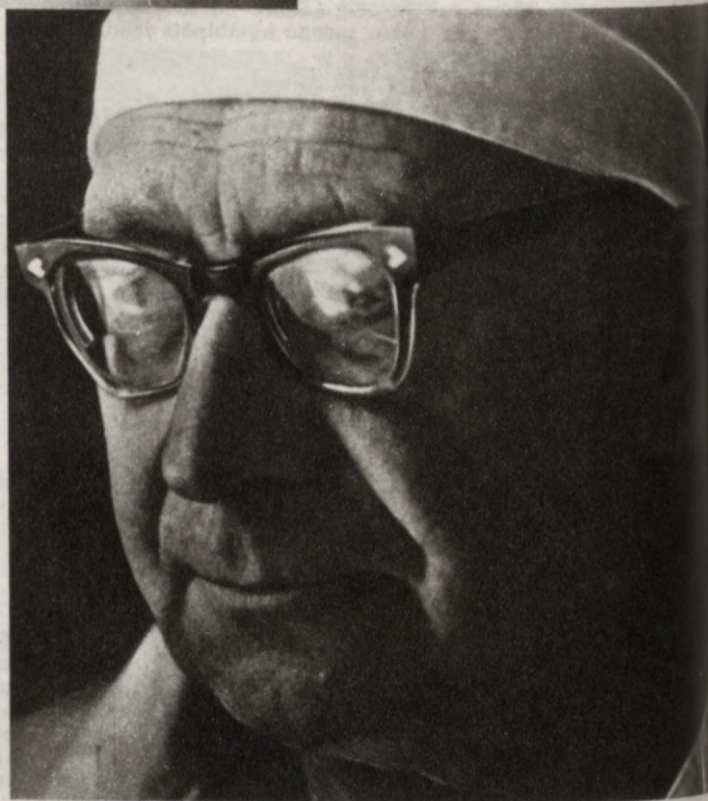
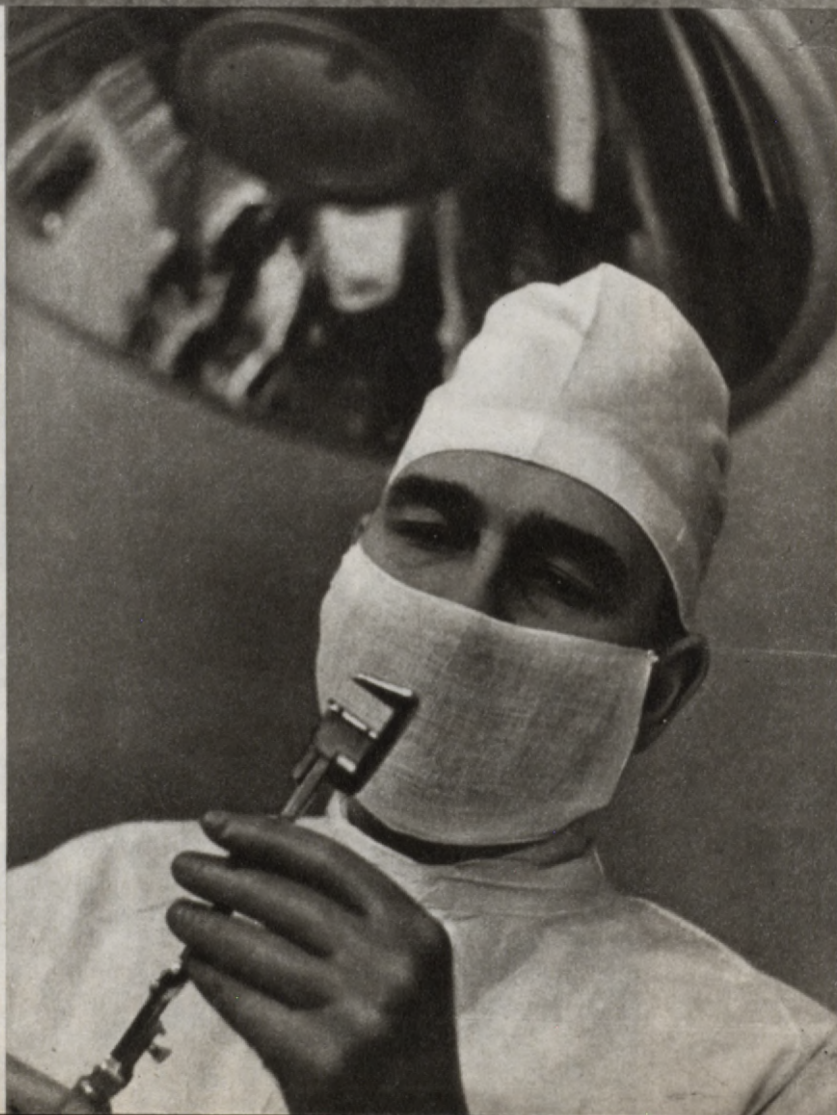
Attēlā: operē ārsts J. Gaujens.

Z. Legzdīņa foto

LPSR Nopelniem bagātais zinātnes darbinieks profesors A. Bieziņš. Valrāk nekā 40 sava mūža gadus viņš veltījis bērnu veselībai. Tūkstošiem operāciju veicis nopelniem bagātais ķirurgs, kura vārds pazīstams mūsu zemē un aiz tās robežām.

Profesors A. Bieziņš veic lielu zinātnisku un pedagoģisku darbu, vadot Rīgas Medicīnas Institūta Operatīvās ķirurģijas un topogrāfiskās anatomijas katedru.

Daudzi mediķi — šodien jau pazīstami ārsti — izgājuši dzīvē, radoši pielietojot zināšanas, ko viņiem sniedzis profesors A. Bieziņš.



◀ Iedegtas spožās operācijas lampas. Drīz sāksies sirds operācija — ārsts J. Volkolakovs vēlreiz pārbauda aparātu Botāla vada nošūšanai.

# Atgūtais pavasaris

Marts. Pēc kalendāra drīz pavasaris. Bet ziema vēl neatkāpjas; tikai dienas vidū lāstekas raud spožām, garām asarām... Sniegpulkstenīšiem vēl par agru, bet pavasara tuvums jau pulcinājis ielās un dārzos vismazākos pilsoņus. Visapkārt bērnu sejas kā saulainas pienenes jaunajā zelmenī. Cieši aizmiģuši mazie guļ ratiņos, rotaļājas, smejas...

Un priecīgi pukst viņu sirdis.

Priecīgi pukst... Bet ja nu bērna sirds tā nepukst? Ja tās vienmērīgo ritumu traucē bīstama slimība, kas iekāļ važās mazo sirdi, tad tādām bērnam nav pavasara. Un pavasari nejut viņa vecāki.

... Divi cilvēki — māte un tēvs stāv gaitenī, un ik reizi, kad atveras baltās stikla durvis, viņi satrūkstas. Aiz šīm durvīm rit sirds operācija. Uz operācijas galda — viņu mazā meitiņa. Viņai ir tikai septiņi mēneši, bet cik daudz šai laikā cietusi šī bērna sirds, cik daudzas negulētas naktis pie Irenas gultas pavadījuši viņas vecāki.

Tā ir pirmā bērnu sirds operācija Latvijā tik agrīnā vecumā.

So slimību sauc par Fallo tetradi. Zilganā sirdskaite. Zilgana, jo sirds darbības traucējumu dēļ bērna organisms nesaņem pietiekami daudz arteriālo asiņu. Biežās lēkmes, bezsamaņas stāvoklis, aizdusa, kas aizrauj pirmos smieklus. Izmisuši vecāki, un vēl nesen — drūmi klusējoši ārsti.

... Atkal veras baltās durvis. Vecāku mēmajam jautājumam atbild ārsta mierīgās acis.

Uz operācijas galda — maza maza meitenīte. Viņas lielās acis aizvērtas. Bērns guļ dziļā narkotiskā miegā. Pa to laiku ar zinātni apbruņota cilvēka rokas labo viņas sirsniņu, kuru pati daba nav izveidojusi tādu, kādai tai jābūt. Ārsti anestezētāji sasprindzināti seko bērna elpai. Kamēr ķirurgs veic virtuozos meistardarbu — atsedz mazā cilvēka dzīvības svētāko avotu — sirdi, ārstu-anestezētāju rokās atrodas slimnieka dzīvība — trauksmes gadījumā viņiem pieder pēdējais vārds.

Pārdalīta krūšu kurvja kreisās puses muskulatūra, uzmanīgi izdalīti lieli asinsvadi — aorta un plaušu artērija. Sākas ķirurga juvelierisks darbs — aortas savienošana ar plaušu artēriju. Ritmiski savu darbu veic atraumatiskā adata. Pa daļēji izslēgtiem asinsvadiem mazajā un lielajā asinsrites lokā lēni plūst asinis, uzturot dzīvību. Palet 15—20 minūtes. Ārsti sāk noņemt spaiļes, un 10 cilvēki baltos tērpos sastingst gaidās, desmit acu pāru koncentrējas mazā laukumīnā, pie mazās bērna sirds. Noņemtas pēdējās spaiļes. Ar pilnu spiedienu asins sāk plūst pa jauno dzīvības ceļu, ko izveidojušas ārsta rokas. Apklust instrumentu šķindoņa, ārsti saskatās — bērns mierīgi elpo, un mazajā sejiņā nozūd slimīgais zilums — tā sāk viegli sārtojies.

Tā mazās Irenas Paščukas dzīvē ienāca pavasaris.

Viņai to atdeva Novosibirskas ķirurgs V. Francevs, kas veica komplicēto operāciju. Viņai to atdeva republikas bērnu slimnīcas ķirurģiskās klīnikas jaunie, talantīgie

ārsti, kas asistēja medicīnas doktoram V. Francevam.

15—20 minūtes. Šai laikā jāizdara bezgala daudz. Tas prasa milzu sasprindzinātību, koncentrāciju, koordināciju, virtuozitāti. Zināšanas! Tam ir vajadzīgas tradīcijas un novatorisms, vēsture un drosmīga, radoša tagadne!

Vēsture, tradīcijas... Tikai pāris desmit gadu aizritējuši kopš brīža, kad ķirurgi mūsu zemē sāka droši iejaukties sirds mehānikā. Šai laikā izaugušas vairākas sirds ķirurģijas skolas. Akadēmiķa Bakuļeva un profesora Koļesņikova Maskavā, profesora Amosova Kijevā, profesora Mešalkina Novosibirskā. So dažādo skolu radītājiem ir katram savas metodes, kas izturējušas pārbaudi daudzās kritiskās operācijās. Bet šo slaveno sirds ķirurgu asistenti un sekotāji kombinē viņu darba metodes, rada jaunus elementus.

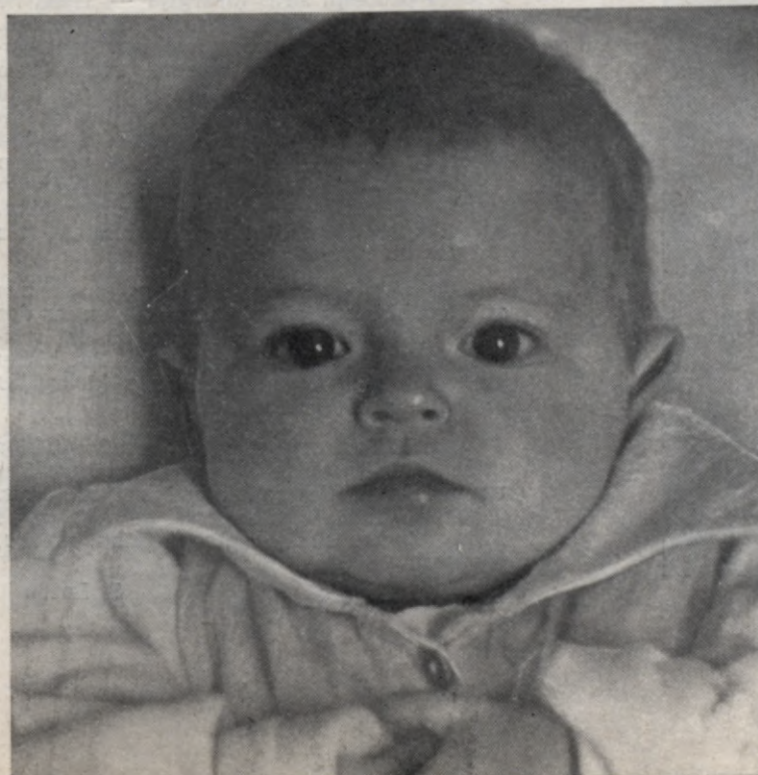
Jauni elementi. Jauni sirds ķirurģijas centri. Viens no tiem veidojas Rīgā, kur sirds ķirurģijas ēra sākās 1958. gadā. Tā gada pavarī lielākajās Rīgas slimnīcās izdarīja pirmās sarežģītās sirds operācijas. Zem bezēnu lampas Rīgas ķirurgi satikās ar padomju ķirurģijas korifejiem, kas bija ieradusies, lai nodotu republikas ārstiem savu pieredzi. Kopā ar viesiem operēja rīdzinieki. Daudzi no viņiem bija praktizējušies Maskavas, Ļeņingradas, Kijevas sirds klīnikās.

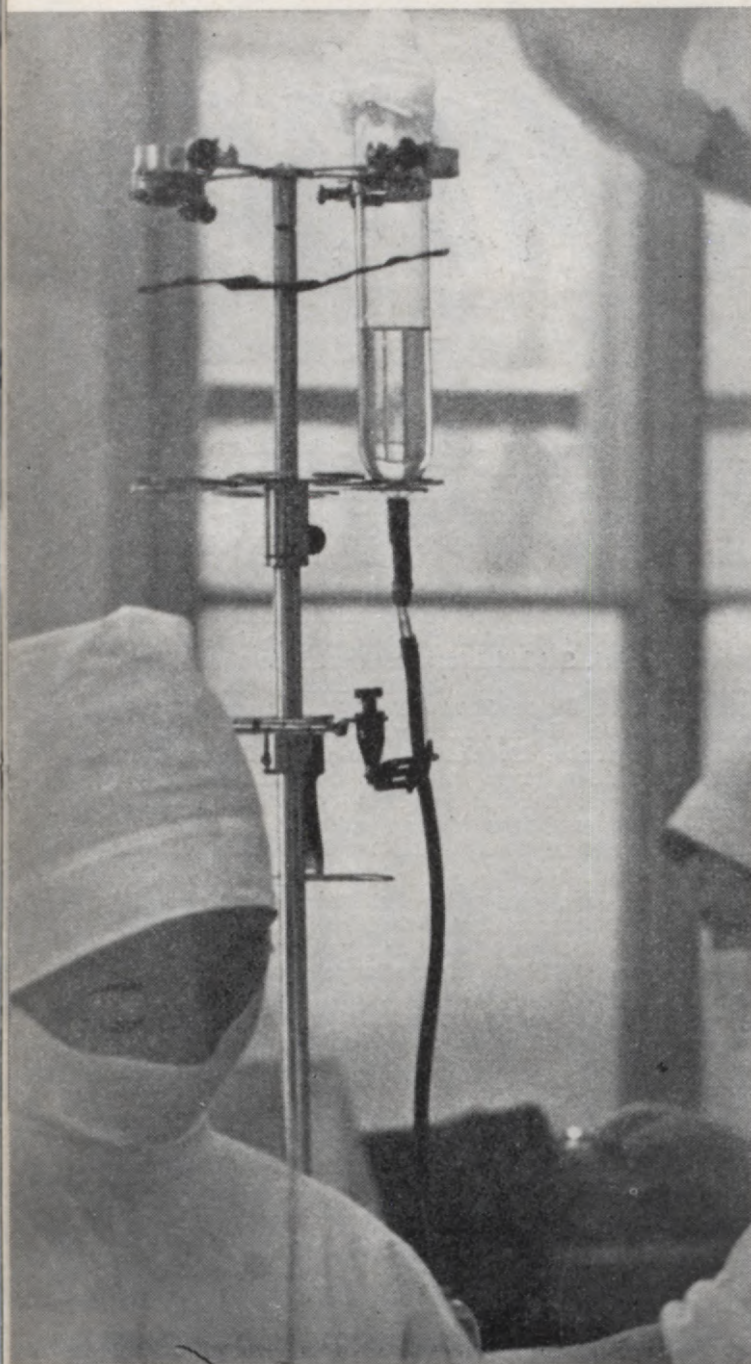
Aizritējušajos četros gados veidojās Rīgas sirds ķirurgu saime. Daudzas veiksmīgas operācijas, daudzas atgūtas sirdis saistās ar ķi-

Sirds operācijas laikā cilvēka dzīvības sardzē stājas anestezētāji. Viņi «komandē» slimnieka pulsu un elpošanu, asins sastāvu un spiedienu.

Attēla: ple narkozes aparāta — ārsts Harijs Klints.

Šai mazajai meitenītei, kas šodien spodrām acīm raugās pasaulē, nesen izdarīta sirds operācija. Operācija izdevās veiksmīgi. Mazā Irena jūtas labi un arī turpmāk agrāk šķietami neārstējamā slimība neapņēns bērna dzīvi.





Operācijas māsa Aina Elksne instrumentē sirds operācijas laikā.

Pagājis tikai neliels laika sprīdis, kopš šiem bērniem — Valdai, Mārītei un Larisai (attēla labajā pusē) operēta sirds. Bērni jūtas spīgti un drīz viņus atkal skolā sagaidīs draugu pulks.

Attēlā: profesors Bieziņš bērniem pastāsta šo prieka vēsti.



rurga E. Ezerleša, A. Ņikitina, O. Alekša un Ļ. Knoha vārdu.

Kopā ar sirds ķirurģiju medicīnā ienāca jauna specialitāte, ko pārstāv ārsti-anestezētāji — cilvēki, kas stāv sardzē par cilvēku dzīvību operācijas laikā. Anestezioģi «komandē» slimnieka pulsu un elpošanu, asins sastāvu un spiedienu. Ar visu viņu rīcībā esošo vismodernāko aparāturu un medicīnas līdzekļiem viņi spēj momentā novērst draudīgus traucējumus dzīvības funkcijās.

Sopavasār sirds ķirurģijas speciālistu pulks sakuplojis. Tā rindās stājušies arī mūsu bērnu ķirurgi. Ceļu uz bērnu sirds operāciju sagatavojuši sarežģīti ķirurģiski meklējumi. Par šo meklējumu centru kļuvusi allaž jauneklīgā, plaši pazīstamā ķirurģijas meistarā profesora Aleksandra Bieziņa vadītā klīnika. To vidū, kas stājušies jaunās, komplikētās ķirurģijas nozares priekšējās pozīcijās, ir jaunie, talantīgie ķirurgi I. Gaujens un J. Volkolakovs — otrās ķirurģiskās nodaļas drosminieki.

Ārsts Volkolakovs. Viņa ķirurga stāžs vēl nav liels. Ārsta diploms saņemts tikai 1956. gadā. Bet vai slavenais Francevs, Irenas Paščukas operētājs, 33 gadu vecumā jau nebija aizstāvējis doktora disertāciju?...

Daudzas unikālas operācijas pieder jaunā ķirurga J. Volkolakova rokām. Torakāla ķirurģija. Videnes audzēji. Iedzimtais barības vada trūkums, kas prasa plastisku operāciju — mākslīgā barības vada izveidošanu. Toreiz bija jāoperē 3 dienas vecs bērns. Mazajam slimniekam draudēja bada nāve: viņš bija piedzimis bez barības vada. Operēja ķirurgs Volkolakovs kopīgi ar ārstu Gaujenu. Un sekmīgi!

Iedzimtas slimības. Agrāk medicīna pret tām bija bezspēcīga. Un cilvēks tās nesa kā krustu visu mūžu. Lūk, bērns piedzimis ar neaizaugušu Botala vadu — embrionālas asinsrites atlieku. Aorta savienota ar plaušu artēriju. Sakarā ar to arteriālās asinis nenonāk visā pilnībā lielajā asinsrites lokā, bet daļēji aizplūst atpakaļ plaušās. Arteriālās asinis pārslōgo plaušas, bet organismam to nepietiek. Šāds asinsvadu defekts saīsina cilvēka mūžu, traucē bērnam attīstīties.

Tagad Botala vadu operē. Pārdala, aizšū, sasien. Aizšķērso aortas asinīm ceļu uz plaušu artēriju, un tām jādodas garā un organismam tik vajadzīgā ceļojumā pa lielo asinsrites loku. Šo sarežģīto operāciju, kas atdeva dzīves prieku mazajai Mārītei, pirmais bērnu slimnīcā izdarīja Novosibirskas ķirurgs V. Fufins, bet pēc viņa Rīgas medicīnas institūta aspirants J. Volkolakovs. Larisas Pjatkina vecāki vienmēr ar pateicību atcerēsies šo vienkāršo, sirsnīgo dakteri ar stiprām rokām, laipnām acīm, atsaucīgo sirdi. Tas notika 1962. gada pavasarī.

\* \* \*

... Pa dažādiem ceļiem šodien virzās uz priekšu padomju sirds ķirurģija — viena no jaunākajām ķirurģijas nozarēm. Sirdi operē, to neapstādinot. To operē, kad ķermeņa temperatūra pazemināta un asinsrite sagausināta līdz minimumam. To operē... sausu, kad sirds apstādināta un tās funkcijas izpilda sarežģītais sirds un plaušu aparāts, tā sauktā mākslīgā sirds, ko operācijas laikā pievieno lielajiem asinsvadiem. Mākslīgo sirdi arvien vairāk pilnveido — talkā nāk elektronika, automātika, pusvadītāji, kas nodrošina tās precīzu darbību.

Tāds mākslīgs dzīvības motors jau saņemts arī Republikas klīniskajā slimnīcā, un tas dos iespēju izdarīt ilgstošas operācijas, lai izlabotu sirdī dabas pieļautās kļūdas. Bet bērnu ķirurgi domā par speciālas sirds ķirurģijas nodaļas izveidošanu...

Pa dažādiem ceļiem mūsu zemē attīstās sirds ķirurģija. Priekšā meklējumi, grūtības un panākumi. Bet radošu prieku jūt ārsti, meklējot, cīnoties, jo apzinās, ka viņa darbs palīdz cilvēka sirdij atgūt veselību, prieku, pavasari.

S. Lazda

# VISUR DZĪVO CILVĒKI

(ZURNALISTA PĀRDOMAS)

Tagad skaidri zinu: šis nebūs ne apraksts, ne reportāža. Bet braucot uz Madonas rajona Sarkanu tautas namu, es biju nodomājusi vienu vai otru uzrakstīt. Taču pabijušai tur, manī iesēdās un vairs neatstāj kādas pārdomas, tās urda, teic priekšā: uzraksti, uzraksti atbildi Māritei.

Kas ir Mārite? Kāds tai sakars ar Sarkanām? — Tieša sakara ar šejieni viņai laikam nav nekāda, bet šoreiz tam arī nav nozīmes. Māriti iepazīnu pirms pāris gadiem, tas ir, ne tieši viņu pašu, bet lasīju vēstuli, ko tā bija atsūtījusi kādai redakcijai.

Atceros, toreiz no vēstules pat izrakstīju atsevišķas vietas. Tagad uzmeklēju šīs piezīmes. Mārite stāsta:

— Dzīvoju lauku ciematīņā, strādāju pastā. Bet kur lai pavadu brīvo laiku? Kino mums rāda tikai divas vai trīs reizes nedēļā. Grāmatas vienmēr nelasīsi, pastāvīgi strādāt rokdarbus — apnīk. Nav tā kā agrākajos laikos, kad bija jāloka pūrs — tagad visu var nopirkt veikalā. Kāpēc arī laukos nevarētu uzcelt klubu, kur būtu sporta un spēju zāles? Bet mums ir tikai novusa un biljarda galds. Tomēr tautas nams ir diezgan apmierinošā stāvoklī, uz tā skatuves varētu uzvest pat lielāku lugu, taču pilsētas mūs ir aizmirsušas. Tā atliek tikai nožēlot savu dzīvi, kuras jaunības gadi jāpavada nenozīmīgi, kaut kur malā no visa tā, kas tiek sniegts citiem jauniešiem manā vecumā.

Lūk, ko uz visu to jums sacīšu, Mārit. Aizbrauciet uz Sarkanām. Ieskatieties tur visā vērīgi, par visu, ko redzat, pārdomājiet, un esmu pārliecināta, — jūs uz zināsi, kā dzīvot, lai nebūtu jā-saka — jaunības gadi pavadīti nenozīmīgi.

Varbūt tomēr būs labāk, ja galalīņu paiesimies kopā, paraudzīsimies, padomāsim kopā?

Redziet, kluba ar spēju un sporta zālēm arī Sarkanās nav. Ir tautas nams, taisni tāds pats kā pie jums — diezgan apmierinošā stāvoklī. Blakus tam ir skola. Sogad martā uzkrīta dziļi sniegi — vienā naktī pazuda visi ceļi. Paraugieties, vai jums neuzkrīt, ka ceļš uz skolu palicis

neiebraukts, bet tas, kas nogriežas uz tautas namu, ir gluds un ciets. Vai tas neliek domāt, ka cilvēki uz šejieni nākuši arī pūtenī, nevalroties kupenu, bet mazie gājuši pa viņu iemītajām pēdām un tikai no šejienes, lūk, iestaigājuši tacīņu cauri dārzam uz skolu.

Redziet, arī patlaban tas vīrs nāk šurp uz tautas namu un vesels pulciņš meiteņu arī. Uz lielceļa kāds puisis strauji aptur motociklu, uzņem vēl vienu nācēju un nu kā vēja nests drāžas šurp. Bet no skolas nāk... jā, tās ir skolotājas Lībore, Birka, Resne, Zvaigzne, Skrodere un bērni. Kas notiks te, tautas namā — parastā

## DARBDIENAS VAKARĀ?

Ieiesim, paraudzīsimies. Lūk, tur sēž vīrs, ko pašu pirmo redzējam atnākam. Tas ir kolhoza kalējs Krjukovs, noteikti tas ir viņš, man taču sacīja — kalējs vienmēr ierodoties pats pirmais. Tagad viņš, svētdienas kārtā saposies, sēž un visu ar tādu īpašu tiksmi novēro — redzams, viņam te patīk. Tie, kas nupat ienāca, ir Melgailu pāris — viņa kolhoza rēķinvede, viņš — kombainieris. Bet nāk jau vēl, ierodas arī kolhoza «Jaunais rīts» priekšsēdētājs. Tagad visi kārtojas tautisko deju mēģinājumiem. Šī ir tā saukto «vecajo» grupa, un to vada skolotāja Lībore, jauniešiem dejojot māca skolotāja Resne.

Bet te raženas sievas un meitas sasēdušas visapkārt galdam — skolotāja Birka ierāda smalkus rokdarbus. Jūs, Mārit, tos noniecinājāt, sacījāt, — pūrs tagad nesot jāloka, visu varot nopirkt veikalā. Tiesa, veikalos var dabūt daudz skaistu un labu lietu, taču... kad pirms dažiem gadiem Rīgā notika tautas lietišķās mākslas izstāde, savs stends tur bija arī Madonas rajona rokdarbniecēm. Rīgas veikalos netrūkst ne kaprona, ne zīda izstrādājumu, ne dārgu paklāju, un ridziniecēm ir augstas prasības, taču toreiz daudzas nevarēja vien atraut acu no izstādītajām baltajās darbos darinātajām līnu blūzītēm, koši izrakstītajiem cimdēm, tikamajiem grīdas celiņiem, dīvāna pār-



Mēģinājums deju pulcinā beidzies. Citi vēl paliek, pakavējas, bet kolhoza slaucējai Lidijai Keišai jāsteidzas uz darbu. Nekas, Jānis Vītolīns ar savu «kumeļu» meiteni ātri vien «aizraus» uz fermu.  
«Sveiki, draugi! Uz redzēšanos rītvakar!» «Uz redzēšanos, uz redzēšanos!» — pa tautas nama loģu atsauca desmitiem līksmu balsu.

klājiem — tie bija isti mākslas darbi. So skaisto mākslu Madonas rokdarbniecēs kā stafeti nodod no paaudzes paaudzei. Cilvēki te mīl skaistumu un rada skaistumu ap sevi, savā mājā.

Sai dienai pietiks, bet rītu atnāksim atkal, tad uzzināsim, kas notiek

## OTRĀ DARBDIENAS VAKARĀ.

Šoreiz esam atsteigušās pagagrāk — kolhoznieki vakarēšanu vēl nav uzmēuši. Toties tagad te rosās mazie. Kā viens beidzies, tā pie klavierēm sēžas otrs — kolhoza bērni vingrinās klavieru spēlē. Bet te jau klāt atkal viens pulciņš — cik zēnu, tik meiteņu. Tie — deju mākslas cienītāji. Ar viņiem nopemas, viņus māca Māra Freija. Patiesi, tā taču ir jūsu vārda māsa, Mārit! Iepazīstieties! Vārdi jums vienādi, tikai citādi gan esat pavisam atšķirīgas. Jums tautas nams šķiet šaurs un nemājīgs, viss jūs garlaiko, gaidāt pilsētas viesus un, ja to nav, — skumstat un apraudat savu jaunību. Šī Mārite garlaicību nepazīst — skolā viņa vada pionierus, tautas namā māca bērniem dejojot, pati dejo jauniešu pulcinā, mīcās arī modernās dejas un... bieži bieži smejas no visas sirds. Acīm redzot par savu jaunību viņai ir ļoti liels prieks.

Tagad mazie, stundu pabeiguši, aizsteidzas gatavot mājas darbus — visā namā iestājas te nepierasts klusums. Kāds atkal paver durvis, tā ir ciema padomes priekšsēdētāja biedre Saulīte — visu pasākumu sirds un dvēsele.

Bija laiks, kad šis pats tautas nams viņai sagādāja tikai rūpes vien. No ārpusē jau viss šķita kārtībā: bija savs kultūras darba vadītājs, bija pārskati, plāni, tikai pārāk maz toreiz bija to, kurus tautas nams interesēja, jo

istenībā te arī nekā interesanta nebija. Tad biedre Saulīte nosprīdēja: jāiztiek bez algota kultūras darba vadītāja, viss jādara pašiem aktīvistiem. Tā arī notika. Kādā ciema padomes sēdē skolotāju Lībori apstiprināja par tautas nama darba atbildīgo vadītāju un arī citiem aktīvistiem un kultūras komisijas locekļiem uzdeva pa pienākumam. Tagad domā visi, strādā visi, un visi kopā vairāk izdomā un izdara. Nekad šai namā vēl nav bijusi tik liela rosība kā tagad. Protams, daudz jau vēl pietrūkst un daudz kas vēl nav izdarīts līdz galam. Jā, jā, arī basketbola un citu sporta spēļu treniņiem ziemas apstākļos te nav īpašu telpu. Bet... varbūt, ka tās iekārtos. Ja loģiem priekšā aizliek stieplu pinumu, legādājas parīs grozu, bumbas — sportisti var gluži labi savās noīkātās stundās trenēties tepat. Ļoti iespējams, ka biedre Saulīte taisni patlaban to apsver — redziet, cik vērīgi viņa visu te aplūko.

Mazie dejojāji uz grīdas atstājuši pa mitral pēdai, uz palodzēm nosēdušies putekļi — biedre Saulīte paņēma slotu un lupatu. Nu jā, īpašas apkopējas te nav — katrs pats sakārto, ko redz un kas nepieciešams.

Atkal veras durvis. Šoreiz ienāk jauns puisis. Man šķiet, ka tas ir Māritiņš. Viņš izņem priekšsēdētāja no rokām slotu un kā pārmetot saka:

— Biedre Saulīte, vai tad nu jūs, vai tad jums...

Un puisis pats visu uzpoš un sakārto. Ir arī pēdējais laiks — sapulcējušies jau daudz jauniešu, no Madonas ieradies moderno deju skolotājs, tūlīn sāksies stunda.

Tā, redziet, kā viss te rosās. Un rītvakar būs atkal kas cits un parī arī. Vēl korim savi mēģinā-

Jumi, dramatiskajam pulciņam savi, daudzi te aizrāvušies ar fotomākslu, bet jaunās kolhoznieces grib mācīties gatavot garšīgus ēdienus, skaisti klāt viesību un svētku galdus. Tā paiet parastās darbdienas, bet sestdienās un svētdienās tiek rīkoti

#### IPAŠI VAKARI.

Citreiz tajos uzved pa jauniestudētai ludziņai, savu māku rāda deju pulciņš, dzied koris, bet... citreiz tiek rīkoti **Ipaši vakari** — viens tāds bija tikai meitenēm vien. Te runāja par mīlestību, draudzību, par meitenes lepnumu un arī par gaumi. Parādīja, kā vienu un to pašu tērpu ar maziem papildinājumiem var izmainīt līdz nepazīšanai. Meitenes pārlicinājās, ka ne visi tērpi, kas vienai piedien un izskatās labi, piestāv arī otrai. Vēlāk uzklāja tējas galdu, un pie tā sarunas raisījās vēl raitāk.

Tad puīšiem iekārojās sava vakara, un tāds arī notika. Ārsts runāja par smēķēšanas un alkohola

kaitīgumu, pastāstīja, cik postoši tas ietekmē jauniešu vēl nenobriedušo organismu. Pēc tam tika spriests un debatēts par gaumi apgērbā, par to, kā jāizturas sabiedrībā, dejas zālē, viesībās.

Bet tagad, Mārit, atkal paskatīsimies, kas šobrīd te notiek. Redzams, no Rīgas atbraucis foto-korespondents. Viņš jau visu laiku izdarīja vienu uzņēmumu pēc otra, tagad staidzas prom, jātiekot vēl Madonā. Bet viņam pasacīja, ka jāpagaida

#### SKOLOTAJS.

Vai dzirdējāt, cik viņam to netikti patelca? Acīm redzot tas ir ļoti svarīgi. Jaunieši drūzmējas pie loga, vēro ceļu. — Nāk, skolotājs nāk! — kāds saka. Paraudzīsimies arī mēs. Vai, cik vēl tālu!

Vai manāt, kāds klusums pēkšņi iestājies, visi piecēlušies kājās. Mārit, mums arī jāpieceļas, skolotājs Kaminskis atnācis! Redziet, ar kādu cieņu viņu sveici-

na. Viņš te visiem savā laikā bijis skolotājs, mācījis krievu valodu un dziedāšanu. Tagad, kaut pensijā aizgājis, kaut nevesels, viņš pasniedz mazajiem mūzikas stundas un dara to aizrautīgi, dienu no dienas. Sirms, kalsns, bet pleci taisni un apkaklīte viņam balta kā sniegs, bet uzvalks, šķiet, nupat gludināts. Tātad skolotājs cienī, ar godbijību izturas pret visu, ko jaunieši te pasākuši un dara.

Un dots devējam atdodas. Paraugieties, te ir četri gadu gājumi: bērni, jaunieši, sievas un vīri brieduma gados un... sirmais skolotājs. Cits uz citu viņi raugās, cits no cita mācās, cits citu cienī. Ja arī neviens no jauniešiem nav pateicis skaļi, izjutuši un sapratuši viņi ir visi: uz tautas namu ejot, jāsapošas — tur būs ciema padomes priekšsēdētājs, skolotāji, kolhoza priekšsēdētājs un visi kā svētdienā. Vai to redzot savs gandarījums nav arī vecajam skolotājam? Tie taču viņa audzēkņi, viņa bērni.

No visa redzams, ka jauniešiem te liksmības nepietrūkst — viņi to prot saskatīt ikvienā labi sāktā darbā. Bet jūs sakāt — tālu no pilsētas jaunība paejot bez prieka. Vai patiesi nemanāt, ka kolhoza «Jaunais rīts» atkopoļ Ieviņai, kā viņu te sauc, slaucējai Lidijai, elektrīķim Jānim

Vitoliņam un visiem citiem jauniešiem prieku sagādā tas, ka viņi te katru vakaru satiekas, mācās dziesmas, paši lemj un paši izdomā, kā vēl skaistāku izkārtot savu dzīvi; bezbēdīgu liksmi viņiem rada ikviens labi nodejots valsis, fokstrots, ja gribat — lipsi. Un kādreizējais delveris Mārtiņš, kas, visu labo ap sevi vērodams, iemācījies būt taktisks un smalkjūtīgs, vai tas neizjūt sava veida gandarījumu, ka viņš tāpat kā citi ir atbildīgs par savu tautas namu.

Iemācījušās rokdarbus, kolhoznieces skaistu iekārtos arī savu māju, bet viss, kas ap tevi skaists, skaistāku padara tevi pašu. Un tas, ka jaunieši te mācās cienīt tos, kas cieņu pelnījuši — arī ir daudz un arī rada dziļu un patiesu prieku.

Un visu to te iespēj bez plaša kluba, bez lielas rocības, jo cilvēki te patiesi mīl savu jaunību, dara tā, lai tā nepaiektu garām nenozīmīga un neievērota, bez skaistām atmiņām, bez jaunības prieka.

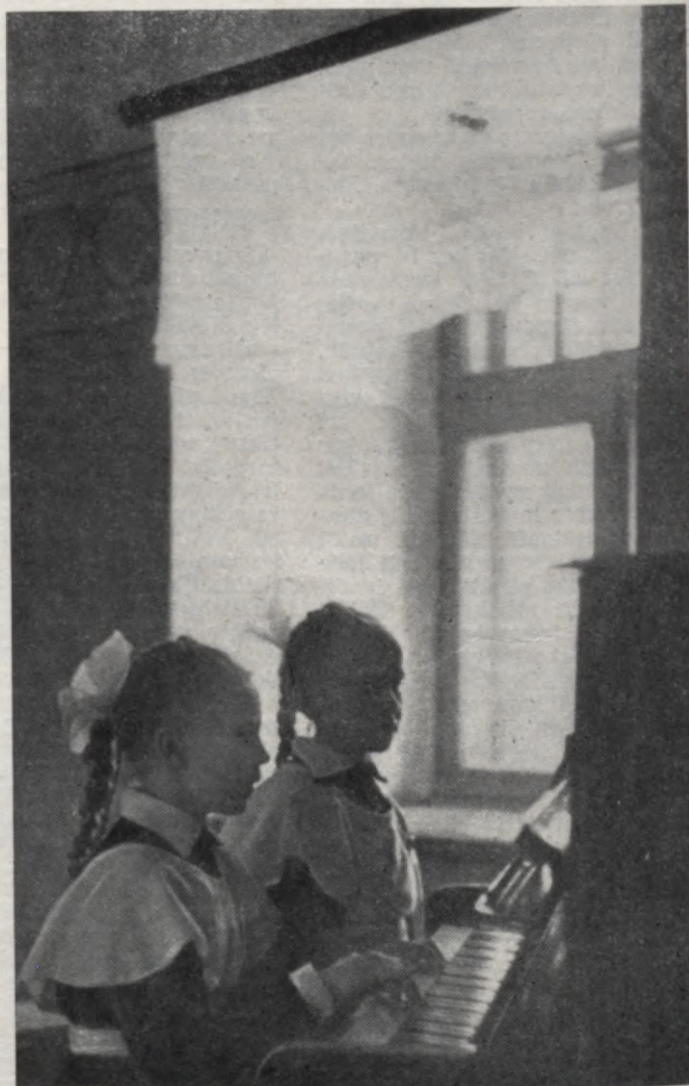
Arī pie jums, Mārit, tā var būt. Ir jums tautas nams, ir inteliģence (jūs pati tā esat): skolotāji, vietējo iestāžu darbinieki, jaunatne, kas grib un var daudz padarīt. Viss viss jums ir, jo visur dzīvo cilvēki.

A. Pazare



Lūk, viņš — skolotājs Kaminskis. Un tā ir biedre Saulīte, viņu te sauc arī par ciema māti. Tas laikam tāpēc, ka visu labo, kas Sarkanos top, viņa aprūpē taisni ar īstu mātes sirds siltumu.

— Mārtiņ, Mārtiņ, tu taču pavisam nonicini spoģuli, ir ne reizītes tajā nepaveries! Paskat, prievīte sagriezies uz vienu sānu, — rājas skolotāja Lībore. Rājas? Ko nu, tas tik tā — izskata pēc, īstenībā viņa smejas. Arī Mārtiņam kļūst liksmi — viņš būtu noniecinājis spoģuli?! Bet ar to prievīti — tas tik tāds «nelaimes» gadījums.



Kad Inģrīda spēlē — Lauma klusiņām nostājas blakus. Tūliņ arī viņa sāks vingrinājumus, tāpēc nav slikti iepriekš pavērot, kā «lielā» māsa to dara.

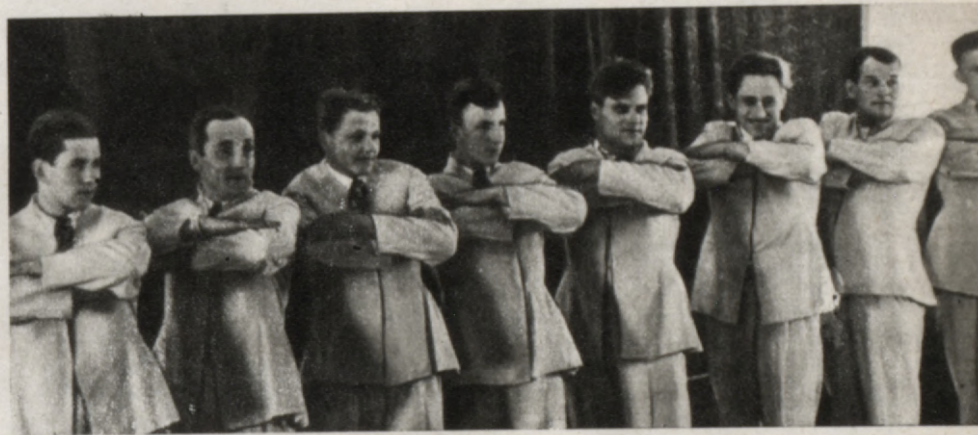


Vīnas ir pašas jaunākās mākslinieces Sarkanos, — Sarmīte (pa kreisi), Jānina un Mudīte. Dejojot viņām patīkot, ai, kā patīkot!

Šīs ir labākās dziedātājas Sarkanos. Vīnas strādā dažādās darba vietās — kolhozā, skolā, bibliotēkā, pastā, bet mīlestība uz dziesmu tās visas atvedušas šeit, tautas namā.



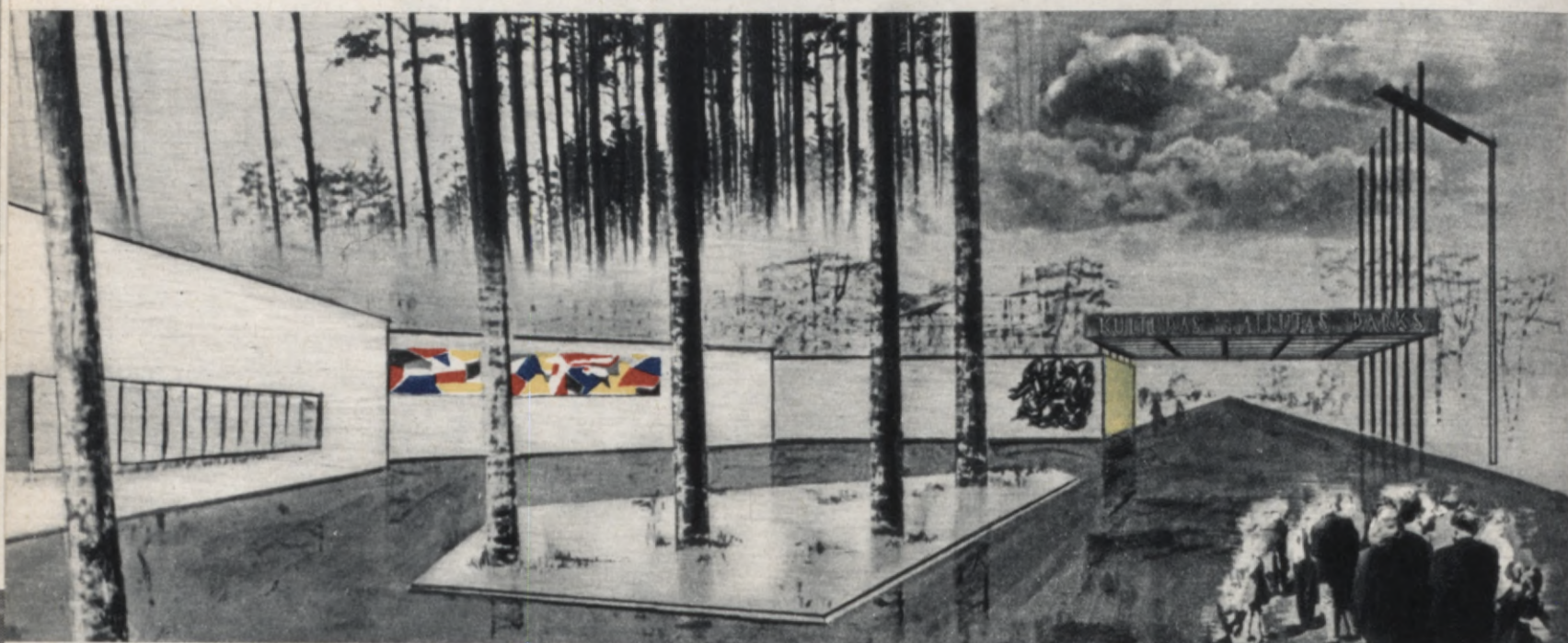
2. Leqzdina foto



Vainadziņš skanēja,  
Svārciņi plivoja,  
Meitīna dancoja  
Klip klap klap!

Tā meitīna tā man tika  
Ar to iešu danci griest,  
Ja būs viegla dancotāja,  
Būs ar čakla darbiņa.

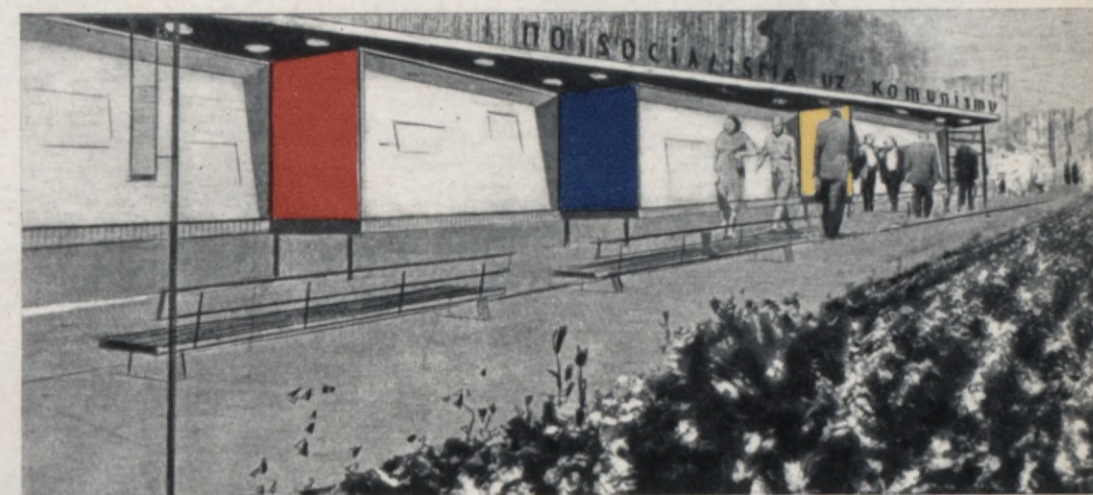
# DOMAĶĒNI PAR KULĪURAS UN ATPŪTAS PARKU



Teksts 20. lpp.



Uzskatāmās agitācijas linija «Komunisma idejas uzvar» paredz vitrīnas, kuras apgaismojamas naktī un kurās izvietotas fotogrāfijas, teksti, plakāti u. c. materiāli. Linija uzstādāma asfaltētās alejas vidū, skatāma no abām pusēm.



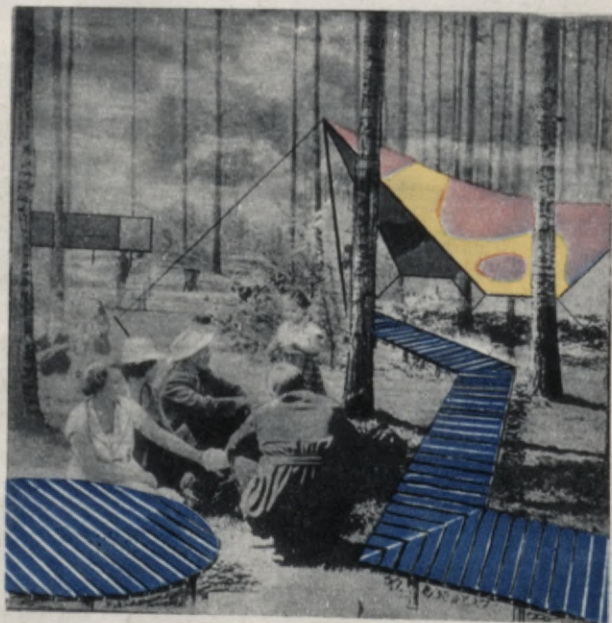
Ieeja Rīgas kultūras un atpūtas parka teritorijā sastāv no balta tona plāksnēm, kuras, vērstas vēdekļveidīgi, leivina apmeklētājus centrālā ieejā zem metāla vai dzelzsbetona rāmju ritojuma (ar parka uzrakstu un gaismas leņķiem nakts apgaismojumam), kurš balstās uz metāla karogmastu līnijām. Plāksņu apakšē leivisti kompozicionāli dekoratīvi krāsu laukumā ar zīmējuma elementiem, kā arī paredzētas vietas afišu levītošanai.

Pirmrindnieku laukumā paredzēts izvēlot republikas darba pirmrindnieku liela izmēra (2x2 m) fotogaleriju, vienlaikus lekomponējot laukumā strūklaku un zājo arhitektūru piemērotās formās.



Kafejnīcas projekts ietver domu par lētas pašapkalpošanas radīšanu parka teritorijā. Par šādu ēdīnīcu varētu pārvērst restorānu «Atpūta», uzlekot restorāna funkcijas projektējamai kafejnīcai Kisezers krastā. Šīs kafejnīcas fasādē paredzēts silikātkrāsu un metāla panno.

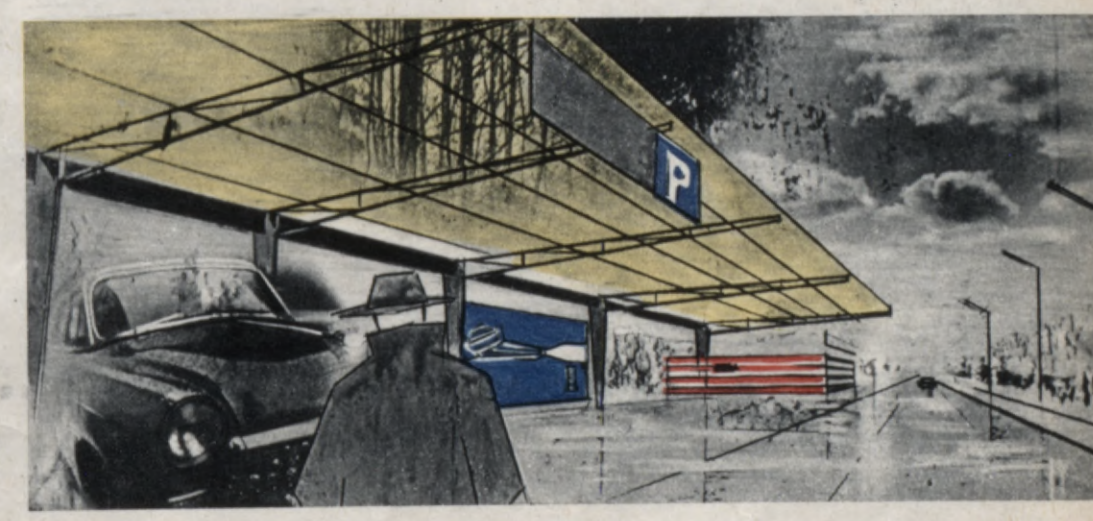
Parkā izvietot modernas teltis dažādām vajadzībām (atspirdzinājumi, spēles, lietus nojumes utt.), lekartot «salīpas» atpūtai, maltītēm, sauļošanās laukumus utt.



Tautas saimniecības sasniegumu izstādes reklāmu paredzēts uzstādīt ple parka ieejas, ar to vēršot apmeklētāju uzmanību uz izstādes novietojumu un plašo saturu. Vienlaikus šī metāla konstrukcija ar krāsainajām, maināmajām planšetēm kalpo kā gala pieturas punkts mikroautobusiem, kuri uztur satiksmi parkā.



Smilšu laukumos un sekļā ūdenī ezerā bērnu izpriecām izveidotas lekārtas no dažādu formu krāsaini lakotām caurulēm, radot daudzas iespējas bērnu izdomai rotaļās.



Automašīnu stāvvietas projekts paredz izveidot parka teritorijā apsargātu automašīnu stāvvietu, lekomponējot arhitektūrā plakātus par satiksmes noteikumiem.



I. STRAUTMANIS, arhitekts  
M. KĀRKLĪNS, mākslinieks noformētājs



Galvenais ceļš, kā straujāk attīstīt lauksaimniecību un apmierināt aizvien pleaugošās visas mūsu zemes vajadzības pēc lauksaimniecības produkcijas, ir vispusīga mehanizācija un konsekventa intensifikācija.

Z. LEGZDIŅA foto

No Padomju Savienības Komunistiskās  
partijas Programmas.

# PILSĒTAS SEJA

Val varam to salīdzināt ar cilvēka seju?

Kā viena, tā otra mēdz būt vienreizēja, neatkartojama; kā viena, tā otra spēj raksturot būtisko, paviršam skatienam netveramo...

Ar katru jaunceltni, rekonstruētu namu, ar katru paplašinātu ielu vai jaunas markas automašīnu pilsētas seja nemanot mainās. Laiks vērs to no dienas jo jaunāku, turpretī cilvēka seja, lai cik rūpīgi to koptu, noveco.

Sai šķietami ilustratīvajā salīdzinājumā slēpjas dziļāka jēga. Tā liek izprast un pareizi novērtēt vienas vai otras pilsētas raksturīgās īpatnības, to veidošanās likumsakarības, lai tālākās tapšanas periodā pēc iespējas saglabātu un attīstītu progresīvākās no tām.

Programā, ko pieņēma partijas XXII kongress, norādīts, ka «... pilsētu celtniecība, to arhitektūra un plānojums nākotnē iegūs sevišķu nozīmi». Ņemot vērā, ka nākotnes sabiedrībā individuālo vajadzību dažādība būs nesalīdzināmi daudzveidīgāka, atbilstoša pašu cilvēku fiziskās un garīgās attīstības līmenim, tad arī pilsētas izveidojumam, tās sejai jau šodien izvirzāmas īpašas prasības.

Ir svarīgi, lai mūsu pilsētas iegūtu aizvien izteiktākas, tikai tām piemītošas īpatnības — savu raksturu, savu skaistumu.

Kas raksturīgs tādām pilsētām kā Rīga, kuras vecums tālu pārsniedz pusgadsimtu tūkstošus? Pirmkārt, dažādu stilu saplūdums vienotā pilsētas ansambli. Jaungotika, ziemeļnieciski atturīgais baroks, klasicisms, jūgendstils, pirmskara modernisms un pēckara eklektika — tie ir galvenie stilistiskie novirzieni Rīgas arhitektūrā. Tā ir vide, kurā dienu no dienas arvien lielākā skaitā ieaug jauni, racionālas formās veidoti dzīvojamie nami, skolas un slimnīcas.

Stilu un kvalitātes kontrasti Rīgā sastopami ik uz soļa. No šejienes arī otra raksturīga iezīme — izteikta kvalitatīva atšķirība starp dažādām pilsētas daļām. Spriežot par Rīgu pēc tās centrālās daļas vai pašam nomalēm, — dabīgi radīsies priekšstats par zaļumiem bagātu, patīkamu un klusu pilsētu. Bet pietiek iegriezties atsevišķos centrālās daļas rajonos, kas radušies gadsimtu mijā, kapitālisma straujā attīstības periodā, lai aina krasi mainītos. Kapitālisma zīmogs uz laikiem apzīmogojis šos pilsētas rajonus — te maz saules, maz zaļumu... Dominējošais tonis — pelēkais!

Spilgts kontrasts — jaunle dzīvojamie masīvi pilsētas nomalēs: «Āgenskalna priedes», «Buļļu iela», «Jugla»... Te viss radīts gaišai, laimīgai dzīvei... Viss — cilvēkam!

Tomēr pilsētas seju nenosaka tikai kāds atsevišķs tās rajons, piemēram, Rīgā — tās centrs. Pilsētas seja — sevišķi, ja gribam ieskatīties tajā uzmanīgāk — ir organisks minēto raksturīgo īpatnību saliedējums vienā veidolā. Tādēļ, ceļot jaunos dzīvojamus masīvus pilsētas nomalēs, svarīgi atcerēties tās centru ar tam piemītošo īpatnību, tāpat kā rekonstruējot vecpilsētas namus, — domāt par jauno mūsdienu celtniecību no apbūves brīvajos rajonos.

Jauno dzīvojamo masīvu plānošana un apbūve sevišķas grūtības parasti nesagādā, jo šeit iespējams pilnībā izmantot jaunākās pilsētbūvnieciskās un ēku celtniecības atziņas,

brālīgo republiku un aizrobežu pieredzi. Citādi ir ar rekonstrukciju. Ne vienmēr izdodas ielikt vecā formā jaunu saturu, vai arī — esošā, stilistiski atšķirīgā vidē — jaunu būvķermeņi.

Rīgā sevišķi atbildīgs uzdevums ir Vecpilsētas centrālās daļas galīgā izbūve un Leņina ielas rekonstrukcija. Karš iznīcinājis Vecrīgas labāko daļu — vērtīgākos arhitektūras pieminekļus: Melngalvju namu, Pētera baznīcu, Rātsnamu... To vietā uzcelti daudzstāvu dzīvojamie nami, politehniskais institūts un citas sabiedriskās ēkas. Tomēr mēģinājums atdarināt stilā atturīgā ziemeļnieciskā baroka vai romānisma formas nav devis labus rezultātus. Pilsētas laukumu bez centrālā būvķermeņa, kā tas bija paredzēts sākotnējā projektā, nevar uzskatīt par pabeigtu. Līdzīgs stāvoklis arī Mārstaļu ielas rajonā. Novērtējot Vecpilsētas rajonā paveikto, jāsecina, ka kontrastu princips, kas Rīgas praksē izkopts jau gadsimtiem ilgi, šeit nepelnīti aizmirsts.

Val nu restaurēt, kā to dara zinātniskās restaurēšanas darbnīcas, vai celt mūsdienu formās.

Tikai ne atdarināt! \*

Iepazīstoties ar kādu pilsētu, tās seju, pirmie tiešākie iespaidi saistīti ar atsevišķām detaļām, piemēram: ar veikalu iekārtojumu, skatlogu noformējumu, ar reklāmām un sludinājumiem uz namu sienām un jumtiem, ar ēku fasāžu krāsojumu, ar laikrakstu un atspirdzinājumu kioskiem, pilsētas transportu...

Diendienā pārvietojoties pa noteiktu maršrutu, mēs šos «sīkumus» neievērojam. Bet pietiek ceļā no darba uz māju izvēlēties citu ielu, vai citu satiksmes līdzekli, lai ainas mainītos. «Sīkumi» ir ne mazāk svarīgi, un viņu ietekme uz mūsu garastāvokli bieži paliek ne novērtēta...

Tādēļ ir jo patīkamāk, kad redzam Rīgas

## VEIKALU SKATLOGUS

kjūstam no dienas jo gaumīgākus. Pamazām, bet noteikti izzūd neveiklā butaforija, preču pārblīvēšana. Tā vietā viegls azūrs, bieži ar labu humora izjūtu veidots dekorējums, kas netraucē gaismai iekļūst veikala iekšienē. Un, mazs sīkums — ir labi, ka blakus izstādītām precēm aizvien biežāk redzam nelielu plāksnīti ar skatloga noformētāja vārdu. Tas uzliek atbildību.

Mākslinieks aizvien dziļāk iespējās dzīvī! Pēdējā laikā ievērojami uzlabojusies arī

## VEIKALU INTERJERU KVALITĀTE.

Princips — «veikals uz ielas» kļuvis par vadošo projektētāja darbā. Šeit ievērojams nopelns Latvijas tirdzniecības uzņēmumu projektēšanas institūta arhitektu saimei. Gribētos vienīgi piebilst, ka, nokrāšot katru sienu savā tonī, kā tas bieži ir novērots «ierindas» veikalu remontā, vēl nenozīmē — radīt modernu tirdzniecības telpu!

Daudz ir runāts arī par tirgošanos uz ielas, taču joprojām uz ielas var dabūt zeķurus, veļu, saknes, augļus... pat svaigas zivis!

Erti?... Bet kādam nolūkam tad kalpo blakus esošie veikali!  
Nedrīkstam aizmirst arī

## VEIKALU NOSAUKUMUS,

kas tādā pilsētā kā Rīgā, kur, kā jau minēts, blakus eksistē visdažādāko stilu ēkas, iegūst visai svarīgu nozīmi.

Nevis raibināt, bet apvienot!

Nepieciešams vairāk domāt par nosaukumu tiešo uzdevumu, ko tie pilda galvenokārt dienā. Skaidrai salasāmībai un saskatāmībai jābūt reklāmu darbinātāju darba pamatā. Kā pozitīvs piemērs minams nesen uzstādītais uzraksts veikalim «Jaunami» un «Galantērija» Leņina ielā. Spilgti krāsots gofrētā skārda fons te labi izceļ reljefus burtus, piešķirams visai ēkas fasādei jaunu, mūsdienu izteiksmi.

Ne mazāk svarīga loma pilsētas ansambli ir dažādiem

## PLAKĀTIEM UN AICINĀJUMIEM.

Sevišķi gribētos uzsvērt politiskā plakāta nozīmi komunisma celtniecības apstākļos, kad plānu diženuma pacēlis jaunrades spārnos visplašākās masas. Te mazāk kā jebkurā citā žanrā pieļaujama mākslinieciskās formas un izdomas pelēcība. Rīgā daudz kapitālo sienu, kas tālu paceldamās pāri apkārtnējo namu jumtiem, rada lieliskus apstākļus monumentālas freskas vai cilņa radīšanai. Tāpat plašāka vieta ierādāma mūsdienu pamatmateriāliem — tēraudam, alumīnijam, plastmasām, kam jāieņem vadošā vieta pilsētas noformējumā, līdz ar lielformāta fotoplašu pielietojumu.

Nobeigumā gribētos nedaudz pakavēties pie ēku

## FASĀZU KRĀSOJUMA,

kas Rīgas centrālajā daļā pēdējā laikā ievērojami uzlabojies. Fasāžu toni labi izvēlēti, to attiecības pret blakusnamu fasādēm labi noskaņotas.

Tas iepriecina, jo katrs svaigi krāsots nams ir kā smaidis nopietnā sejā.

Tomēr pilsētas nomalēs stāvoklis ir daudz sliktāks: krāso drūmā zaļganpelēkā vai tumši zilā krāsā ar spilgti zilām ūdens noteku caurulēm. Šeit vērojams gaišu krāsu trūkums, par ko derētu padomāt Tautas saimniecības padomei!

Komunistiskā partija pasludina: «Mūsu paudze dzīvos komunismā!» Šie vārdi iedvesmo gaišām domām un ražīgam darbam visu mūsu tautu. Domājot par rītdienu, nedrīkstam aizmirst par vidi, kurā norisināsies nākotnes sabiedrības dzīve — mūsu pilsētām un lauku apdzīvotām vietām. Nepieciešams, lai dzimtās pilsētas sejas pilnveidošanā bez arhitektiem un māksliniekiem iesaistītos visi iedzīvotāji

Te nav nesvarīgu lietu. Vienaļga, vai tas būtu mājas balkons vai pagalmis, laukums vai iela. Katram cilvēkam jābūt atbildīgam par tā skaistumu un tīrību, jo tas attiecas uz mums visiem.

I. Strautmanis,  
arhitekts



Stāsts

JANIS ZIEMELIS

K. Vidīņa zīm.

1.

Vasarā Ezerciemā iebraucēju bija tik daudz, ka starp dzeltenajiem, mējajiem un citu krāsu apģērbjiem vietējo ledzīvotāju pelēcīgie augumi atgādināja nokaltušus kokus, kas nikuvoja jūrmalas kāpās.

Vasarnieki aizņēma visas istabas un istabiņas, kā arī tās telpas, kur ziemā mitinājās dažādi četrkājaini radījumi. Viņi ar skubu pirkā izdētās olas, izaudzētos dārzeņus un augļus, bet lietainajās dienās, pavisam sarkuši, klīda pa tuvējo mežu, cerībā ieraudzīt kādu sēni.

— Jā, — ar lepnumu teica vecais Ziedainis, — kūrorts!

Pagalmā stāvēdams, viņš, acis samiedzis, skatījās uz ceļa pusī, līdz pieņēma negrozāmu lēmumu: jāizstaigā līdz Rungainim. Sovakar vajadzētu pabraukāties pa ezeru. Zīvis tagad lielā godā.

Pagājis dažus soļus, Ziedainis apstājās un ar plaukstu sparīgi sāka berzēt sadīgušos bārdas rugājus. Vai Rungainis maz ir mājās? Būs atkal aizmeties uz pilsētu. Tur maksājot vairāk...

Ziedainis nikni nospļāvās. Kur to naudu grūdis? Viena meita un tā pati skolota. Bet pats Rungainis — labi, ja pa gadu pudeli sīvā izdzer.

Ziedainis nospļāvās otrreiz. Ir gan traka vasara — kā pirti uz lāvas. Tagad vajadzētu vienu kausu alus, tādu vēsu, ar putām kā sniega kupena virsū. To viņš izdertu vienā paņēmiēnā un paprasītu vēl otru.

Viņš sāka taustīties pa kabatām. Tikai desmit kapeikas... Varbūt tomēr Rungainis būs mājās? Divi kilometri līdz ciema galam nebija nekāds joks, bet ja ir vajadzība! Dažreiz patīkami arī pensionāram ielocīt kājas, citādi vēl iemetīsies reimatisms.

Rungainis nebija mājās. Vārtīni aizslēgti, un Džimis palaists no ķēdes. — Sunīt, sunīt! — Ziedainis mīlīgi runāja, bet mājas sargs tikai šņakstināja zobus un rēja kā traks.

— Kāds mežonis! — Ziedainis atspiedās pret sētas stabu. Pat viņu, Rungaiņa labāko draugu, vairs nepazīna.

Uz kuriem tagad doties? Ziedainim bija tāda sajūta, it kā viņš pēc kuģa avārijas būtu izmests uz vientuļas salas. Uz fabriku nav vērts — Alfrēds šodien Rīgā, — vecais vīrs salieca vienu pirkstu.

Autobuss no pilsētas pienāk tikai pēc stundas, atkal nekā — saliecās otrs pirksts.

Tātad vienīgais ceļš — uz kuģīša piestātni.

Ziedainis apsēdās uz sola zem nojumes un ilgi skatījās pāri ezeram. Saules staros sīku vilniņu sakrokotais ūdens klajums dzirkstīja kā brīnumsvēcītes Jaungada eglītē. Viņš noņēma žokejcepurī un saudzīgi pāris reizes ar plaukstu pārvilka galvai. Kuģītis vēl nebija redzams. Atkal kavējas!

Ziedainis uzmauca cepurī galvā un nevaļīgi sāka staigāt pa grantēto celiņu. Tiem stūrmaņiem saraksts bijis — nebijis, brauc kā pašiem patīk.

Beldzot! Kuģītis kā vientuļa avs skumji iebriecās un ar slaidu loku piestāja malā. Kaut ko nikni runādama un pārāk steidzīgos pasāžerus pie malas stumdama, sev ceļu atbrīvoja viena no kuģīša amatpersonām. Patiesībā jauneklīm ar it kā pielīmēto bārdas strēmeli pazodē bija uzticēti divi uzdevumi: pārdot biļetes un katrā pieturā uz steķa uzvest virves galu. Vispirms puisis tā pamatīgi saspļāva rokās, saraustīja nošļukušās bikses un, pieliecis galvu, pie sevis kaut ko rēķināja. Kad daži braucēji kļuva pavisam nepacietīgi, viņš beidzot uzmauca koka klucim virves galu.

Un tad Ziedaiņa ilgi gaidītais sirds draugs stingri nostājās uz zemes. Nolicis tukšos grozus, Rungainis noraustīja žaketes stūrus, saglauda balto katzbārdu un uzmanīgi ar diviem pirkstiem sakārtoja spilgto kaklasaiti.

— Pēter, ai! — Rungainis iespiedzās smalkā balstiņā un pusteņus pieskrēja vismaz divas reizes resnākajam draugam. — Apsveicu, apsveicu, kas to būtu domājis, taisni kā spēriens no skaidrām debesīm, kā sakal — To visu viņš nobēra vienā elpas vilcienā un abām rokām satvēra Ziedaiņa plaukstu.

— Izspļauj burbuli un runā skaidri, — Pēteris rūca. — Bet šis tik — apsveicu, apsveicu. Par ko tad — loterijā neesmu vinnējis! Aizmirsu nopirkt biļetes.

Rungainis tikai māja ar rokām: — Ūja, ūja, ko nu kautrējies kā jauna meitene. To jau viss ciems runā. Bet tu man ne pus vārdu nepasaki.

— Ko tad? — Ziedainis stingri noprasīja. Viņam šī tukšā runāšana sāka jau apnikt.

— Tavs Alfrēds precoties! — Rungainis izšāva kā no bises.

— Tad tik tālu gan! — Ziedainis ar kāju aizspēra kādu papravāku akmeni. Kaut ko tādu jau melsa, bet vai viss jāņem par pilnu. — Ar ko tad mans dēls precas? — viņš noprasīja.

— Ar ko? — Rungainis kā aplaudējot sasita plaukstu, — skaidrs, ka ar Avotiņu Ēriku, nu to, kā sacīt, ar mūsu ceļa komjauniešu prlekšnieci. Tev taču viņu vajag atcerēties. Par tādu Pēteri Ziedaini, kā sacīt, vienreiz sienas avīzē bija nodrukājusi rakstu: sak' šis vairāk to sīvo lietojot, nekā strādā, — Rungainim paspruka sīks smieklīgs.

Pēteris neapķēra uzreiz ko atbildēt. Viņš cieši noskatīja Rungaini no galvas līdz pat apputējušām korpēm un tad nesteldzīgi izvilka rokas no bikšu kabatām. Rungainis, saprazdams, ka tā nebūt nav jokošanās, steidzīgi saraustīja kaklasaiti, savāca kurvjus un pusteņus laidās pāri klajumam uz savas mājas pusi.

Reizēm tomēr ir patīkami, ja nav dēla...

Ziedainis bija tā satraukts, ka pat aizmirsta savas slāpes.

Blēpas — viņš centās sevi mierināt. Ko gan visu cilvēki nesarunā. Bet varbūt tomēr? Vai tādas lietas varēja pagrābt no gaisa? Ziedainis ar plaukstu norausa no sejas sviēdrus. Kā tad tur īsti bija?...

Tagad divi kilometri līdz Rungainim bija tīrais nieks.

— Vai tu vari zvērēt! — Pētera roka stingri sagrāba drauga kaklasaiti.

— Ko nu zvērēsim, kā sacīt! — Rungainis mēģināja izlocīties, — nesapūrci nu, vakar tikai nopirku.

— Es tev prasu! — Ziedainis ar otru roku satvēra drauga svāru stūri.

— Taisnība... taisnība! Vairākas reizes esmu satīcis pilsētā pa ielu staigājam. Kā divi balodīši!

Ziedainis tālāk neklausījās. Kājas viņu steidzīgi nesa uz mājas pusi.

2.

Alfrēds ar Ēriku tik tikko paguva atskriet uz pēdējo autobusu. Ar kājām iet nebija visai patīkami, bet taksometru šoferus pat uz ceļiem krīzdams neizlūgsies vakarā braukt uz Ezerciemam. — Aizbraukt jau aizbrauksim, bet atpakaļ būs jākratās vienam, — viņš atmeta ar roku un mēģināja ātrāk pazust.

Autobusā bija pāris braucēju. Kasiere visu ceļu snauda un tikai dažreiz, ja mašīna straujāk nobremzēja, slinki pavēra acis.

Sarunas lāgā nevedās. Autobuss dūca un klabēja, tā kā vārdi gandrīz bija jāiekliedz blakussēdētājam ausī. Skaidrs, ka tādā veidā pirms kāzām ar līgavu grūti sarunāties. Bez tam ezeriešiem bija ļoti dzirdīgas ausis. Braucēji gan bija iegrīmuši dziļā miegā, bet vajadzēja tikai sākt par kaut ko klusāk sarunāties, kad vislielākie krācēji piepeši apklusā.

Ērika atspieda galvu pret Alfrēda plecu un aizvēra acis. Vasaras raibumiem klātā seja blāvajā gaismā likās tumša, iedegusi, bet mati atgādināja gaišu lakatiņu, kas atrisīs uz pleciem. Alfrēds saņēma mazo roku savā plaukstā un viegli noglāstīja. Ērika brīdinoši papurināja galvu un tikko dzirdami iesmējās. — Ko tu, rīt jau viss ciems zinās, ka Ziedaiņa dēls lakstojas pa tumšiem autobusiem.

Skaļā krākšana bija apklususi. Sietīnmāte, kas sēdēja priekšējā solā, berzēja notirpušo roku un jau vairākas reizes mēģināja paskatīties atpakaļ. Bet sēdekļi bija tik šauri, ka viņa jutās kā skrūvspīlēs iestiprināta. Pūzdama vecā sievietē slējās augšā un, kājas iekustinot, paspēra vairākus grīlojošus soļus. Autobuss pamatīgi kratījās, tāpēc cits nekā neatlika, kā meklēt jaunu sēdvietu. Par laimi, tāda atradās pretī abiem jauniešiem. Sietīnmāte kā svāra bumba nokrita uz brīvā sēdekļa. Rokas ātri noraisīja galvas lakatu. Nevienš taču nevarēja prasīt, lai karstā laikā sutinātu galvu.

Ērika sēdēja pavisam klusu un lūkojās ārā pa logu. Lūpas bija cieši sakniebtas, bet rokas, kā paslēpties gribēdamas, ieslīdējušas vasaras mēteļa platajās kabatās.

Arī Alfrēds klusēja. Vēlreiz visu gribējās pārdomāt. Drīz, pavisam drīz Ērika būs viņa sieva. Dzimtsarakstu nodaļā bija teikuši: — Tātad pēc divām nedēļām, tieši pulksten septiņpadsmitos. Mums viss pēc grafika.

Neko darīt, ja negribi palikt vecpuišī, grafiks jāievēro.

Alfrēds pasmaidīja, atceroties, kā viņš ar Ēriku iepazinās. Toreiz puisis bija krietnā dūšā un mēle pavisam neklausīja. Ko meitene teica, viņš vairs neatcerējās, tikai divas dienas braucīja sasārtušo vaļgu, kuram bija pieskārusies Ērikas mazā roka. Bet tas bija pirms diviem gadiem...

Pie autobusa griestiem nelielā spuldzīte te nodzisa, te atkal iedegās. Caur logu reizēm pazibēja garām skrejošie koki, un to zari kā vēlni cemiņā pavisam viegli piegrabināja stiklam.

Ērika stingrāk atspieda muguru pret sēdekļa atzveltni. Atvaļinājumu viņa paprasīs pēc nedēļas. Nauda arī jāizņem no krājokases,

bet visu pārējo nokārtos pēdējās dienās. Jā, kas tad daudz ko kārtot?

Un kāzas? Ērika ar plaukstu paberzēja degunu. Atnāks pāris draugu. Vai Ziedaiņa tēvs maz būs? Dusmojas, to Ērika zināja. Dažreiz nelielu rakstiņu sienas avīzē var atcerēties visu mūžu, jo vairāk tāpēc, ka tajā pateikta patiesība.

Vai nebija smieklīgi — visu darīt paslepus? Bet ko tad viņi slēpa? Kad pienāks laiks, visu pastāstīs. Alfrēds tā gribēja.

Piepeši autobuss strauji bremzēja, un Ērika sāpīgi sadauzīja pieri pret loga stiklu.

Soferis kaut ko kļiedza tumsā. Tikal atsevišķi vārdi atlidoja līdz pasažieriem: — Nakts staigulī! Pjēgurī!

Kā aklis, rokas uz priekšu izstiepis, autobusā ieklumburēja Bambāns. Viņš, turēdamies pie sēdekļa, vairākas reizes palocījās kasierē, palaikam nomurminādams: — Pardon, cienītā... Viss gadās tai raibā pasaulītē...

Kasiere, iztraucēta no miega, bija pavisam dusmīga un nekādās sarunās neielaidās. — Maksājiet, vai es jūs izsēdināšu! — kā piedraudējama viņa skaļi aizcirta somu.

Puisim pēc ilgas meklēšanās beidzot izdevās atrast pēdējo piedesmit kapeiku gabalu, un viņš to mēģināja ielikt kasierē plaukstā.

Tā kā Bambāns no sīknaudas pārpalikuma bruņnieciski atsacījās un biļeti arī neprasiņa, kasiere kļuva vēlīgāka un atļāvās pasmaidīt. Nauda pavisam klusi ieripoja atpakaļ somā.

Minūtes piecas Bambāns snaudoja un tad sāka meklēt sarunu biedru. Bet tuvumā neviens negadījās. Beidzot viņš ar lielām pūlēm piecēlās un laimīgi aizkļuva līdz Sietiņmātei.

— Uļģāns! — vecīte apbrīnojami viegli uztrūkās no sēdekļa. — Tu man līdīsi vīrsū! — viņa vairākas reizes ar tukšo piena kannu iebakstīja Bambānam sānos. Bet puisis saprata jokus: — Pardon, atļausiet atvainoties!

— Ak, jaunatne! — Sietiņmāte neko negribēja dzirdēt, — lamājas, ka ausis jābāž ciet. Ir gan saauguši!

Ērikai kaut kas iespiedās kaklā. Ar strauju kustību viņa atmeta atpakaļ uz pieri noslīdējušās matu cirtas:

— Val tu, Jāni, rīmsies! Iedzēris par kapeiku...

Nelaimīgais tikai tagad pamanīja Ēriku. Viņš sarāvās pavisam maziņš. Tikal nekustējies, nerunāt, neko nedarīt. Bet no meitenes urbjošā skatiena neizdevās izvairīties. Jā, rīt atkal būs ļoti nepatīkama saruna — to Bambāns saprata ar visu skurbumu. Prieks bija pazudis, un puisis sašļuka kā pārdurta gumijas bumba.

Bet tad viņš stingri izriesa krūtīs. Vienalga! Ja mirt, tad mirt uz barikādēm, lielgabala dārdos. Un Bambānam vārdi kā uz būrvja mājienu paši rindojās teikumus:

— Drīz jau fabrikas puīši varēs uzelpot. Vai nu Alfrēds būs tik vārgs, ka savu sievu, to nieka skuķi, nevarēs savaldīt. Roka viņam pasmaga! Citādi pārējai jaunatnei nemaz nav miera, — ņem tikai un pāraudzina! — Bambānam no sajūsmas par savu daiļrunību aizrāvās elpa. — Tad jau nebūs laika, vajadzēs čubināt savu vīriņu.

Alfrēds sagrāba puīsi aiz rokas. — Mutes bajārs! — viņš izgrūda. — Laid vajā, laid! — Ērika čukstot lūdzās.

Sietiņmāte šo starpgadījumu uzņēma ļoti optimistiski. — Meitu dēļ plēšas! — viņa nolaižīja lūpas.

Ērika satvēra Alfrēdu aiz rokas un vilka uz izeju. Ar strauju grūdienu autobuss apstājās. Kā negribēdamas atvērās metāla durvis.

— Kāpj ārā, ko tūlījas! — kasiere sauca. — Paši nezina, ko grib, bet kļūp vīrsū godīgam cilvēkam! — viņa vēlīgi pamāja uz Bambāna pusi.

Līnāja... Asfaltētais ceļš bija kā nolakots. Ērika zsēja galvas lakatiņu un lēnām sāka iet uz to pusi, kur aizbrauca autobuss. Alfrēds saudzīgi aplika meitenei roku ap pleciem.

3.

Ziedainis bija pārskaities. Kur Rungainis kavējas — taisni kā ezerā ievēlies. Viņš nikni iespēja ūdenī.

— Ir gan tā dzīve raiba kā meitiešu vasaras kletas, — vecais vīrs nopūtās. «Vai tiešām Alfrēds ņems un apprecēs to skuķi? Negribējās ticēt. Kaut ko tādu kā ar lielu likumu gan pateica, bet vai tad tēva domas nebija ņemamas vērā? Kas nekaltēja puīša cilvēkam. Bet tā saprašana nāk tikai ar gadiem.»

Ziedainis sameklēja kabatā pipi. Tabaka bija pagādījusies mikla, tā negribēja un negribēja iedegties. Viņš rāva vienu sērkociņu, oturu, līdz pēdējo nopūta vējš. Vecais grozīja pirkstos tukšo kārbīņu. Ko tad nu lai iesāk? Bez laba dūma kā jūrnīks bez kompas. Tā vien gribējās — atvēzēties un iemest tos pipējamus dalktus labi tālu ezerā. Pēdējā brīdī tikai noturējās kārdinājumam pretī.

Beidzot ceļa likumā parādījās Rungainis. — Kaut kas ar pulksteni bija saķēries! — viņš elsdams grūdiem izrunāja vārdus.

— Labāk būtu atnesis sērkociņus! — Ziedainis strupl pārtrauca drauga aizbildināšanās runu.

— Sērkociņus? Ko tad tu taisies dedzināt? — Pipi!

— Ak tā! — Rungainis iebāza roku kabatā. — Svilini vesels. Ziedainis dziļi krūtīs ievilkā dūmus. Brīdī palūkojies, kā tie izgaisa krēslā, viņš sarosījās:

— Braucam! Bet Rungainis nekustējās:

— Lāgā negribas, vai tik neuzķersimies uz inspektora. Pirmīt pat, kad nācu šurp, kaķis kā zibens pāršāvās ceļam. Tu jau zini, ka man šitādi tēvaiņi no laika gala nav nesuši laimi.

— Kas tu īsti esi — vīrs vai vecene? — Ziedainis nikni izpūta veselu dūmu kamolu.

Rungainis uzmanīgi nosēdās zālē un ar roku viegli pārbaudīja kaklasaiti, vai tā atrodas pareizā vietā.

— Labāk baudīsim dabu. Citu jau neko nezīnām, darbs un darbs. Strādājam kā traktorī.

— Nevārdo zobus! — Ziedainis norūca, bet arī pats apsēdās draugam blakus. — Karsta vasara...

— Kā tad citādi, kā saka, — Rungainis iesmējās, — tagad salu nesagaidīsi.

— Vai es par to! — Ziedainis nodūra galvu. — Alfrēds ar savām izdarībām...

— Saprotu, saprotu, kā sacīt, — Rungainis paplīkšķināja pa ceļgaliem. — Tēviem nekad nav bijis viegli. Mazu var nosukāt, bet ko izdarīsi ar lielu. Savu saprašanu, kā sacīt, neiedosi.

— Tā jau ir! — Ziedainim kļuva vieglāk. Vismaz viens viņam juta līdzī.

— Bet būtu tas Alfrēds kā kārtīgs cilvēks. Visu klaji noliktu uz galda. Pateiktu: precos, savādāk nevaru. Un ko es? Vai tad man sirds no betona taisīta? Bet nekā. Pa pilsētu staigā, lai vecais neredz.

Rungainis nezīnāja, ko ātrumā lai atbild. — Gan jau vēlāk būs labi, — viņš uzmanīgi iesāka.

— Ko vēlāk? — Ziedainis nesaprata.

— Nu, nestreb karstu, kā saka. Arī alum jānorūgst.

— Kas man? — Ziedainis pietrūkās kājās.

— Ar Ēriku vajadzētu aprunāties — liekas, tāds prātīgs meitietis. Ja man būtu dēls... — Rungainis sarauzīja kaklasaiti un tad uzmanīgi no svārku atloka noņēma piēnienes pūciņu.

— Eh, — Ziedainim kļuva karsti un viņš atrāva svārkus. — Bet saki, Pēter, vai tu toreiz, kā saka, pats nebiji vainīgs. Brāķis nav sīvā pudele, ko noslēpsi kabatā. Tehniskai kontrolei acis kā prožektorī, — Rungainis paskatījās debesis.

— Nav ko rakāties vecās lietās. Ne tev, ne man kāds labums. Ziedaiņa teiktie vārdi likās kā oļi, kas čirkst zem gājēja papēžiem. Smagi celdams kājas, viņš sāka iet prom pa ceļu.

«Ir gan raksturs. Kā apsūbējis akmens, kuru, kā sacīt, bez spridzināšanas no vietas neizkustināsi!» Rungainis bezcerīgi paplēja rokas.

4.

Garī iekaucās fabrikas sīrēna. Sauciens ātri pārskrēja visam ciemam.

Ērika atlieca muguru un noslaucīja eļļainās rokas. Izvirpotās detaļas, spožas kā apsudrabotas, bija noliktas blakus cita citai. Meitene ātri pārskaitīja — trīsdesmit. Nav slikti. Lai vēl kāds saka, ka no Ērikas neiznāks virpotāja.

Bet tagad uz pilsētu! Meitene sameklēja atslēgu un iedarbināja motorolleru. Izbraucot pa fabrikas vārtiem, viņa gandrīz uzskrēja vīrsū Ziedainim, kas lēnām soļoja pa ceļa malu. Viņš palēca sāņus un gribēja jau pateikt kaut ko biežāku, bet, pamanījis, ka braucēja ir Ērika, aplūsa pusvārdā. Tādu nekaunību viņš nebija gaidījis.

Ērika apmulsā un strauji nobremzēja. — Atvainojiet!

— Ir gan milicija bez prāta, ja ļauj braukt visādiem... Drīz jau slimnīcā nebūs vietas, — tagad Ziedainim bija ko teikt.



— Mūsu ciemā ceļot jaunul — Erika atcirta. — Tad jau iznāks visiem.

Ziedainim likās, ka kāds būtu aizsējis muti.  
— Jūs uz pilsētas pusi? — Erika lietišķi ievaicājās. — Sēdiet aizmugurē, es aizvedīšu.

Tas bija par traku. Vecais vīrs sāka iet arvien ātrāk. Viņam tā vien gribējās sagrābt skuķi un ar visu mašīnu iemest grāvī.

Erika nesteldzās un brauca pa ceļa malu Ziedainim blakus.

— Nekautrējieties, es aizvedīšu! — viņa aicināja.

Vecajam vīram piere kļuva mitra. Skaidrs, ka rīt visi ciema vīri rēks kā lauvas un katram stāstīs, ka Ziedaini nākošā vedekla jau pavadot pat uz alus bodi.

— Nekavējieties! Cilvēki sāk uz mums skatīties.

Ziedainis palūkojās atpakaļ: kā tad — pie fabrikas vārtiem vīru kā biezs.

Pieturi, — viņš nošņācās. — Bet zini, ka es tā neatstāšu! Ziedainis smagi rausās uz motorollera. Motors ierūcās, un vecajam aizrāvās elpa. Gandrīz nolīdēja cepure no galvas. Arvien ātrāk garām sāka skriet ciemata mājas. Viņš vēl pamanīja, ka pie veikala stāvēja Rungainis, kaut ko kļiedza un plātījās rokām. Tad arī tas palika tālu aiz muguras.

Ziedainis visu laiku bikstīja Erikai, lai apturētu, bet mašīna tikai dziedādama skrēja tālāk.

5.

Rungainis ļoti steidzās. Bija pat aizmirsis uzsiet kaklasaiti. Viņš sastapa Ziedaini mājas pagalmā. Nesasveicinājies ciemiņš steigšus atlocīja avīzi:

— Las! Pat bez brillēm redzams!

Ziedainis apsēdās uz sētā nokrautās dēju kaudzes. Jā, bija izlasāms pat bez brillēm. Viņa Alfrēds un tas skuķis iesnieguši vērtīgu racionalizācijas priekšlikumu. Saņēmuši prēmiju.

— Tāpēc es jau domāju, kur tas pulka pa vakariem mētājas, — Ziedainis smaidīja. Viņš atdeva avīzi Rungainim. — Bet te viens otrs ciemā jau ņemas manu dēlu apprecināt. Ir gan mēles!

Rungainis pieliecās un uzlocīja bikšu galus. Tāda gaiša drēbe, ātri var sasmērēties.

— Ko tu labu pateiksi! — Ziedainis pavisam nevalnīgi iejautājās. — Tādā neierastā laikā esi atnācis.

— Pēdējās dienās esi kļuvis neviesmīlīgs, — Rungainis pašūpoja galvu. — Ciemiņus, kā saka, aplej ar aukstu ūdeni. Ja tavas izdarības nepazītu — apvainotos.

— Nu, nu! — Ziedainis sapurināja draugu aiz pleca. — Tu esi atkal aizmirsis jokus.

— Kā sauc, tā atskan! — Rungainis pasmīnēja un piemiedza aci.

— Labāk iesim! — Pēteris vedināja. — Kas nu par valodām sētsvidū...

Istabā Rungainis neapsēdās. Viņš apskatīja vienu telpu, tad otru un līdzjūtīgi šūpoja galvu.

— Pašauri, kā saka! — viņš izteica savas domas.

— Izteikam un nesūdzamies! — Pēteri sāka uztraukt viņa mājas nonievājums.

— Es domāju, ka jaunajiem būs pašauri! — Rungainis paskaidroja.

Ziedainis nikni pakšķināja pīpi.

— Vai tev kāds uzdevs manu dēlu izprecināt?

— Teicis jau nav, bet jāatbalsta jaunie, ja vecais Ziedainis tās pavieglāks palicis. To tik zina, kā pa kļuso vizināties uz motorollera. — Rungainis to pateica tā, starp citu, jo viņu pašlaik ļoti interesēja muša, kas rāpoja pa loga stiklu.

— Ak tad tu ciemā palaidi to jauno ziņu? — Ziedainis atgrūda krēslu un piecēlās.

— Vai man, kā saka, vienam acis pierē! — Arī Rungainis piecēlās. Viņš ar pirkstiem pagrabājās pie kakla tajā vietā, kur parasti atradās kaklasaite, bet šoreiz tā bija palikusi mājās, tāpēc iebāza rokas svārku kabatās.

— Es meklēju savām divām augšstībām īrniekus.

— Ā, naudu sagribēties! Kas pie tevis ies! Noplēsīsī piecas ādas! — Ziedainis smīnēja un jutās kā makšķernieks, kam uz āķa uzķērusies pamatīga zivs. — Iztiksim bez tevis. Mums tavi kabūži nav vajadzīgi. Dzīvoklis jau sameklēts. Todien ar Eriku bijām skatīties.

Rungainim palika mute vaļā

6.

Vairs nebija ko kavēties.

Tās pašas dienas vakarā Ziedainim ar dēlu bija pavisam lietišķa saruna.

— Tā tad precies? Pēc nedēļas? Jā, Erika pastāstīja! Tā vien ir, ko puīša kārtā tik ilgi mētāsies. Pietiek mātei tev bikses lāpīt.

Bet Alfrēds nemaz nebija sajūsmināts.

— Nekas neiznāks! Raksturi mums tādi spuraini. Abiem vienā ceļā par šauru, kur nu vēl vienā dzīvoklī. Erika man tā kā priekšniece skaitās un vakar tādu brēku sacēla, ka viss cehs noskanēja, soliņa sienas avīzē rakstīt.

— Ak avīzē! — Ziedainis izņēma pīpi no mutes. — Uz to jau Erika mudīga.

Viņš saudzīgi atspieda rokas pret galdu.

— Bet, liekas, šoreiz nerakstīs. Gan tāpat izlīgsiet. Kā tad tā var? Visu laiku runā par kāzām un te uzreiz... — Ziedainis bija tā uztraucies, it kā viņam pašam precības juktu laukā.

— Nē, nē. — Alfrēds sāka staigāt pa istabu. — Es neiešu viņai krist ar kaklu. — Viņš steidzīgi nolieca galvu, lai tēvs neredzētu nodevīgo smaidu.

— Nav arī vajadzīgs! — Ziedainis stingri pateica. — Ja nevarēsī satikt, brauc uz pilsētu. Tur fabriku diezgan, darbu atradīsi. Tad būs tikai jāpastrīdas ģimenē. Un tā nav grūti dzīvot...

## DOMĀJOT PAR KULTŪRAS UN ATPŪTAS PARKU

### Mežaparks!

Ja mēs iedomātos izdarīt mazliet neparastu aptauju — izietu Rīgā uz ielas un katram, ko satiktu, pajautātu: «Sakiet, lūdzu, vai jums patīk Mežaparks?» — tad var jau iepriekš paredzēt, kā atbilde skanēs: «Mums visiem tas patīk, mēs mīlam Mežaparku!»

Katrs mazliet savādāk. Vieniem tā ir «mazā Jūrmala» — saule, dzidrs ūdens, tīras smiltis, citiem — Zooloģiskā dārza plašā daudzpusība, priežu mežs; vēl citiem — Tautas saimniecības sasniegumu izstādes krāšņās, interesantās zāles un vēl citiem — švikstošs ledus zem ledus jahtas spožajām sliecēm. Un tā bez gala — gan ziemu, gan vasaru rit intensīva dzīve vienā no pašiem lielākajiem pilsētu parkiem Padomju Savienībā — mūsu Kultūras un atpūtas parkā, visā šajā rajonā, ko mēs esam pieraduši dēvēt vienā vārdā — Mežaparks.

Atrakcijas, spēles, bērnu dzelzceļš, liela estrāde, kino, deju grīda, ziemā — slēpju bāze, slidotava — tas viss kopā pulcina apmeklētāju skaitu, kurš gadā sniedzas miljonos... Iespaidīgi! Ar to jārēķinās — tas liek padomāt, liek kritiski novērtēt sasniegto, liek saredzēt kļūdas un, galvenais, — obligāti liek nostāties uz krasas pilnveidošanas ceļa, diktējot skaisto vadmotīvu: «Interesantāk, daudzpusīgāk, vairāk, labāk!»

Sis vadmotīvs vieno tos daudzus cilvēkus, kuriem rūp parka tālākā attīstība. Par to runā arī šajā Mežaparka izpildījuma ierosinājumā, kas publicēts žurnālā.

«Interesantāk, daudzpusīgāk...» Bet tas nebūt nenozīmē, ka parka izveidē nav jābūt vienotai vadlīnijai. Tas var novest pie tā, ka būs atsevišķi objekti, bet nebūs kopēja izskatīga un patikama ansamblja.

Ir izskanējušas domas, vai labāk nebūtu

Mežaparku kopt un veidot, uzsverot vārdu «Mežs» un nevis «Parks» un jo mazāk parks ar atrakcijām, dažādu funkciju celtnēm utt.»! Pret tādu pieeju, manuprāt, būtu jānostājas, jo parka teritorija ir pietiekami plaša, lai, prasmīgi plānojot, tur varētu attīstīt gan «necivilizētu» zonu, kurai, protams, piemīt sava pievilcība, gan radīt centrālo parka rajonu, kurš varētu atbilst visaugstākajām gan kulturāli estētiskām, gan tīri praktiskām prasībām.

Atpūtai jābūt interesantai. Tieši par šo interesantumu, par prasmi rast oriģinālus risinājumus liela atbildība jāuzņemas mūsu māksliniekiem noformētājiem, mūsu arhitektiem. Šablonismam un izdomas pelēcībai šeit jāpieteic nesaudzīga cīņa. Un nav ne mazāko šaubu, ka mūsu republikas mākslinieki un arhitekti ciešā sadarbībā ir spējīgi radīt modernus, šodienīgus risinājumus.

Tāpēc padomāsim par dažiem jautājumiem, kurus, manuprāt, vajadzētu atrisināt.

Piemēram, restorāns «Atpūta». Vieta, kas lāgā neiekļaujas nekādā kategorijā. Pirmkārt, tas novietots neinteresantā vietā — turpat 50 m tālāk ir skaistais ezera krasts un, šķiet, nebūtu diskutējams jautājums par to, kas ir patīkamāk — cauri stiklotajiem logiem vērties saimniecības ēkās un žogos vai ezera panorāmā ar slidošajām jahtām. Otrkārt, ja jau skaļais nosaukums — restorāns — tiešām domāts, lai pildītu tā funkcijas, tad pietrūkst: mūzikas, deju grīdas, ērtu sēdekļu, interesanta apgaismojuma, mākslinieciskā iekārtojuma, funkcionāli pareizas un skaistas arhitektūras! Varbūt būtu lietderīgāk pārvērst to par ērtu pašapkalpošanās ēdnicu, vēl jo vairāk tāpēc, ka tādas nav visā parka un arī tuvākās apkārtnes teritorijā.

Tālāk — atrakcijas. Mūsu strauji progresējošās tehnikas atspulgam jāielaužas šajā interesantajā atpūtas jomā. Seit tiešām vajadzīgs racionalizatora mākslinieka talants — jauniem veidiem, asprātīgiem, krāsainiem, bagātiem ar tehniku! Un to visu būtu lietderīgi koncentrēt «Atrakciju pilsētiņā»! Bet, runājot par uzskatāmo aģitāciju, varētu vēlēt, lai tā būtu tematiski koncentrēta un arī tehniskā izpildījuma ziņā daudz kvalitatīvāka.

Domājot par parka nākotnes nodomiem, jārisina dažādi jautājumi, piemēram, kā saglabāt parka romantiku. Tāpēc ne visur vajadzīgi plaši asfaltēti ceļi. Skaistas var būt tieši nelielas takas, izliktas krāsaina pliena plāksnēm. Saldējumu var pārdot ne tikai kioskā, bet arī plašā, krāsainā teltī, kur atrodas arī dažī galdiņi. Vēsākos vakaros šādā krāsainas gaismas apspīdētā teltī var pārdot karstus dzērienus.

Beidzot jāatrisina parka iekšējā satiksme, jo reti kursējošais mikroautobusa vilciens nespēj apkalpot lielāku apmeklētāju pieplūdumu. Iespējams, ka būtu pat lietderīgi uzlikt bērnu dzelzceļam nopietnākas funkcijas, pagarinot tā līniju un pārvēršot to par ērtu iekšējās satiksmes līdzekli.

Cik daudz vēl varētu domāt un fantazēt, projektēt, ieteikt un realizēt, ja runājam par mūsu Kultūras un atpūtas parku! Tur ir viss, ko daba spēj dot ideālai atpūtas vietai — mežs, ūdens, smiltis, pilsētas tuvums! Tur ir jau daudzas jo daudzas plānota parka iezīmes un tradīcijas. Un tieši tām nākotnē jāklūst vienotākām radošā izdomā, ar to pašu vadmotīvu, ar kuru iesākām šo rakstu: «Interesantāk, daudzpusīgāk!»

Monvids Kārklīšs



Lipsts Tilcēns (Tālvāldis Aboliņš). Jauneklis, kas meklē un atrod savu vietu dzīvē. Astoņpadsmit gadi... bet Lipsts prot atšķirt labo no labā, isto no neistā. kaut arī pie istās atzinās nonāk tikai pēc lieliem pārdzīvojumiem. Lipsts izaug mūsu acu priekšā un izrādes beigās viņš nav vairs tas naivais zēns, kas sākumā. Viņš iemilējis pašu galveno dzīves pamatu — darbu. Sirsnīgs un atsaucīgs, kopā ar tādu labi dzīvot un strādāt.

Uģis Sperliņš (Jānis Vitolinš). Augumā sīkāks par citiem, arī dzīves pieredze mazāka. Bet nemiera un radošas deģsmes — par trijiem! Racionalizācijas priekšlikumi velosipēdu rūpnīcā, mācības vakarskolā, nemitīgi cīņa pašam ar sevi. Lai pārvarētu mazvērtības sajūtu, lai kļūtu stiprs drosmīgs, varonīgs, — talkā nāk pa Joņu mācība! Uģis ir tas, kas kā dārgumu glabā senā jūras braucēja Kolumba portretu, viņš visskaidrāk sajūt, ka visi jaunieši šodien ir kolumbi, ka dodas preti gaišajam komunisma kras tam. Izrādē Uģis ir patliess, pārliecinošs ticam viņam un viņa varbūt reizēr negaidītiem soļiem.

# Tikšanās ar Kolumba mazdēliem



# Ļ

igmunda Skujiņa romāns «Kolumba mazdēli» jau pavisam drīz pēc savas parādīšanās grāmatu veikalos ieguva simtiem, nē — simttūkstošiem draugu... Jā, jā — romāna koptirāža dažādās padomju tautu valodās sasnēgusi jo milzīgu skaitli. Lipsts Tilcēns un viņa draugi pazīstami tālu aiz Rīgas un republikas robežām.

Un par to nav jābrīnās. Mēs satiekamies ar mūsu laikabiedriem, ar pušiem un meitenēm, kas strādā, mācās, atpūšas, sapņo un mīl, tāpat kā tūkstoši jauno komunisma celtnieku, ko diendienā redzam sev līdzās.

Ar prieku saņemām vēsti, ka «Kolumba mazdēli» pošas uz teātra skatuvi un kino ekrānu. Gaidījām jaunās tikšanās, taču pilnīgi pamatoti arī nedaudz bažījāmies. Vēlreiz tikties ar jau iepazītu un iecienītu varoni ir patīkami tikai tad, ja tas nav zināmo priekšstatu ilustrācija, bet nes sev līdz ko jaunu, atklāj savā raksturā līdz šim nemanītas šķautnes.

Tagad «Kolumba mazdēli» ir uz Ļeņina Komunistiskās Jaunatnes teātra skatuves. Un katrā izrādē aina liek bažām aizvien vairāk pierimt. Jaunais režisors Imants Krenbergs, izrādes ietēpa darinātāji Marts Kītaļevs un Dalis Rožlapa, viss aktieru kolektīvs drosmīgi un radoši ķērušies pie atbildīgā uzdevuma. Nosacītās dekorācijas, projekcijas, veikli režisora spalvas vilcieni padara pazīstamos varoņus it kā jaunus un viņu gaitām sekojam līdz ar neatslāstošu interesi. Jā, Lipsts, Uģis, Robis, Viļa, Ija un citi ir mūsu laikabiedri. Un ne tikai viņi. Uzveduma kopskaņa to pašu saka arī par šīs izrādes radītājiem. Tā ir trauksme uz priekšu, uz jauno, turp aicina mūs Kolumba mazdēli, ar kuriem tiekamies Jaunatnes teātra izrādē.



Kazis-Nazis (Jānis Dzenītis). Komunātnes sekretārs. Ļoti autoritatīva persona. Jo sevišķi Kazi dievina Uģis. Gan tāpēc, ka Kazis strādā eksperimentālajā cehā, gan tāpēc, ka viņš ir labs sportists, gan tāpēc, ka viņš ir Kazis-Nazis — cilvēks, kas labi orientējas visos dzīves jautājumos, kas vienmēr atrod izeju, kas var parādīt pareizo ceļu biedriem.

Robis Krastkalns (Arnolds Liniņš). Lielisks sava amata pratējs, labs biedrs. Dzirkstošs humors mīļas ar nopietnību, ar nemitīgu darba kvalifikācijas celšanu, ar labiem padomiem biedram.



Un šis vīrs? Tas ir Kramkulāns, kurā vēl viena otra, kā saka, pagātnes palieka saglabājusies. Nolaids, ražo brāķi, gatavs pasūdzēties. Tomēr pēc savas dabas viņš nav jauns un jauniešu pulkā dienu no dienas kļūst labāks. Kramkulāns Kārļa Anuševice atveidojumā ir viens no interesantākajiem tēliem izrādē; ar savu stāju, īpatno runas veidu viņš luģā ienes lielu svaigumu.

Grūti jaunam, nepieredzējušam pušim cīnīties pret dažādiem dzīves vilnījumiem. Bet pret Lipsta godīgumu kā pret sienu atdurās Sprīča Uztupa priekšīkumi.

Lūk, viens no pirmajiem izrādes skatiem. Lipsts meklē darbu, bet rūpnīcas kadru daļas vadītājs Merpelis (Vilis Bārda) ļoti pieklājīgi atsaka — pušim vēl nav pilni astoņpadsmit. Lipsts stiklu uz Merpeļa galda salīdzina ar plānu ledus kārtiņu — aukstu vienaldzību. Un izrādes skatītāji kopā ar šo salīdzinājumu aiznes sev līdz atziņu — cīnīties pret vienaldzību ikvienā dzīves iecirknī.

Ija un Viļa. Dviņu māsa. Tik līdzīga, ka skatītāji pārsteigti: vai tiešām aktrise Tamāra Soboleva (Ija) un Anta Krūmiņa (Viļa) ir dviņu māsa? Pat Robis, Ijas vīrs, uz mirkli sajauca savu jauno sievu ar tās māsu... Enerģiskas meitenes, kas daudz ko labu paveic ar savu jaunības nemieru.



Tas ir darbs. Tā ir rūpnīca. Tas ir konveijers, pie kura katram strādniekam jāveic sava operācija. Bet neiztiek arī bez jautriem starpgadījumiem, neiztiek bez pārpratumiem, bez nopietniem konfliktiem. Šis darbs pie konveijera ir kā simbols — tikai līdzās ar biedriem var paveikt ko lielu.

J. Brežņeva teksts.  
Z. Leqzdiņa foto



Judīte, skaistā, vienmēr lieliski gērbusies meitene (Zigrida Rūtiņa). Lipsta Tilcēna lielais sapnis, pirmā mīlestība. «Vai Kolumba mazdēliem ir pa ceļam ar meiteni, kas vairāk par visu mīl skaistas drēbes?» — šādu jautājumu inscenētāji uzdod skatītājiem. Lipsts Tilcēns, viņa draugi un līdz ar to skatītāji gūst vienu atbildi: Ja Judītei skaisti tērpi ir vienīgais sapnis dzīvē, ja to dēļ viņa gatava apprecēt pavecū vīru bez kādas mīlestības, tad — nav pa ceļam!

Bet šis te ir pavisam no citas pasaules. Edgara Liepiņa tēlotājs Sprīcis Uztups nicina godīgu darbu, gan izkrāpj tukšas piena pudeles, gan spekulē ar armēņu konjaku ārzemju traukos, gan metās uz citām nelikumībām un afērām. Jau viņa izskats, gaita un valoda liecina, ka tādām cilvēkam nav vietas mūsu sabiedrībā. Kolumba mazdēlis Lipsts pagriez viņam muguru.





**NAFTAS VADS «DRAU-DZIBA»**, kura viens posms — Padomju Savienība — Čehoslovākijas SR — jau nodots ekspluatācijā, turpina sazaroties, un maijā arī Ungārijas Tautas Republika saņems lēto izejvielu. Tas būs jauns apliecinājums sociālistisko zemju sadarbībai, kuras roku rokā virzās uz visas cilvēces dižo mērķi — komunismu.

Attēlā: skats uz naftas vada būvi Ungārijas teritorijā.



**STARPTAUTISKĀ STRĀDNIEKU SOLIDARITĀTE** — varens spēks, kas ne vienreiz vien savaldījis un savalda imperiālistus. Šoreiz savu solidaritāti izsaka angļu strādnieki un kalpotāji, kas pusdienas pārtraukumā izgājuši uz ielām, protestējot pret ASV valdības izrēķināšanos ar komunistiem. Uz plakātiem lasāms: «Atcelt Makkarena un Omita likumus», «Atbrīvot ASV politieslodzītos», «Izbeigt amerikāņu komunistu vajāšanu».

**VISZEMĀKO DARBA ALGU EIROPĀ** saņem Portugāles darba cilvēki, tāpēc viņu stāvoklis ir ļoti smags, tie dzīvo galīgā trūkumā un pusbadā. Turpretim kapitālisti un lielo zemju īpašnieki, kurus sargā Salazara policejiskais režīms, iedzīvojas miljonos, tie savus līdzekļus izšķēž Eiropas greznākajos kūrortos.

Lūk, strādnieku dzīvokļi ziemeļu provincē Minjā. Visas ēkas uzceltas, sakraujot vienu virs otra plieņa gabalus.

**FIDELISTI** — tā sevi sāk dēvēt tie, kas Latīņamerikā cīnās par savas tautas neatkarību, par darbaļaužu dzīves apstākļu uzlabošanu, cīnās pret ASV imperiālistu virskundzību. Un šaubu nav — fidelisti uzvarēs, taisnība uzvarēs. Jo nevar taču paaudžu paaudzes smakt verdzībā, kā šie attēlā redzamie Bolīvijas sudraba raktuvju strādnieki. Ar šo primitīvo šahtu «tehniku» viņi jau 300 gadus rok vērtīgo metālu, paši dzīvojot nabadzībā, kādu mums pat grūti iedomāties.





**IEDVESMOJOŠS PARAUGS** visas pasaules darbaļaudim ir padomju cilvēku dzīve un darbs. Ar kādu interesi šie itāļu strādnieki lasa savu laikrakstu «Unita», kad tajā publicēti materiāli par Padomju Savienību! Un tā nav tikai ziņkāre, kas tos pamudina lasīt. Nē, viņi mūsu zemē saskata savu nākotni, mūsu zemes sasniegumos smeļas spēku cīņai par savām politiskām un ekonomiskām tiesībām. Jā, cīņa nav viegla, tai ir dažādas izpausmes un veidi, sākot ar streikiem un demonstrācijām un beidzot ar mužiņnieku neizmanto to zemju organizētu apstrādāšanu vai tukšo māju apdzīvošanu. Otrā attēlā fotokorespondents fiksējis incidentu,

kas nesen norisā Romas nomalēs. Viena no itāļu strādnieku vissmagākajām problēmām — dzīvokļu trūkums. Kad nesen šajā Romas nomalē valdība uzcēla trīs dzīvojamus namus, lai tos par dārgu maksu izīrētu, vairāki simti Romas iedzīvotāju — bezpajumtnieki sāka šīs ēkas patvaļīgi apdzīvot, pamatīgi aizbarikādējot durvis. Tad ēkas aplenca policija, lai neļautu piederīgajiem un paziņām pienest tur dzīvojošajām sievietēm un bērniem produktus un tādējādi ar bada palīdzību izdzītu cilvēkus atkal uz ielas.

«MIERS IR MŪSU VIENIGAIS GLABIŅŠ» — ar tādu lozungu amerikāņu sieviešu masu organizācija «Sievietes, cīnieties par mieru!» nepārtraukti vairākas nedēļas, dienā un naktī, pie Baltā nama protestēja pret kodolizmēģinājumiem. Šī organizācija un tās piekritēji izvērsuši savu darbību visā ASV. Seit redzam Konektikutas štata iedzīvotājus, kas ar tā saukto «sēdošo streiku» protestē pret kādas zemūdenes nolaišanu ūdenī, kura apgādāta ar raķeti «Polaris». Streikotājus izklidina policija.

**PERSONISKAIS IPASUMS...** Gandrīz visu kapitālistisko valstu konstitūcijās ierakstīts, ka katram pilsonim ir tiesība uz personisko īpašumu — kustamu vai nekustamu. Taču rūpnīcas, fabrikas, akcijas — tās pieder nelielai izmeklēto saujiņai, bet šim sirmajam Frankfurtes pie Mainas (Rietumvācija) iedzīvotājam — pieder tikai viņa «leijerkaste» un suns, kas prot ar cepuri savākt sīknaudu. Tādi ir kapitālistiskās pasaules kontrasti.



# PRESTĀTĪ

«Nabadzīga, noskrandusi, izsalkusi darba republika svin savas dzimšanas dienu. Cetrus gadus viņa lējusi asinis, labākos cilvēkus atstājusi kauju laukos, pēdējās drupatiņas atdevusi uzvaras sasniegšanai. Miljoniem tās dēlu žņaudz bada kaulainās rokas. Nekūp simtiem rūpniecību dūmeņu, klusē sviļpes. Uz tālajiem sliežu ceļiem panikuši stāv tūkstošiem dzelzs kumelju». Tā laikraksts «Pravda» raksturoja stāvokli mūsu zemē Lielās Oktobra sociālistiskās revolūcijas ceturtajā gadadienā.

Tās bija grūtas dienas. Pat tādiem fantastiem kā Herberts Velss šķita neticami, ka padomju zeme spētu pacelties un stingri nostāties uz kājām, nemaz jau nerunājot par kaut cik plašiem nākotnes plāniem. Taču Leņins, nešaubīgi ticēdams tautas radošajiem spēkiem un sociālisma iespējām, pārliecināts paziņoja: «...Mēs arī sasniegsim to, ka panāksim citas valstis tādā ātrumā, par kādu tās nav ne sapņojušas... Sādam ātrumam mēs ticam un šādu ātrumu mēs sasniegsim par katru cenu.»

Rietumu buržuāzija toreiz par šiem vārdiem atklāti nīrgājās, no dienas dienā pareģodama padomju varas sabrukumu un bojā eju. Vēl pirms tam, 1920. gada oktobrī, Vinstons Čerčils laikrakstā «Sunday Express» pārgudri rakstīja: «Lai bolševiki izmet no galvas komunismu, lai viņi izbeidz uzspiest šo pret dabīgo sistēmu, kas paralīzē cilvēka centību un izkaltē uzņēmības un labklājības avotus. Ja viņi to nedarīs, nekā nepaqlābs Krievijas pilsētas un ciemus, valsts ekonomisko un zinātnisko aparātu. Mēs nenovēršami drīz vien kļūsim par lieciniekiem šim Krievijas jebkuras dzīves formas pilnīgam pagrimumam, izņemot lauku dzīvi...»

Gāja gadi. Padomju vara, šī «pret dabīgā sistēma», kā to nosauca Čerčils, par izbrīnu viņam pašam un citiem «pareģotājiem» guva panākumu pēc panākuma. Atri vien tika sadziedētas pilsoņu kara un rietumu imperiālistu organizētās intervences gados cirstās brūces. Sākās pirmā piecgade. Pareģotāji gan šaipus, gan viņpus okeāna atkal neatrada nekā cita labāka, kā vien nīrgāties. 1931. gadā, mūsu pirmās piecades ceturtajā gadā, angļu finansists, diplomāts un spiegs Leslijs Urkvarts uzpūtīgi mēlās: «Nav vērts apspriest bolševiku neprātīgās shēmas... Kolosālas fabrikas nedarbojas kvalificētu strādnieku trūkuma dēļ. Daudzas pabeigtas rūpnīcas stāv. Sākot ar naqlām un beidzot ar lokomotīvēm, viss tiek pirktis ārzemēs.»

Atkal gāja gadi. Pienācis 1962. gads. Mēs esam nosolojuši gandrīz pusi no septiņgades ceturta gada. Tagad padomju valsts ražo vienu piekto daļu no visas pasaules rūpnieciskās produkcijas — vairāk nekā Anglija, Francija, Itālija, Kanāda, Japāna, Beļģija un Holande kopā ņemot. Paies vēl daži gadi, un mēs panāksim un pārspēsim visattīstītāko kapitālistisko valsti — ASV ne vien kopprodukcijas ziņā, bet arī produkcijas ražošanā uz vienu iedzīvotāju. Par to nav šaubu, un ka tā tas būs, to pārliecināti rāda septiņgades izpildes gaitas rezultāti.

## SEPTIŅGADES SOLI

Buržuāziskā propaganda tagad, salīdzinot ar pirmajiem padomju varas gadiem, kļuvusi daudz piesardzīgāka. Dzīves pieredze tai šo to iemācījusi. Bet tā nebūtu buržuāziskā propaganda, ja nemēģinātu baltu padarīt par melnu.

Kad mēs uzsākām savu septiņgadi, rietumos atkal sākās rīšana — Padomju Savienībai neizdotos saglabāt līdzšinējos attīstības tempus, tādēļ nav ko būtles, ka tā varētu tuvākajā nākotnē panākt ASV... Septiņgadi neizdotos izpildīt... Septiņgade ir riskants eksperiments... Tādi un tamlīdzīgi pareģojumi bieži vien parādījās rietumu presē.

Suņi rēja, bet karavāna soļoja tālāk. Lūk, daži dati, kas apliecina septiņgades soļu straujo gaitu:

### IKGADEJAIS PRODUKCIJAS RAŽOŠANAS

#### VIDEJAIS PIEAUGUMS PADOMJU SAVIENĪBĀ

Produkcijas veids	Mērvienība	1951.—60. gg.	1959.—61. gg.	1962. g. (Plāns)
Tērauds	milj. t.	3,8	5,2	6,2
Nafta	miljard	11,0	17,6	19,0
Elektroenerģija	kwh	20,1	30,5	39,0
Cements	milj. t.	3,5	5,8	6,1

Septiņgades pirmajos trīs gados, kā to PSKP CK Plēnumā šā gada 5. martā atzīmēja N. Hruščovs, PSRS rūpniecības produkcija kopvērtībā palielinājusies par 33 procentiem, lai gan pēc

plāna bija paredzēti 27 procenti. Pateicoties šādiem straujiem attīstības tempiem, mēs jau daudzās nozarēs esam pavisam tuvu ASV līmenim.

To rāda 1961. gada ražošanas rezultāti:

Produkcijas veids	Mērvienība	PSRS	ASV	PSRS procentos salīdzinājumā ar ASV
Tērauds	milj. t.	70,7	90,5	78
Cements	"	50,9	54,0	94
Kokvilnas audumi	mlrd m²	5,3	8,4	63
Vilnas audumi	milj. m	355	270	131
Ādas apavi	milj. pāru	442	610	73
(No pašražotām izejvielām)	milj. t.	6,1	3,7	164

Skaidrības labad vēl piebūrdēsim, ka 1961. gadā PSRS rūpnieciskās ražošanas apjoms palielinājās par 9,2 procentiem, bet ASV — tikai par vienu procentu.

Ne jau velti ASV senators Herberts Hemfrijs spiests atzīt: «Tai pašā laikā, kad PSRS ekonomika ik gadus pieaug par 9,5 procentiem, ASV ekonomikas ikgadējais pieaugums līdzinās 2 procentiem un atstarpe produkcijas kopapjomā neatlaidīgi samazinās. Krievija joņo uz priekšu, bet mēs kuļamies uz vietas...»

Amerika kuļas uz vietas... Patiešām, labāku lietas būtības apzīmējumu grūti atrast! Ja pavērosim ASV attīstības gaitu pēckara gados, tad redzēsim sekojošu ainu:

Krīzes periods	Krīzes ilgums	Lalks, kāds bija nepieciešams pirmskrīzes līmeņa sasniegšanai
1948.—49. gg.	16 mēneši	15 mēneši
1953.—54. gg.	7 "	13 "
1957.—58. gg.	14 "	10 "
1960.—61. gg.	12 "	5 "

«Stagnācija ar nelielu pieauguma tendenci,» tā progresīvais amerikāņu ekonomists Viktors Perlo raksturo pašreizējo ASV ekonomikas stāvokli. Grībot negribot jāgūta: kura sistēma tad ir pret dabīga, kura sistēma tad paralīzē cilvēka centību un izkaltē uzņēmības un labklājības avotus?

Atbildi, protams, nesagaidāsim, bet tā jau tāpat ir skaidra — tikai sociālisms spēj nodrošināt nepārtrauktu ražošanas spēku attīstību, tautas masu labklājības pieaugumu.

## PĀRBĪĻA GRIMASES

Pārbīlis... Tā vienā vārdā varētu raksturot to, ko izjūt ASV un citu kapitālistisko valstu biznesmeņi, vērojot PSRS un pārējo sociālistisko valstu straujo attīstību.

Kad pagājušā gada decembrī notika ASV rūpniecību nacionālās asociācijas kongress, kompānijas «General Electric» pārstāvis Bredlijs, histēriski kliegdam, pieprasīja: «Mums kaut kas jā dara, kaut kas jāuzsāk, kaut kas jāizdomā pret svarā komunistu doktrīnai!»

Bet ko lai izdomā? Amerikāņu socioloģijas profesors Klinton Rositers nopūdzamies konstatē: «Visa nelaime ir tā, ka mums nav sava Marksa, nav skolotāja, kuru mēs godātu kā patiesības paudēju.» Bet kādu patiesību gan var paust buržuāzijas pārstāvji?

Pirms dažiem gadiem, bungām rībot un slavas dziesmām skanot, misterī Adlers un Keiso nāca klajā ar «Kapitālistisko manifestu». 1960. gadā «Nekomunistisko manifestu» publicēja Volts Rostovs, viens no tuvākajiem Kenedija palīgiem un padomdevējiem. Bet, tiklīdz apkusa bungu rīboņa un slavas dziesmas, tika aizmirsti arī šie «manifesti».

Un galu galā buržuāziskajai propagandai, par

cik tā nav spējīga izvirzīt kaut vienu pozitīvu ideju, neatliek nekā cits, kā vien iet vecu vecu iemīto ceļu — nīrgāties par komunisma idejām un censties visādi tās nomelnot. Tikai šī nīrgāšanās gan vairs nav tik pašpārliecināta kā agrāk. Tai piejaukta krietna deva bailu un apjukuma. Nīrgāšanās vietā iznāk nožēlojamas pārbīļa grimases.

Piemēram, kad tika publicēta mūsu partijas jaunā Programa, maz bija tādu, kas uzdrošinājās apstrīdēt komunisma celtniecības plānu realitāti. Bet tad kādu dienu, lai cik divaini tas arī izklausītos, buržuāzijas darboņi pēkšņi sāka paust «dziļu līdzjūtību» padomju tautai. Padomju tauta, lūk, tāpat kā agrāk, maz ko iegūst no šo plānu realizācijas, jo galvenokārt pieaugot tikai ražošanas līdzekļu ražošanā. Bet kam gan šie «līdzjūtīgie» kungi no rietumiem grīb iestāties šādās aplamības? Vai gan viņi neredz, ka tiem ausis kustas? Un tās kustas tikai melojot!

Atgādināsim viņiem dažus datus, kas tika minēti PSKP CK marta Plēnumā.

### PARDOTS PSRS IEDZIVOTĀJIEM

	1953. gadā	1961. gadā
Gaļa un gaļas produkti	1.757.000 tonnu	4.033.000 tonnu
Piens un piena produkti	1.980.000 tonnu	9.393.000 tonnu
Sviests	330.000 tonnu	632.000 tonnu
Cukurs	2.410.000 tonnu	4.550.000 tonnu
Olas	2 miljardi	5 miljardi
	45 miljoni	860 miljoni

Tāds ir mūsu ieguvums PSRS tautas saimniecības attīstības rezultātā 8 gadu laikā. Turpmāk mēs iegūsim vēl vairāk. Varam šiem kungiem arī atgādināt ASV starptautiskās tirdzniecības eksperta Samuela Pizara secinājumus: «So desmit gadu laikā Padomju Savienības kopprodukcija, kā redzams, divkārojās, Padomju rūpniecības produkcija ir augusi vēl ātrāk. Lauksaimniecības kopprodukcija ir pieaugusi vairāk nekā par 50 procentiem. Padomju tautas dzīves līmenis, kā redzams, cēlies salīdzinājumā ar 1950. gadu par divām trešdaļām.»

Tāda ir patiesība, un to nevar neredzēt. Protams, mēs nenoliedzam, ka mums ir radušies arī dažas grūtības. Mūsu prasības ir augušas ātrāk nekā lauksaimniecības produktu ražošana. Par to atklāti tika runāts PSKP CK marta Plēnumā.

Mēs arī zinām, ka šai sakarībā jūs, kungi no rietumiem, ceļat skaļu brēku un, kā jau vienmēr, atkal runājat par krīzi, kuru it kā pārdziņojot mūsu lauksaimniecība. Taču velti jūs cenšaties jums vēlamo iztēlot par īstenību. Nekādas krīzes nav un nebūs.

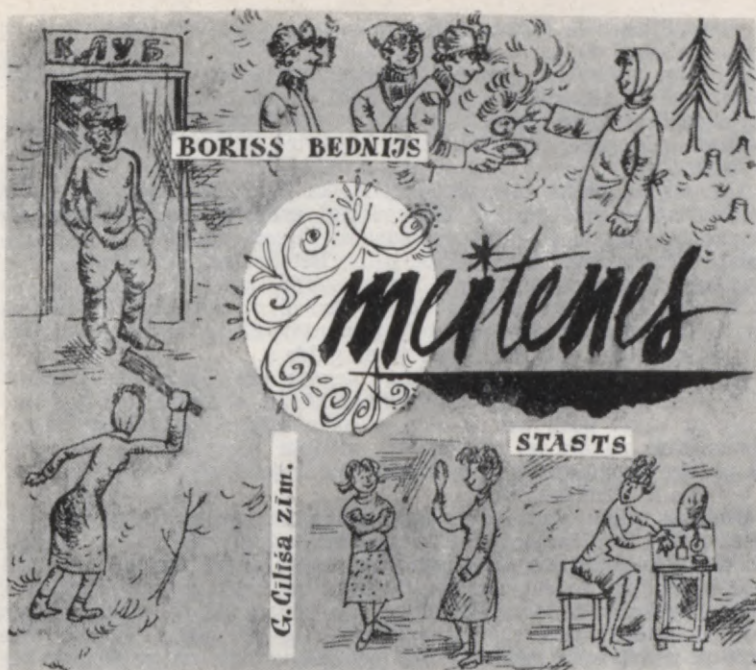
Tas, kas pašreiz vērojams mūsu zemē, visai atgādina stāvokli karaspēka daļās strauja uzbrukuma laikā. Arī tad dažkārt gadās, ka aizmuķures un apgādes daļas ar savām virtuvēm atpauk un kaujas vienībām. Tas pats noticis arī mūsu lauksaimniecībā. Tā atpalikusi no rūpniecības un tautas prasību pieauguma straujajiem tempiem. Bet tās ir pārvaramas grūtības, kam pagaidu raksturs. Pildot PSKP CK marta Plēnuma lēmumus, mēs drīzā laikā nodibināsim lauksaimniecībā vajadzīgo kārtību, pat vairāk, runājot karavīru valodā, to motorizēsīm un mechanizēsīm, un mēs esam stingri pārliecināti, ka turpmāk šī mūsu «virtuve» neatpaliks. Par to pārliecināties arī jūs, kungi!

## TĀ TAS BŪS

Mēs nemēdzam velti ar vārdiem un solījumiem mētāties. Un, ja tomēr vēl aiz robežām mēģina ironizēt un nīrgāties, tad mēs itin labi saprotam, kādēļ tas tiek darīts. Viņus biedē mūsu partijas Programa, kura paredz radīt komunistisku pārpilnību. Viņi apzinās, ka tad, kad Padomju Savienība un citas sociālistiskās valstis būs ekonomiskā ziņā pārspējušas visattīstītākās kapitālistisma zemes, vairs nekādi spēki nespēs apturēt komunisma ideju uzvaras gājienu. Un šī diena nemaz nav tālu. To var aprēķināt, un mēs to esam aprēķinājuši ar matemātisku precizitāti.

Nākotne pieder komunistam. Šis nākotnes solis iezīmēti mūsu partijas Programā, un mūsu programmas vienmēr tiek izpildītas.

H. P.



(1. turpinājums)

Ignata Vasiljeviča un Curkina vienkāršajā apģērbā, viņu ķieģelbrūnajās sejās tūdaļ varēja nojaust to ārējo līdzību, kādu cilvēkiem piešķir vienāda profesija. Viņi bija nostrādājuši blakus veselu tirdzniecības gadu. Bija pat tāds laiks, kad Ignats Vasiljevičs, kas bija gados jaunāks, pakļāvās Curkinam — brigadierim un vēlāk meistaram. Pēc tam abi bija meistari, abi ar mainīgām sekmēm sacentās un svinīgajās sēdēs pirms Oktobra svētkiem vai Pirmā Maijā sēdēja blakus prezidijā. Kā labākos darbiniekus viņus abus aizsūtīja uz kvalifikācijas celšanas kursiem. Ignats Vasiljevičs, kaut arī tas viņam nenācās viegli, pievarēja zinātnes un atgriezās ciematā jau par iecirkņa priekšnieku. Bet Curkinu mācības sāka garlaikot, viņš paklupa, kā pats izteicās, pret ģeometriju, aizmuka no kursiem — un tā arī palika par meistaru.

Viņi cerēja saradoties: pirms gadiem pieciem Curkina vecākais dēls un Ignata Vasiljeviča meita samilējās viens otram un jau sēdēja Kamčatkā. Taču Curkina dēlu drīz iesauca armijā, piecdesmit sestā gada rudenī puisī skāra melnā likteņa pirksts, un viņš nolika Ungārijā savu galvu. Ignata Vasiljeviča meita kādu laiku paskuma un pēc tam apprecējās ar kādu sezonstrādnieku. Viņa ar vīru aizbrauca uz Ukrainu, — un Ignatam Vasiljevičam ne gaidījušam, ne cerējušam vajadzēja uz vecuma dienām saradoties ar Poltavas kolhoznieku, ko viņš nebija ne acīs redzējis.

Daudzi komjaunieši nekā par to nezināja, bet tie, kas zināja, ar laiku bija aizmirsuši un katrā sapulcē kritizēja Curkinu, ierakstīja protokolā bargas apsūdzības un reizes divas gadā vienbalsīgi lūdza atcelt meistaru no amata kā tādu, kas «nenodrošina nepieciešamo vadību». Ignats Vasiljevičs atzina viņu kritiku par pareizu, izteica Curkinam rājienu — vienkāršos, stingros un stingros ar vispārējo brīdinājumu, bet no darba tomēr neatbrīvoja.

Ignats Vasiljevičs jau sen redzēja, ka Curkins tikai jauca meža iecirkņa dzīvi pa kājām, taču, atminoties veco draudzību un gandrīz vai saradošanos, mājās pats sevi un meklēja visādus ieganstus, lai tikai meistars nebūtu jāatbrīvo, kaut gan jūta, ka agri vai vēl viņam šāda pavēle tomēr būs jāparaksta. «Tad jau labāk vēlāk», — domāja Ignats Vasiljevičs.

Arī tagad viņš aizvilka Curkinu eglīšu jaunaudzē un tur veselu pusstundu «plēsa tam mizu»: bāra un visādi kaunināja; nevarēja taču graut meistara autoritāti visu acu priekšā, kaut gan pats labi zināja, ka Curkinam nekādas autoritātes sen vairs nav.

Pēc tam abi apstaigāja iecirkni. Ignats Vasiljevičs pavēlēja pagriezt cirsma citā virzienā un nelīst purvā pirms sala.

— Tiks izpildīts... — atteica Curkins, un viņa balsī varēja sajust klausīt to godbijību pret priekšniecību, kāda tajā bija vienmēr pēc kārtējā bāriena.

— Bet pats nevarēji izdomāt?

Curkins pakasīja pakausi:

— Tas jau tā, kā to ņem... — un legrima garā spriedelējumā, mēģinādams attaisnot savu neattapību.

Ignats Vasiljevičs tikai nogrozīja galvu.

Curkins pavādīja priekšnieku līdz pat augšējai noliktavai, kur saimniekoja Vera. Viņas uzraudzībā no cīsmām izvestos stumbrus sazāģēja, sašķiroja un sakrāva dzelzceļa platformās. Kustīgā šaursliežu lokomotīvē nogādāja baļkus lejas noliktavā pie upes.

Te viss bija kārtībā, un Ignats Vasiljevičs jau kuro reizi nolēma, ka tad, kad viņš beidzot sadūšosies un atceļ Curkinu no darba, tā vietā būs jāieceļ izvelcīgā Vera. Uz atvadām viņš vēl noprasīja Curkinam:

— Kā tad klājas jaunajai? Produktus nemaitā?

— Esi gan sameklējis man vīrēju! — jaunā priekā atteica Curkins, jūzdams, ka viņa godbijība, kas bija radusies pēc nesena brāziena, pamazām izgaist. — Es tev, Ignat, teikšu skaidri un gaiši: labam grāmatvedim jābūt ar brillēm, bet pavāram — resnam!

— Tev laikam vajadzētu kadru daļā strādāt, — iesmējās Ignats

Vasiljevičs un uzrāpās uz lokomotīves ar tādu izskatu, ar kādu viņa dienesta stāvokļa brālis pilsētā ieraušas personālā «Volgā».

Aizvadījis priekšniecību, Curkins izvilka no kabatas vecmodīgu pulksteni gandrīz vai apakštases lielumā, paraudzījās uz rādītājiem, tad pablenza saulē, it kā precizitāti pārbaudīdams, un aizsteidzās uz virtuves nojumes pusi.

— Vai pusdienas gatavas? — viņš uzklupa Tosjai, gribēdams pa vecam paradumam daļu no Ignata Vasiljeviča saņemtā rājienu uzvelt svešiem pleciem.

— Skiet, ka gatavas... — atsaucās Tosja.

— Skiet! — pārmēdīja Curkins. — Nu tad zvanī!

Tosja paraudzījās apkārt.

— Kur tad jums te ir, ar ko zvanīt?

— Akla vai esi? — un Curkins nikni pameta ar roku uz bufera pusi, kas bija pakārtis pie nojumes stūra. — Ir gan man dievs tevī par postu uzsūtījis!

Tosja pašķielēja uz Curkina pusi un nedroši uzsita ar pietu pa buferi. Galvu pieliekusi, viņa ieklausījās dziedošajā skaņā un palika apmierināta. Otro reizi viņa jau iebelza pamatīgāk un iejutusies sāka velēt pa dzelzs gabalu, cirvi nežēlodama. Pāri cīrsmā aizplūda stiepta, aicinošā skaņa. Aiz spēka pārpilnības palēkdamās, viņa vēl noklīdzās, ka viss mežs noskanēja:

— Pus-die-nās!... Sanāk nu, strādnieku šķira! Galds jau uzklā-āts!

— Ir nu gan rīkle! — nobrīnījās Curkins un pakasīja pakausi.

Cīrsmā viss aplkusa. Izsalkušie mežcirtēji no visām pusēm saņāca ap Tosjas nojumi.

Galvu izslējusi un rokas sānos iespiedusi, Tosja stāvēja pie katla, labsirdīgi kā mātē noraudzīdamās uz mežcirtējiem, kas steidzās pie viņas, un jutās šai brīdī kā pats galvenais priekšnieks.

— Sanāk nu! — viņa vēl uzsauca un paņēma vislielāko smejamu, kādu vien varēja sameklēt.

Ar kūpošām bļodņām rokās mežcirtēji atgāja no katla un apmetās, kur nu katrs. Daļa sadrūzmējās ap Iso, no nevēlētiem dēļiem darināto galdu, citi apmetās uz celmiem un nogāztajiem kokiem.

Lai cik cieši mežcirtēji bija sasēdušies pie galda, taču, kad pienāca Ilja, tie saspīdās vēl ciešāk un atbrīvoja viņam vietu. «Tāpat cieši!», nosprīda Tosja. Ilja parakņājās maizes traukā, sameklēja garšīgo doniņu, gluži tāpat, kā to būtu darījis arī Tosja, un iecirta tajā savus spēcīgos zobus. Un tāpat kā pirmīt, kad Tosja cīrsmā pārsniedza Iljam dzert, arī tagad viņa pēkšņi sajuta mutē ieskābeno labi izceptas rudzu maizes garšu, it kā arī viņa būtu nokodusi no Iljas doniņas pamatīgu kamsīti.

«Kas ar mani lēcies? Gluži kā hipnotizēta...» apjukusi nodomāja Tosja un steidzīgi novērsās, lai nebūtu jāskatās Iljā.

Cenzdamies pakalpot Katjai, Saška pavirzīja viņai tuvāk cībiņu ar sāli. Taču patecību nesagaidīja.

— Man pašai ir rokas! — viņa atcirta.

Rīkodamās ar milzīgo kausu, Tosja paslepus raudzījās mežcirtējos. Jau pēdējā zaru cirtēja bija atgājusi no katla, bet Tosja tā arī vēl nezināja: vai viņas vīrums bijis pa prātam izvēlīgajiem mežcirtējiem vai ne. Viņas acis sastapās ar Saška acīm, un Tosja draudzīgi pamāja ar galvu neveiksmīgajam Katjas līgavainim, it kā jautādama, kā šim garšojušas pusdienas. Taču Saška viņu nesaprata, palūkojās apkārt un aizbīdīja maizes trauku uz galda vidū. Tosja nosodoši papurināja galvu.

— Vai tu domā, ka man vienai maize vajadzīga? — apskatās Katja un atgrūda maizes trauku tālāk.

Saška apjukumā tikai nosēcās vien.

— Ksan Ksanīč! Kas labs dzīvokļu frontē? — viņš pēc brīža noprasīja un slepus palūkojās uz nepielūdzamo Katju, pārbaudīdams, vai viņa sapratusi, ka ne jau runāšanas pēc viņš interesējas par Ksana Ksanīča dzīvokļa jautājumu; Ksans Ksanīčs taču ir gandrīz jau ģimenes cilvēks.

— Apsolīja mums abiem ar Nadjušu četrdzīvokļu mājā, bet vēl jau nekas netiek darīts. Visi namdari aizdzīti mežu cirst, — atsaucās Ksans Ksanīčs; par šīm lietām viņš runāja ar tādu pašu patiku, ar kādu slimnieki runā par savām ieilgušajām kaitēm. — Kamēr bus tāda priekšniecība kā mums, par apšievošanos nav nemaz ko domāt! Bet es, puīši, neesmu vairs nekāds jaunais... —

— Kas tiesa, tas tiesa. Nekāds jaunais tu, Ksan Ksanīč, patiešām vairs neesi, — mākslotā līdzjūtībā pateica kāds puisis, kam galvā bija ziemeļu mežiem nepiemērota «kubanka», un iespraucās starp Ilju un Sašku.

Tas bija Filja — pirmais zobgalis un traču meistars visā ciematā.

— Tāpēc jau es saku... — zobgalību nesaklausījis, piekrita Ksans Ksanīčs.

Tosja vairs nespēja nociesties un uzsauca Katjai:

— Nu, kā?

— Karsta, Tosja. Tu neuztraucies! — nomierināja Katja un sāka pūst uz karoti.

Tosja papurināja galvu un nobrīnījās: ir gan tie mežcirtēji neapstēta tauta. «Nu, pagaidiet tikai, sātana gabali, es jums rīt parādīšu!» — saskaitās Tosja un jau nožēloja, ka šodien tā pūlējusies un centusies.

Ilja pamanīja tās sadrūmušo skatienu un pēkšņi noskāta, ko no viņiem gaida šī divainā pusauga meitene, kam tik ļoti gribējās, lai viņu uzskata par pieaugušu cilvēku. Pats nesaprazdams, kāpēc viņš to dara, Ilja piecēlās no galda un piegāja pie Tosjas.

— Pamatīgi kāposti tev iznākuši! — viņš uzslavēja.

— Pamatīgi? — nobrīnījās Tosja.

— Pamatīgi! — apstiprināja Ilja un no sirds paspieda Tosjai roku. — No visas brigādes un... no manis personīgi!

Un visi mežcirtēji, it kā Ilja būtu tiem mēles atraisījis, cits par citu sāka cildināt Tosju un tās garšīgo kāpostu viru.

— Tavi zinātniskie darbinieki nav nemaz bijuši tik dumji! — uzsauc Katja un parādīja Tosjai atlietu ikšķi.

Saška pagrāba no cibiņas sāli un uzbēra uz Katjas pirksta, tā parādīdams, ka Tosjas kāposti bijuši «navoti forši». Vai nu vainīgi bija Tosjas garšīgie kāposti, vai arī kas cits, — taču šoreiz Katja neapskaitās. Viņa neatrāva roku un palūkojās uz Sašku daudz laipnāk, nekā meitenes parasti mēdz skatīties uz tiem, ko jauzu valodas izdaudzinajušas viņam par līgavaiņiem.

Pat drūmais meistars Curkins, nogaršojis izslavētos Tosjas kāpostus, gluži laipni izmeta:

— Labi gan... Vai tu re: pati kā skangals, bet savu amatu prot, — un iebrauca ar visiem pieciem pakausī, brīnīdamies, ka Tosjas vājums netraucē tai būt par labu vīrēju.

— Bet es tūdaļ nopratu, ka viņa labi gatavos, — palielījās Ksans Ksaničs. — To jau no acīm var redzēt!

Arī Vera, kas bija atnākusi no augšējām noliktavām, nopriecājās par Tosjas pēkšņo veiksmi:

— Paskaties tikai, kāds sātanēns! Bet es, atzīstos, baidījos par viņu...

Uzslavu apmulsināta, Tosja vispirms notēloja sašutušu, bet tad nenocietās un laimīgi uzsmaidīja.

— Ko tad es? Es jau neko... Ja vēl būtu mazliet vairāk lauru lapu...

Vienīgi Fiļa neļāvās ietekmēties un norūca:

— Atraduši, par ko slavēt. Kāposti kā jau kāposti. Gadās arī vēl sliktāki, tikai reti!

Visi sāka tik nikni šņākt, ka Tosja pat nepaguva apvalnoties. Bet Iļja uzsauc:

— Pamosties! — un uzstūma draugam cepuri uz acīm.

Tosja mēmā patecībā paraudzījās Iļjā un pati sev par pārsteigumu nodomāja: viņš taču nav vainīgs, ka tik gliets piedzimis. Vai tad viņam tāpēc tišuprāt jāsaslimst ar bakām vai jānogriež sev ausis?... Kāds tad viņš izskatīsies — bez ausīm!

Viņa pasmaidīja, iztēlojamās Iļju bez ausīm, pamaisīja ar kausu pa katlu un, cenzdamās apslēpt savu lepno prieku, lietiski uzsauc:

— Nu, kam vēl ieliet? Sanāk, kamēr nav par vēl!

## PIRMS SEANSA — DEJAS

Meža iecirkņa plašajā un bezgaumīgajā klubā auroja radiola. Zāles vidū kāds desmits pāru riņķoja dejā. Dejotāju kājas demonstrēja šnorzābakus, kurpes uz augstiem papēžiem, zābakus, aizkavējušās klikatīņas un priekšlaikus uzautus velteņus. Dejotājiem pa vidu lavierēja norūpējies komandants ar āmuru rokās un ierāmētu portretu padusē. Viņš ar tādu centību sargāja portretu no nejausiem grūdieniem, it kā nestu kāda slavena gleznotāja daiļdarbu.

Zāles kaktā uz sastumtiem soliēm, kaudzē samesti, gulēja lietūs mēteļi, vamži, mēteļi. Pēc sensena ieraduma meitenes, kas nedejoja, bija nostājušās gar vienu sienu, bet puīši — pie pretējās. Trokšņains bars bija aplencis iedzērušo Fiļu. Nepievērsdami uzmanību kautrīgām aizlieguma zīmītēm, kas bija piespraustas pie sienām, puīši kūpināja smēķus un aiz gara laika skaļi apsprieda dejojāšo meiteņu trūkumus un priekšrocības.

«Āža» cienītāji tik aizrautīgi daudzija galdu ar domino kauliņiem, it kā būtu apņēmies ielauzt tā virsmu. Sacenzdamās ar kauliņu blikšķiem, ik pa mirkli nodārdināja arī kluba ārdurvis. Zālē sānā arvien jauni un jauni mežcirtēji, gan pa vienam, gan pāros. Pie durvīm pāri izšķīrās: meitenes aizgāja pie meiteņu sienas, puīši — pie puīšu sienas.

Zālē patlaban ienāca Katja ar neveiklo Sašku zem rokas, un aiz viņiem ieslidēja Tosja. Ar manāmu nožēlu Saška palaida vajā Katjas roku un, pakļaudamies ierašai, devās uz puīšu pusī, bet Katja — pie meitenēm. Traucēdama ienācējiem, Tosja apjukumā palika stāvam durvīs un nezināja, kurp doties. Tieši šajā mirklī radiola aplusa. Dejotāji izklida katrs uz savu pusī, vienīgi Tosja palika visu acu priekšā un biklā ziņkarē raudzījās apkārt.

— Ei, jauniņā, pucē šurp! — uzsauc Fiļa.

Tosja jau paspēja soli uz viņa pusī, bet, ieraudzījusi Fiļas puīšu bara zobgalīgās sejas, parāvas atpakaļ un aizskrēja pie meiteņu sienas. Puīšu bars norēca viņai pakaļ.

— Nu, kāpēc tad tā?!... — kaunināja puīšus Saška.

Viņš nevarēja ciest, ka spēcīgākie dara pāri vājākajiem un vēl jo vairāk, ja zobojas par tādām nevarīgām meitenēm kā šī vīrēja Tosja. Kad viņam gadījās izlasīt avīzē, ka milicijas izpalīgi vai arī citi kārtīgi puīši kaut kur savaldījuši huligānus, viņš vienmēr apsvēica šādus labus darbus un priecājās, ka jaunais sodīts, bet labais guvis uzvaru. Pats Saška nekad nekā nelietīga nedarīja un huligānus nevarēja ciest ne acu galā. Ja vien Saškam būtu teikšana, viņš savāktu visus pasaules dauzōņas, sadzītu tos kādā vecā nekam nederīgā kuģī, izvestu okeānā un nogremdētu šīs cilvēku padibenes visdziļākajā bedrē. Redziet, cik nepiekāpīgs bija Saška!

Un tomēr savās mājās, ciematā, Saška šķitās nemanām, ka Fiļa ar saviem draugiem strādā tādas pašas nelietības, pret kādām cīnās avīzēs aprakstītie milicijas izpalīgi. Tas nenozīmē, ka Saška baidītos no Fiļas. Ciematā viņš neviena nebija, un, ja gadītos, ka izceltos kautiņš, Saška viens pats izsvaidītu pusī no Fiļas bara. Viņš tikai nekādi nespēja aptvert, ka arī tas ir huligānisms, kad Fiļa ar saviem draugiem saceļ traci vakarskolā vai klubā aizskar meitenes. Nē, tā nebija Saškas viltība, lai sagādātu sev mierīgu dzīvi. Viņš patiešām to neaptvēra. Cītādi Saška nemaz nebija tik neapķērīgs, tikai šajā ziņā...

Avīzē tūlīt viss bija skaidri redzams: šitais ir huligāns, nekrietnells, tam jākrauj pa ģimi vai jābāž aiz restēm. Bet Fiļas draugus nevarēja bāzt vienā maisā ar šiem nelabojamajiem huligāniem. Tie, svešie, avīžu huligāni, — bija tikai huligāni un vairāk nekas. Bet

daudzus Fiļas bara puīšus Saška pazina jau kopš bērnības; viņi visi kopā strādāja mežā un strādāja labi, «uz ef-ef», kā Saška mēdza teikt. Viņu izdarības, protams, Saškam nebija pa prātam, pie gadījuma viņš tos kaunināja, taču savaldīt savus bērnības draugus un darba biedrus tā pa istam kaut kā roka necēlās. Viņš aizvien cerēja, ka paši nāks pie prāta, taču laiks gāja, bet Fiļkas baram prāts tā ir nenāca.

Un vispār Saška bija pārliecināts, ka tiem drosmīgajiem, avīzē aprakstītajiem puīšiem, kas tik vīrišķīgi grāba savus huligānus aiz čupras, bija daudz vieglāk nekā viņam. Viņiem viss bija skaidrs un tūdaļ redzams, kur melns un kur balts. Bet Saškas ciematā viss bija kaut kā sajucis un sarežģījies. Tas pats Fiļa, kas tikko ne no šā, ne no tā aizskāra jocīgo meiteni Tosju, visu dienu rāvās pa cirsmu kā zvērs; tikai pirms mirkļa viņš bija pacienājis Sašku ar papirosu, bet rīt viņi abi sēdēs vakarskolā pie viena galda...

Komandants ar portretu padusē piegāja pie Tosjas. Izraudzīdams vietu portretam, viņš vispirms bez kādām ceremonijām pastūma Tosju uz vienu pusī, tad uz otru un sāka dzīt sienā milzīgu naglu. Komandants pakāra uz tā portretu, atkāpās pāris soļi, patiksminājās par savu roku darbu un svarīgi paskaidroja Tosjai:

— Tas ir pirmrindnieks!

Cienības pilnu skatienu Tosja paraudzījās portretā, kur bija atēlots puīšis briežādas cepurē un ar benzīna motorzāģi rokās. Puīšis pēkšņi likās pazīstams, kaut gan viņa varēja zvērēt, ka nekad mūžā nebija redzējis šo degunu, kas tik ļoti atgādināja plūmi. Visu sava talanta spēku vietējais mākslinieks bija izmantojis, lai pēc iespējas precīzāk attēlotu tieši zāģi. Arī cepure bija izdevusies, vienīgi seja iznākusi nedzīva un gavēnīga. Ar motorzāģi rokās un svētā mocekļa seju Tosjas nezināmais paziņa atgādināja kaut kādu jaunatklātu mehānizācijas laikmeta mežu sagādes darbu svēto patronu.

Ap portretu sadrūzmējās ziņkārīgu meiteņu bariņš.

— Kas tas tāds?

— Izskatās gandrīz vai pēc Iļjas...

— It nemaz nēizskatās!

— Bet tu paskaties uz cepuri!

— Cepure gan ir tāda, kā viņam...

Arī Tosja ielūkojās portretā ciešāk un atzina, ka tas tomēr bus mežcirtējs Iļja Kovrigins. Nedod dievs, ja šitādam mālderim ienāks prātā uzgleznot arī viņu! Tad nu gan iznāks putnu biedēklis...

Dūšīga, miesās izplūdusi meiča ar lielām auskariem, brīvprātīgi apkalpodama radiolu, uzlika jaunu plati. Saška uzaicināja uz deju Katju. Tosja cerēja, ka arī viņu kāds uzlūgs, taču visas meitenes jau sen bija uzaicinātas, bet viņa vēl aizvien stāvēja zem portreta, it kā būtu nolīgta to apsargāt.

Aiz gara laika Tosja sāka vērot dejotājus. Drīz viņa pamanīja, ka mežcirtēji nav nekādi galantie kavalieri: viņi dejoja ar tādu sejas izteiksmi, it kā būtu parādījuši meitenēm briesmīgi lielu godu. Gadījās arī tādi kavalieri, kas dejoja ar visu smēķi mutē, bet dažī, visnešpēnākie, pat pameta meitenes dejas vidū.

«Ir gan mežazvēri!» — šausminājās Tosja. Viņu pārsteidza tas, ka šejienes meitenes nemaz neprotē un acīm redzot jau sen saradušas ar šādu izturēšanos. «Tādas kā aitas!» — sašuta Tosja. Un pēkšņi viņai sagribējās, lai kāds no lielajiem slaišiem ar smēķi zobos uzlūgtu viņu dejojot un pamestu dejas vidū. Tad viņa tam parādītu, kā jāuzvedas ar meiteni!

Taču dejai sekoja deja, bet Tosju neviens neuzlūda, un tā viņai arī neizdevās iemācīt mežcirtējiem godu un cieņu. Visas meitenes, kas nedejoja, sadrūzmējās ap radiolu, tikai Tosja viena pati stāvēja pie meiteņu sienas tieši zem Iļjas portreta. Un radiola rāvās aizgūt-nēm, zobodamās par Tosju:

Uz soliņa, kur sēdi tu,

Vairs brīvu vietu nav...

Tosjai tā sagribējās dejojot, ka pat pirkstu galiņi sāka kniest «Nu, kaut vai pēdējais niekalbis būtu uzlūdzis!» — Tosja pie sevis gaudās, aizmirsusi visus atbērbības un audzināšanas nodomus. Taču jaunie mežcirtēji pacietīgi balstīja puīšu sienu un nemaz neskatījās uz Tosjas pusī, it kā viņas nemaz nebūtu. Garām aizlīgoja Saška ar Katju, un pēdējā uzmundriņoši uzsmaidīja Tosjai. Kas gan sai ko nesmaidīt? Viņas vietā Tosja vēl ne tā vien būtu uzsmaidījusi!

Bet varbūt, ka Tosja vēltīgi apskauda draudzeni. Neveiklais Saška dejoja slukti un ik uz soļa mina Katjai uz kājām.

— Esī gan tu lācis! — no sāpēm viebdamās, pukojās Katja.

— Ja spēlē ar ermonikām, tad man iznāk labāk, — taisnojās Saška. — Bet tā radiola šņāc vien un ne velna nevar saprast... Tevis dēļ vien jau dejuju!

— Tādēļ arī paciešos! — atzinās Katja.

Saška izplūda laimīgā smaidā, un Katjas kurpe atkal pazuda zem viņa milzīgā zābaka.

— Varbūt atpūtīsimies? — kā glābiņu meklēdams, viņš lūdza.

— Dejo vien, ja jau esi sācis, — caur asarām atteica Katja.

Pie Tosjas pienāca Vera. Arī viņu neviens nelūda dejojot, taču Verai bija tāds izskats, it kā viņa to nemaz nemanītu. Tosja cieši ielūkojās Veras sejā, bet tā arī nenoprata: vai patiešām vecākajai draudzenei nemaz negribas padejot, vai viņa tikai izliekas. Kas gan viņu, šo trīsdesmitgadīgo neklātnieču, prātus var izdibināt...

— Nu, kā tev patīk mūsu klubs? — pavaicāja Vera.

— Klubam nav nekādas vainas, — godīgi atzina Tosja, pārlaidzama acis plašajai zālei. — Tikai kultūras darba gan tik, cik melns aiz naga...

Vera piekriņoši pamāja ar galvu un turpat uz vietas nēmas izskaidrot visu no zinātniskā viedokļa:

— Šāda neatbilstība vēl bieži sastopama. Virsbūve vienmēr atpāliek no materiālās bāzes... Vai ne tā?

Tosjai uzreiz kļuva skumji. Viņai sāka likties, ka augsti izglītota

Vera kaut kā nemākulīgi liek lietā savu zinātni un pat attaisno ar to visas ciemata nekārtības. Taču ielaisties ar skoloto draudzeni stri-  
du Tosja neuzdrošinājās un izvairīgi atteica:

— Vakarskolā par to mums vēl nekas nav stāstīts...

Ar sparū noblikšķēja ārdurvis, un zālē ienāca Iļja. Nekā viņā nebija no svētbildes moceklibas, un tikai pēc cepures vien varēja noģīst, ka tieši viņš ir portretā iemūžinātais puisis. Smēķi kūpinā-  
dams, Iļja izgāja cauri zālei, pa ceļam paspiezdams roku deļojošajiem draugiem un nevēlīgi pamādams meitenēm. Trīs soļus no Tosjas viņš apstājās. Cerībā, ka tūdaļ viņu uzlūgs deļot, Tosjai pat elpa aizrā-  
vās, un meitene, kaunu aizmirsusi, gandrīz vai metās pretim Iļjam.

— Kas tad tas par putnu? — viņš ievaicājās, pārlaizdams acis savam portretam.

No visiem zāles kaktiem saskrēja meitenes, kas nedeļoja, un ie-  
spurdzās:

— Pats sevi nepazīst!

Iļja pievirzījās portretam tuvāk un no sirds izbrīnījās:

— Vai tad tas esmu es?

— Bet cepure?

— Tā gan ir mana... — viņš atzinās un nogrozīja galvu. —

Neko darīt. Māksla!

Acis no portreta neatraudams, Iļja, apzinādamies savu pārākumu, nevēlīgi pastiepa roku uz meiteņu pusi. Tā palika gaisā starp Tosju un meiču ar auskariem. Pavisam neviļus Tosja padevās uz priekšu. Un tikai tad viņa atgīdās, ko izdarījusi, bet bija jau par vēlu. Iļjas roka sataustīja viņu un aizrāva deļot. Lal nekristu slavenā mečir-  
tēja priekšā kaunā, Tosja citīgi tipināja ar kājām, bet seja kļuva tik sasprindzināta, it kā patlaban būtu jārisina grūts algebras uzde-  
vums. Un tikko Tosja bija paguvusi pielāgoties Iļjas platajam so-  
lim, radiola nēma un aplkusa.

— Nelaimējās tev, Dusja! — līdzjūtīgi noteica Iļja.

Tosja apjuka un nesaprata: apvainoties vai pieciest šādu pāres-  
tību.

— Mans vārds ir Tosja... — beidzot viņa klusu iebilda.

— Tas taču viens un tas pats! — Iļja pateica un aizgāja pie  
puļu sienas.

Tosja mazdruscīņ cerēja, ka Iļja uzlūgs viņu arī uz nākamo deļu, bet puisis bija pēkšņi kaut kur pazudis un tikai vēlāk iznira no  
pūļa, bet jau kopā ar Anfisu. Deļā viņi, abi stalti, viens otram tikpat  
kā radīti, aizjoņoja garām Tosjai, uzvēdinādami silta vēja pūsmu. Un pēkšņi Tosja saprata, ka blakus tiem viņa ir tikai nieka skuķelis. Pat negribējās ticēt, ka vēl pirms mirkļa Iļja bija ar viņu deļojis. Un ko gan viņa, tāda vasaraudzīte, spurojas? Citu ģimietņu apsar-  
gāšanai, vienīgi tam viņa der! Ja jau arī skaistumu nav lielikuši šū-  
puli, tad kaut vai augumu nebūtu noskopojuši. Vismaz šajā ziņā  
būtu cilvēks kā cilvēks. Bet nē! Arī te daba noskaudusi. «Laikam,  
vēl mazal esot, māte nebūs iedevusi visus vitamīnus», Tosja nosprie-  
da, atcerēdamās brošūru, ko bija izlasījis pie docenta un aspirantes, lai sagatavotos teorētiski un audzinātu viņu meiteni uz stingri zināt-  
niskiem pamatiem. Tas arī saprotams: toreiz visur plosījās karš un  
nebija laika domāt par vitamīniem...

Bezbiļetniekiļ puļšēļi komandanta vadībā sāka kārtot zālē solus. Kaut ātrāk būtu sākuši rādīt filmu, citādi lēkā vien kā tādi sienāži!  
— Vai neuzdeļosim? — pie Tosjas auss atskanēja pieglaimīga  
balss.

Tosja aši pagriezās un ieraudzīja savā priekšā Fiļu, svārkus kārt-  
tojam. Nu ko: kad nav nazīņ', ēd ar naziņ'... Tosja pievirzījās  
Fiļam klāt, uzticīgi uzlika tam uz pleca roku un tūdaļ, riebumā sa-  
viebusies, atrāvās atpakaļ.

— Kas tad tev lēcās? — nesaprata Fiļa.

— Būtu vismaz kaunējies. Smird kā no šņabja vāts...

— Tas taču nav šņabis! — taisnojās Fiļa. — Pašdzītāts...

— Kāda tur starpība? — brīnījās Tosja.

— Ir gan starpība! — apskaidrodams Tosju, pamācoši noteica  
Fiļa un apsolīja: — Paklau, es pūtišu elpu uz citu pusi...

— Pūt kā gribi, tik un tā smird!

— Ko tu te tēlo?! Algu saņēmām? Saņēmām! Un arī prēmija  
sanāca... Es tik vien arī iekampu, — un Fiļa ar pirkstiem parā-  
dīja iecirtīgajai Tosjai, cik maz viņš izdzēris.

— Ej vien, ej! Es ar tevi nedeļošu.

— Ka tik, meitenīt, nav jānožēlo, — piedraudēja Fiļa, nikni  
noblenza meitenē un aizslāja pie saviem draugiem.

— Esi gan tu pārdroša! — nobrīnījās meiča ar auskariem. —  
Laikam vēl neviens nav tevi pārmācījis.

Tosja tikai atmeta ar roku:

— Visas jūs te esat tādas kā apdauzītas!

Deļu starpbrīdī Tosja pamanīja, ka Fiļa pieiet pie Iļjas, iečukst  
tam kaut ko ausī un pamāj uz viņas pusi. Iļja iesmējās un zinķārīgi  
pavērās Tosjā. Un kaut gan viņi atradās pāris desmit soļi atstatu,  
Tosjai likās, ka Iļja smeļas nevis par viņu, bet par Fiļu.

Katja pienāca apraudzīt savu neveiksmīgo draudzeni. Viņai bija  
tik laimīgs izskats, ka Tosjai pat kļuva neērti, it kā Katja pēkšņi  
visu ļaužu priekšā būtu sākusī izgērbties. Pēc visa spriežot, Saška  
ne tikai bija paguvis uzmit uz kājām, bet arī pačukstēt kādu slepe-  
nu vārdiņu. Tālredzīgā Tosja tūdaļ pati sevi nozvērējās: lai arī kā-  
da laime viņai uzsmaidītu nākotnē, nekad viņa neizrādīs tik mulķīgu,  
nepanesami lielu prieku, kas aizvaino draudzenes.

— Kāpēc tu nedeļo? — pavaicāja Katja.

— Grīda briesmīgi nelīdzena, — attrauca Tosja.

— Es gan netiku pamanījusi... Gribi, Saška ar tevi padeļos?

Tā tik vēl trūka, lai Tosja sāktu jaukt svešus pārus! Vai kā veik-  
smīgām meitenēm patik palīdzēt savām nelaimīgajām draudzenēm!  
Nedod ne dzert, ne ēst, ļauj tikai, lai viņas, ne lūgtas, ne prasītas,  
padara kādu svētīgu darbu! Un Tosja nenocietās, nepazobojusi Katju:

— Paldies. Kājas man pašai var noderēt. Ne jau visām jābūt  
invalidēm, pietiek ar vienu!

— Kā vēlies... — apvainojās Katja par savu lācīgo Sašku un  
aizkliboja prom.

Vienu polku Tosja tomēr nedeļoja ar kādu draiskuli skolnieci,  
vienu no tām meitenēm, kas vienmēr tinas ap pieaugušajiem un kam  
vairāk par visu patik skatīties aizliegās kinofilmas. Meitene gri-  
bēja vēl deļot, taču Tosjai nepatika, ka tā izturas pret viņu kā li-  
dzīga ar līdzīgu, un meiteni padzina.

Tosja stāvēja pie meiteņu sienas un, galdīdama seansa sāksanos,  
garlaikojās. Viņai garām atkal aizdeļoja Iļja, tikai šoreiz nevis ar  
Anfisu, bet citu meiteni, kas strādāja ciemata ēdnīcā par kalku-  
latori.

«Ja ar daudzām, tad tas nozīmē, ka viņam nav nevienas.» — Tosjā  
ierunājās kāda viņai nepazīstama balss, kas visu šo laiku bija snau-  
dusi un pēkšņi pamodusies. Pie tādām domām nepieradusi, Tosja  
sākumā pat negribēja ticēt, ka to izdomājusi viņa pati bez svešu  
palīdzības, gluži kā gudrā neklātiece Vera. Taču viņa tā ir nepa-  
guva nopriecāties par savu jaunatklāto talantu: garām atkal aizjo-  
ņoja Iļja ar kalkulatori, kas visu laiku par kaut ko smējās.

Uz mirkli Tosjas acis sastapās ar Iļjas acīm, un viņai sāka likties,  
ka Iļja kā atvērtā grāmatā izlasījis visas viņas slepenās domas; iz-  
lasījis un sapratis: ne jau aiz viegla dzīves viņa nodevusies tik  
neparastām domām un iegrimusi prātošanā. Skiet, Iļjam pat sameties  
žēl viņas — mazās, neglītās, nevienam nevajadzīgās meitenes. Tā  
tik vēl trūka, lai viņu sāktu žēlot! Tosja iekoda lūpā un izskrēja  
no kluba.

Pie ārdurvim norisa pavisam cita dzīve: puļšēļi un meitenes cen-  
tās pierunāt vecīti kontrolieri, lai tas ielaiz viņus klubā par brīvu.  
Gadus četrpadsmit vecs zenķis bailīgi raudzījās apkārt un pīpēja,  
smēķi mēteļa piedurknē ieslēpis. Un Tosja pēkšņi jutās kā savā ne-  
senajā, bet jau pa pusei aizmirstajā bērnu dienu pasaulē.

— Ak te tu esi! — naidīgi iesņācās Fiļa, iznākdams no kluba  
tūlīt aiz viņas.

Tosja kūleniski novēlās no lieveņa un izlauza sniegā iesalušu no-  
maļa gabalu:

— Pamēģini tik aiztikt!

— Kisļicina, met prom koku! — bargi pavēļēja Fiļa un nokāpa  
no lievenēm.

— Cienījamais, vai tad kavaleri tā dara? — nosauca pakaļ vecī-  
tis kontrolieris.

Tosja draudīgi pacēla nomali:

— Ka vilkšu!

— Ko tad tu, jokus nesaproti, vai? — izbrīnā norūca Fiļa, no-  
spļāvās un atgriezās atpakaļ klubā.

Vilkdama līdzī nomaļa gabalu, Tosja sāka soļot pa naksnīgo cie-  
matu. Pirmais sals bija ieskāvis zemi, zem kājām, kraukšķēdama kā  
stikls, lūza plānā ledus kārtiņa, kas bija pārklājusi peļķes. Ripzāģis  
gulšņu zāģētavā, pa dienu izkļiedzies, atdusējās, un ciematā valdīja  
neparasts klusums. Tikai lejas noliktavā, veldamies no platformām,  
dobji būkšķēja baļķi. Tosja uzkāpa uz augstās deļu ietves. Deļu klā-  
jums vairs neļodzījās un neļakstēja zem kājām kā nesen, kad vēl  
bija slapjdraņķis, bet sausi klauzēja zem Tosjas papēžiem. Lūk,  
kur vajadzētu sarīkot deļas!

Gar debess malu vientuļi klaiņoja šaurs mēness sirpis. Un Tosjai  
pat kļuva vieglāk ap sirdi, tiklīdz pamanīja, ka viņa nav vienīgā  
pasaulē, kas vienatnē cīnās ar garlaicību.

Mēness bija pagriezies pret zemi sāniski, lai grūtāk būtu viņam  
trāpīt ar kosmisko raķeti. Un Tosjai pēkšņi sagribējās, lai tieši ta-  
gad, tieši šajā brīdī, kad viņa raugās mēnesī, tajā trāpītu raķete un  
izšķītu dzirksteli, un lai to visā plašajā pasaulē redzētu tikai viņa  
viena pati. Nu... vēl to drīkstētu redzēt arī zinātnieki, kas dežurē  
pie saviem tālskatiem un saņem par to ordeņus un milzīgu algu.  
Pret zinātniekiem Tosjai nebija nekas iebilstams.

Viņa nostāvēja krietnu brīdi, galvu atmetusi, cerēdama, ka viņas  
pasūtītais brīnums tūlīt arī notiks. Var jau būt, ka Tosja arī sagal-  
dītu savu raķeti, taču šai mirkli kluba logos nodzīsa gaisma.

— Sākas! Sākas! — pie kluba durvim iebrēcās bezbiļetnieki.

Tosja aizmeta nomali un tecīgiem aizjoza uz klubu.

## REIZ DZIVOJA...

Aiz kopmītnes loga gaudoja salts vējš, un no lejas noliktavas  
laiku pa laikam atlidoja sienu apslāpēts lokomotīvītes svilpiens, bu-  
feru šķinda un izkraujamo baļķu rīboņa.

Vera pacēla acis no grāmatas un pārskatīja istabu. Visas meitenes  
bija atgriezušās, vienīgi Tosja vēl kaut kur klimta apkārt. Nadja  
cepa Ksanam Ksanīčam kartupeļus. Anfisa, posdamās uz nakts de-  
žūru, spoguļa priekšā kārtoja matus. Katja, uzvilkusī labākās drā-  
nas, gatavojās uz izšķirošo tikšanos ar Sašku un, nostājusies Anfisai  
aiz muguras, pirkstu ar mēli slapinādama, raudzījās spogulī un izli-  
dzināja savas galšās uzacis.

Bija jau aizritējušas divas nedēļas kopš Tosjas ierašanās. Vera  
pat nepamanīja, kā bija iemīļējusi pārgalvīgo meiteni un sākusī just  
līdzī tās priekiem un bēdām.

Tosjas iecienītās kinoaktrises, kas ieradās ciematā koferī ieslēg-  
tas, jau bija novietojušās pie sienas. Tām pa starpām karājās raibas  
bildītes, ko Tosja bija izplēsusī no ilustrētiem žurnāliem. Arī šai  
ziņā viņa palika uzticīga savam virējas arodam un deva priekšroku  
nevis glītām ainavām, bet klusajām dabām ar visādām garšīgām  
lietām. Tosja cienīja tikai spilgtas krāsas, un siena pie viņas gultas  
bija pārvērtusies par viseksotiskāko vietu visā istabā. Jau paskato-  
ties vien uz Tosjas raibo eksotiku, Vera sāka žilbt acis.

Pēkšņi durvis ar troksni atsprāga vaļā, un istabā ievēlās prieka  
pārpilnā Tosja ar veselu lēveni tūtu un pačīņu rokās. Pat nepagrie-

zusies, viņa ar kāju aizvēra durvis un izdarīja to tik veikli kā invalīds, kas jau sen apradis iztikt bez roku palīdzības. Uz gaida sabira pirkumu klāsts.

— Mieloļieties nu!

Tosja attaisīja tūtas un sameklēja savas mīļākās konfektes. Ar tūtu rokās viņa apstaigāja visas meitenes:

— Nemiet sarkanās, tās ir garšīgākas!

Patī sev Tosja paņēma dzelteno, lai draudzenēm tiktu vairāk sarkano. Arī nikno Anfisu nepalaida tukšā un izbēra uz skapiša spoguļa priekšā veselu sauju konieksu. Anfisa izbrīnā pašķielēja uz Tosju un automātiski iebāza konfekti mutē.

— Visu avansu izšķiedi? — pānteresējās Vera, ar vecākās draudzenes tiesībām nosodīdama Tosjas izšķērdību.

Tosja bezrūpīgi atmeta ar roku:

— Un ko tad žēlot? Es domāju tā: naudu taču tādēļ vien pelni, lai to iztērētu. Vai nav tiesa, Veras mamm?

— Atradusi sev mammu! — iesurdzās Anfisa.

— Un re, kā atradu! — atcirta Tosja.

Un viņa izbēra Veras gultā visu tūtu līdz pēdējai konfektei. Tad pagriezās pret Anfisu, lai sadotu tai kā nākas, bet pēkšņi pamanīja neparasti saposusos Katju, un Tosjas domas tūdaļ pavērsās citā virzienā.

— Sītā kleita tev nepiestāv! — viņa kategoriski paziņoja. — Uzvelc labāk Veras blūzi un Anfisas melnos brunčus. — Daudz nedomādama, Tosja izvilka no skapja svešos apģērba gabalus un pielāgoja tos Katjam. — Meitenes, nu, vai nav labāk, ko?

Anfisa paraustīja plecus. Nadja uz mirkli novērsās no plīts, vienaldzīgi paukojās Katjam un atkal sāka rīkoties ar saviem kartupeļiem. Bet Vera pat galvu nepagriezīa.

— Ek jūs, nelaimīgie viensētnieki! — Tosja kaunināja meitenes. — Draudzene dodas uz pirmo satikšanos, bet jums tas vienai!

— Jums tikai brutāni vien prātā, — atsaucās aizskartā Vera. — It kā nekā prātīgāka vairs nebūtu.

— Eh, Veras mamm, Veras mamm! Apsolos: kad man būs trīsdesmit, es domāju tikai par starptautisko stāvokli. No rīta līdz pat vakaram, bez pusdienas pārtraukuma!... — Tosja pasvieda blūzi un brunčus Katjam. — Velc mugurā!

Katja nozīmīgi pamāja uz Anfisas pusi.

— Veras mamm, Anfisa, vai drīkst? — ar novēlošanos palūdza Tosja.

Vera piekrīdama pamāja ar galvu, bet Anfisa atkal noraustīja tikai plecus, brīnīdamās par Tosjas izvaļību. Baidīdamās, ka Anfisa vēl var pārdomāt un atņemt savus labākos brunčus, Katja sāka steidzīgi pārģērbties.

— Līdzko Saska tevi tādu ieraudzīs, tā būs pagalam un gatavs! — pārliecināti skaidroja Tosja un grozīja Katju, cenšamās pa varītēm padarīt draudzeni skaistāku.

Plānā zēkē ietērpto kāju šūpodama, Anfisa sēdēja uz gultas malas un, augstprātīgi smīnēdama, vēroja Katju un Tosju, kas kā skriptulis grozījās tai apkārt: tā vecie kauju veterāni nolūkojas uz jauniešiem. Arī Nadja no savas plīts puses slepus pameta pa acij uz Katju. Nadjas mirklīgajos skatienos bija vērojama tāda cilvēka ziņkāre, kam dzīve laupījusi daudzus priekus, kādi piešķirti viņas daudz laimīgākajām draudzenēm, — tai skaitā arī šo virmojošo pirmās tikšanās prieku, kas tā pārpludinājis Katjas sirdi.

— Un ko viņš tev teica? Lai nākot? Ka gaidīsot, ja? — centās izdibināt Tosja, kurai vēl ne reizes nebija nācies iet uz tikšanos.

— Kaut ko tādu viņš teica gan, — apjukusi par draudzeņu uzmanību, atmurmināja Katja.

— Esi gan tu, Katja, laimīgs cilvēks! — apskauda Tosja. — Paklau, piespraud manu brošītu ar!

— Bet to taču nemaz neredzēs.

— Spraud vien! Vismaz mana broša būs bijusi uz satikšanos.

Tosja žigli panīra zem gultas, izvilka no kofera lielo brošu — savu vienīgo rotas lietu — un piesprauda to Katjam pie krūtīm. Tosjas nesavtīgi gādība pēkšņi iekustināja arī Anfisu, un arī viņa nāca talkā ar savu padomu:

— Ja lidis bez atļaujas bučoties, tu pabāz, lūk, šitā roku priekšā, — ieteica pieredzējusi Anfisa un parādīja, kā ar elkoni jānosēdz mute.

Lai neaizmirstu, Tosja atkārtoja Anfisas ierādīto vērtīgo papēmieni; ko var zināt, varbūt kādreiz noderēs.

— Bet ja kļūst pavisam uzmanīgs — gāz tieši pa ģimi, tas viņus nomierina! — Anfisa turpināja un, kritiski apskatījusi Katju, piebilda: — Bet kur nu tev!... Vismaz pati tūdaļ ap kaklu nemeties, pakircini kādu laiku, lai pamatīgāk uzķeras.

— Kādēļ tad Katjam jāķircinās, ja viņi viens otru mīl? — nesa-prata Tosja.

— Mi-i-i! — zobgalīgi pārjautāja Anfisa, skatīdamās pret gaismu odekolona pudelīti. — Tādas mīlestības nemaz nav!

— Nav mīlestības? — apjuka Tosja. — Kur tad šī palikusi?

— Nekad nav arī bijis! — atteica Anfisa, priecādamās par Tosjas apjukumu. — Cilvēki tikai mūļ. Izgudrojuši pasaciņu, lai varētu patīkamāk justies... Vari man ticēt: visi vīrieši dzenas tikai pēc viena.

Tosja apjukumā paraudzījās apkārt kā atbalstu meklēdama.

— Un Puškina?... Puškina arī, tavuprāt, mūļ?... «Tik mīla liksmu dara salto dzīvi, tik mīla vien liek sirdīm dziļi ciest...»

— Tik mīla! Tik mīla!... — pārzoboja Anfisa.

— Ko tu biedē nabaga meiteni, — aprāva viņu Vera. — Tu viņa neklausies, Tosja.

— Man pašai ir sava galva, — pēkšņi apvainojās Tosja un cieši ieskatījās Anfisā: — Man kļūst tevis žēl, Anfisa, ja tu patiešām tā domā... — Tosja piespiedās klāt Katjam un klusitēm, kā parasti

mēdz runāt par slepenām, no citiem slēpjāmām lietām, noprasīja: — Un ja viņš aicinās, vai tu arī uz Kamčatku iesi?

Divās te nodzīvotajās nedēļās Tosja jau bija uzzinājusi visus vietējos tikumus. Kamčatkai bija savi nerakstīti, bet visam ciematam zināmi likumi. Ja meitene kopā ar puisi bija aizgājusi uz Kamčatku, tas nozīmēja to pašu, ko visam ciematam paziņot par savu mīlestību, citiem vārdiem, paziņot par saderināšanos. Veclaicīgos vārdus «līgava un līgavainis» te nelietoja. Te teica: «Viņi tup Kamčatkā». Gandrīz visas jaunās ciemata ģimenes bija izgājušas caur Kamčatku, un neviens vien vecāks vīrs vai sieva pieminēja to tikai ar labu.

— Gan jau laiks rādīs... — izvairīgi atteica Katja.

Tosja ieplestām acīm pavērsās viņā un uzstājīgi pagriezās pret Anfisu:

— Esi taču cilvēks, iedod Katrīnai odekolonu!

Anfisa klusēdama pasniedza Katjam odekolona pudelīti. Tosja bez kautrēšanās paķēra to, paoda un pateica:

— Dod citu! Tev ir arī labāks, es zinu!

— Ahā! — uzvaroši iesaucās Anfisa. — Beidzot es tevi noķēru. Mūžīgi tu pa svešiem skapišiem lodā!

Tosja kareivīgi metās pretī:

— Vai tu redzēji?

Anfisa iebāza roku skapīti, izvilka no tālā stūrīša apslēpto flakonīņu un paraudzījās pret gaismu:

— Tā jau domāju! Kā zinādama vakar ieskrāpēju zīmīti. Tagad vairs tik tālu nesniedzās... Ja noķeršu — rokas noraušu!

— Pamēģini tikai... — jau bez agrākā kareivīguma atteica Tosja un atvirzījās tālāk.

Skīta, ka Anfisas viltība nobiedējusi Tosju ne pa jokam. Sarkdama viņa aizgāja pie savas gultas un sāka steidzīgi kārtot sašķiebušos klusās dabas attēlu.

Katja uzmeta acis sienas pulkstenim un iesaucās:

— Vai, nokavēju! — un izskrēja no istabas.

Uz Nadjas plīts pannā sāka čurkstēt kartupeļi. Anfisa saviebās: — Kā tev neapnik katru vakaru ņemties ar cepšanu un vārīšanu. Ir taču ēdnīca.

— Re, ka neapnik... — drūmi atrūca Nadja.

— Ko tu, Nadja, klausies viņā? — Tosja jau bija atguvusies un iejaucās sarunā. — Viņai tikai pašļauj vaļu — peles alā mieru neatradīsī. Zvērs, ne cilvēks! — Un, izaicinādama Anfisu uz vārdu kauju, Tosja pagājās tuvāk un dusmīgi uzsauca: — Ja arī kāds ir aizticis tavu draņķu odekolonu, tad kādēļ tam jābūt tieši man? Vai tad es esmu vienīgā pasaulē?

— Citas neaiztiks! — pārliecināti atteica Anfisa.

— Briesmīgi vajadzīgs tavs odekolons, — nepalaidās Tosja. — Ja gribēšu, pilnu spaini nopirkšu!

— Un nopērc arī, nebūs svešs jāaiztiek.

— Un nopirkšu ar!

— Pērc, pērc... Pie tās pašas reizes neaizmirsti arī pūderi, citādi jāmeklē manējais.

— Tavējais?! — sašuta Tosja. — Nu, vai zini... Ja man nav pūdera, es varu arī ar zobu pulveri nopūderēties. Neesmu jau nekāda modes dāma kā daža laba!

— Izbeidziet tirgu! — aprāja Vera. — Kauns klausīties. Bet par tevi, Tosja, nevaru ne nobrīnīties...

Tosja piesita ar kāju pie grīdas un nodziedāja:

Augu dienu brīnījos,

Kur... es tāda gadījos?

— Dzejniece! — nošāca Anfisa. — Puškina tomātos!

— Kā nu kurš prot... — apvainojās Tosja un ļauni pablenza uz dzēlīgo Anfisu.

— Tosja, vai stundas jau sagatavoji? — lai novērstu jaunu sadursmi, pajautāja Vera.

— Man liekas, ka mums neko neuzdeva... — mēģināja izlocīties Tosja un pacietīgi izturēja Veras neticīgo skatienu.

— To-osja!

— Vai kā jūs esat man apnikušas! Veltīgi es tai skolā iestājos... — jau kuro reizi nosūkstījās Tosja, tomēr izvilka no skapiša grāmatas un apsēdās pie galda.

Viņa piktī pāršķīrstīja grāmatu, atrada vajadzīgo uzdevumu, pēc veca skolēnu paraduma ieskatījās atbildēs un, nezinādama, kā šādu atbildi lai dabū, savilka pavisam skābu seju. Istabā uz brīdi ienāca rets kopmītnu viesis — klusums. Anfisa atgriezās pie spoguļa, bet Vera ielikās savā gultā un iebāza degunu biežā romānā.

— Nu, kā? Vai viņi tur vēl nav apprecējušies? — pieglaimīgā balsī apvaicājās Tosja.

— Tu rēķini savu uzdevumu, netincini mani, — atteica Vera.

— Esat gan jūs nelabas! — saskaitās Tosja. — Tikai audzina, audzina... Kā jums tas neapnik? — Saņēmusi galvu rokās, Tosja sāka nīkni raudzīties uzdevumu krājumā un murmināt: — Vilciens atgāja no stacijas...

Pie durvīm kāds klusu klauvēja.

— Nāc vien iekšā, pieklājīgais! — uzsauca Tosja, priecādamās, ka radies iegansts pamest nelāgo uzdevumu.

Durvis mazliet pavērsās, un istabā sēniski iespraucās Nadjas līgavainis Ksans Ksanīcs. Ciematā Ksans Ksanīcs bija neaizstājams cilvēks, un visi viņu cienīja. Viņš strādāja par zaģu trinēju, bet prātā arī namdara un atslēdznieka darbu, vajadzības gadījumā varēja arī trīsli sakārtot, durvis bez atslēgas atvērt un pat rokas pulkstenī salabot. Ksana Ksanīča strādīgās rokas vienmēr meklēja kādu darbu un, kaut ko meistarodams, viņš vienmēr jutās savā vietā, bet, kad bija uz mirkli jāpallek bez darba, viņš jutās neērti un viņam likās, ka kādu krāpj.

(Turpinājums sekos)

Cik pasaule man šodien liela šķiet!  
Cik bagātas, cik saules pilnas dienas!  
Kur pavēries — viss dzirkst un skan un zied,  
Līdz padebešiem sapņu kalni slienas.

Un lūpām nav vairs kautri jāsamulst.  
— Kaut divi vien uz pasaules mēs būtu ...  
Līdz sirdij aizdun dzimtās zemes pulss,  
Un atbālsis es draugu balsis jūtu.

Lūk, ļaudis sliedēm stiprus gulšņus klāj,  
Dzen cīti dzelmē jauniem tiltiem pājus,  
Lai mūsu ceļā upes nenostāj,  
Lai nav nekur vairs nespiedzamu tāju.

Lai varam mēs viens otram pretī traukt,  
Met kurinātājs krāsns mutē ogles,  
Un dziesmas tās, ko vārdā nenosaukt,  
Mums vienīgiem dzied vijoles un kokles ...

Man krūtīs tikai gaišas domas briest, —  
Jā, pasaule mums šodien pieder abiem!  
Un tāpēc gribas pasacīt — paldies! —  
Par visu ļaudim, vienkāršiem un labiem.

\* \* \*

Tev jāatnāk,  
lai cauri sāpēm  
Es spētu īsta prieka slāpt,  
Lai varētu pa dienu kāpēm  
Vēl nenoguris kāpt un kāpt.

Tev jāatnāk,  
lai saules zeltīts,  
Deg šogad visu ziemu dārzs,  
Lai katrs vārds ir laimei vēltīts  
Un katrs skatiens smaīdu kārs.

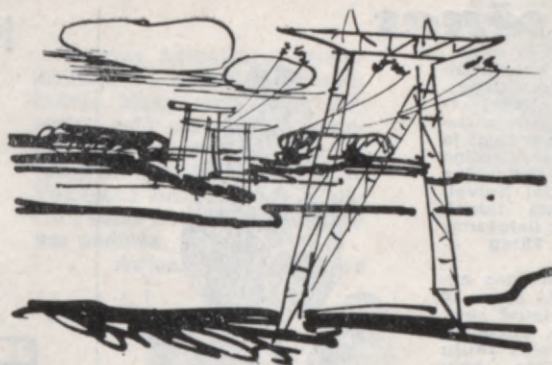
Tev jāatnāk,  
lai marta palos  
Most jauna pavasara rīts,  
Lai manu mežu koku galos  
Viss putnu dziesmās skan un tric.

Tev jāatnāk!

DZIDRA RINKULE-ZEMZARE

## Nejautā

Savtīgi nejautā, draugs,  
Aizieļ vai spētu no tevis.  
Ceļi, kad nākotnē sauc,  
Jāprasa vairāk no sevīs.  
Stīprākās saites var irt,  
Rokām vismaigākām sienot,  
Tālums ne vienmēr spēj šķirt,  
Tuvums ne vienmēr — vienot.



I. MEZNORA

## Draudzības atbālsis

Skani, Daugava, dod jūrai dziesmu savu,  
Sūpo atbālsis, ko straujīe vēji nes:  
Zvaigžņu skreļceļos dzird mūsu varonslavu,  
Teic to zeme siltā, bērzu jaunaudzes.

Sūpo atbālsis no stepju druvām plašām,  
Darbā jaunība tur brāļu dziesmu dzied.  
Dzintarjūru sveic nu kalnu upes ašās.  
Saules vitais krasts, kur magnolijas zied.

Taigās mūšsenās, kur celtne slejas stalti,  
Rītū sārtaimā, kad ausmas putns trauc.  
Tundru ledājos, kur ķirši uzplaukst balti  
Visur tur mums mīju draugu daudz.

Skani, Daugava, jo pretī gaišām dienām  
Vēd mūs Partija, un lielumā sauc augt.  
Ciešā draudzībā degt mūžam mērķim vienam,  
Darbu trauksmainu — par istu dzīvot saukt.



GABDULLA TUKAJS,  
Tatāru dzejnieks

## Tavs pieskāriens

Cik mīļš, cik brīnummaigs ikviens Tavs pieskāriens  
Man sirdi apskaidro arvien tavš pieskāriens!  
Kā saules zaķēns, kluss un gaišs kā labais gars  
Pār manām rokām slid aizvien tavš pieskāriens.  
Kad kādreiz ļaunām domām esmu saindēts,  
Kā pretinde caur sirdi skrien tavš pieskāriens.  
Un kad tu manu sirdi skar, tev pieder tā, —  
Kā tikls manu sirdi sien tavš pieskāriens.  
Tas prieka avots mans, tas katru brīdi aug,  
Kā jūra šalc man nakt' un dien' tavš pieskāriens.  
Uz sauli mani sauc, uz baltiem kalngaliem,  
Uz augšu mani sauc mūždien tavš pieskāriens.  
Tavs augums līdzīgs papelei — tik stalts, tik maigs,  
Kā lapa piedien viņam vien tavš pieskāriens.  
Es tagad dzejoju, bet sapratīsi tu —  
To neliek darīt cits neviens — tavš pieskāriens.  
Es tevi gribētu celt debess augstumos,  
Bet pasaulē to spēj tik viens — tavš pieskāriens.

AKAKIJS CERETELI,  
Gruzīnu dzejnieks

## Nemīli mani

Mani nemīli, jaunekli, nevajag.  
Mana sirds vārdus glaimīgus nemīl.  
Ej un slavenu padari tēvijū, —  
Dari laimīgu dzimto zemi.

Ej un visus vajātos aizstāvi.  
Tev to tautas dēļ darīt es lieku.  
Bet pēc tam nāc un ņem manu  
skaistumu.

Sev par balvu un sirdij par prieku.

BORISS KUŅAJEVS

## Var sadalīt visu...

Divās daļās var sadalīt visu —  
kā krēslus, tā galdus.  
Vienā kaudzē — pulkstenis vecs,  
otrā — abazūrs zils.  
Tikai grūti ir pārplēst uz pusēm  
ritaismu baltu —  
Mūsu dienas un gadus,  
kas sirdi un atmiņās silst.  
Man jau nevajag mantas,  
lai paliek kā bijusi —  
tev.  
iešu projām bez nastas  
kā kareivis aiziet uz karu.  
Tikai ritaismu mūsu  
es paņemšu pilnīgi sev —  
Sākot ar pirmo —  
un beidzot —  
ar pēdējo staru.

Atdzejojis J. PLOTNIEKS.

KUBANICS ANAJEVS,  
Kirgīzu dzejnieks

\* \* \*

Ar manām acīm tavas sastapās,  
Un asaras nu manās acīs lās ...  
Jel saki taisnību man, viltus pilnā burve,  
Teic, kādēļ aizdedzi tu tās?

Vai tu tā esi? — it kā sapņu tēls  
Man rādies, kad nāk vakars vēls ...  
Un dienā tu kā saules gaisma spīdi,  
Kā nāra peldies, kad aust zvaigžņu kvēls.

Teic, vai tu vējš, vai vētrains padebess?  
Tu puteni vai lietūs gāzi nes?  
Jel teic, vai tādēļ tu man acīs ieskatījies,  
Lai tevi mūžam atcerētos es?!

Atdzejojis J. OSMANIS

JANIS PLOTNIEKS

## Tālu vēl rudens

Pamalei pretī,  
Kur debesis sārto,  
Kliedzoši kuģi  
Un vilcieni trauc.  
Putnus un cilvēkus  
Tālajos nākotnes vārtos  
Kūpoši ceļi  
Un nemiera vālodze sauc.  
Tālu vēl rudens,  
Un tālu vēl salnas,  
Liesmo vēl sapņu  
Un jāsmīnu lauks.  
Tevi es aicinu  
Satīties jaunības kalnā,  
Sarkanās ilgas  
Tev vēstuli aiznesis, draugs.  
Vari tu atnākt,  
Un vari tu nenākt,  
Tomēr vēl sapņi  
Un ozoli plauks.  
Pietiks man laimes,  
Jo meklēšu tevi kā senāk —  
Kūpoši ceļi  
Un nemiera vālodze sauks.

# Pirmās sēnes

Līdz ar pirmajām siltajām pavasara dienām pienācis arī jauns sēņu laiks. Sēņu cienītāji siltos pavasara rītos dodas uz smilšainiem priežu siliem un izcirtumiem, meklēdami viņņaini savitās kafijas krāsas PARASTĀS BISĪTES



(*Gyromitra esculenta*). Bet, ja sēnotāju māc miegs vai neuzņēmība, atliek doties uz tirgu, jo bisītes ir pirmās sēnes, kas jau agrī pavasaros lielā daudzumā parādās Rīgas un citu pilsētu tirgos. Laikam gan nevienai sēnei tautā nav tik daudz nosaukumu kā bisītēm: murķeles, ķerveles, bisīni, kreveļi, rumpuči u. c. Bisītēm ir patikama, īpatnēja smarža un garša. Kaut gan tās ir ļoti iecienītas pavasara sēnes, tomēr to lietotājiem arī jābūt ļoti uzmanīgiem, jo sēne ir tikai nosacīti ēdama, tas ir, bisītes var lietot uz turā tikai tad, ja tās kārtīgi novārītas (7-10 minūtes), ūdens nolietots, sēnes nospiešanas un tikai tad saņemas kā parasti. Derīgi atcerēties, ka literatūrā ir atzīmēti gadījumi, kad saindēšanās ar parastajām bisītēm beigusies

ar nāvi. Vairākās valstīs bisītes noliegts pārdot tirgos. Parasti ar bisītēm cilvēki saindējas tad, ja tās pirms gatavošanas nav novārītas, jo svaigas sēnes satur indīgo helvelskābi, kuras iedarbība ir līdzīga čūsku indei. Helvelskābe izšķīst karstā ūdenī, tāpēc bisītes pirms lietošanas krītenī jānovāra. Tātad — būsim uzmanīgi!

Ļoti labas un garšīgas agrā pavasara ēdamās sēnes ir LĀČPURNI, kurus tautā sauc arī par vērpelītēm. Lāčpurni atrodami sausās vietās skuju un lapu koku mežos, skujstādījumos pie mājām, pie mežu pļavās, zālajos, parkos, kaļķainās smilšmāla augsnēs. Lāčpurniem ir patikama garša un smarža, un tos, pretstatā bisītēm, var gatavot arī svaigus, bez vārīšanas, jo tie nesatur indīgas vielas. Pavisam republikā sastopamas 5 lāčpurnu sugas, no kurām visbiežāk atrodami PARASTIE LĀČPURNI (*Morehella*



purīte ir okerdzeltenā vai gaišbrūnā krāsā, un to diezgan grūti leraudzīt, jo tā bieži vien atgādina rudenī nokaltušo koku lapu krāsu. No visiem lāčpurniem skaistākais ir SMAILĀIS LĀČPURNIS (*M. conica*), kuram ir cilindriski koniska olīvkrašas cepurīte. Garšīgas ēdamās sēnes ir arī pārējās lāčpurnu sugas — augstie, vidējie un plaisainie lāčpurni, bet tie sastopami reti un vairumam sēnotāju ir maz pazīstami.

Skaistākās pavasara ēdamās sēnes ir PARASTIE UN SLAIDIE KĒVPUPI. Dažreiz tautā par ķēvpupiem nepareizi sauc arī smailos lāčpurnus. Kēvpupi aug gaišos lapu koku mežos Gaujas krastos, Dundagas Zilajos kalnos u. c. Kēvpupiem ir elegants zvanveida vai uzpirkstenveida viegli krokotas cepurītes un 5-14 cm gari, cilindriski kātiņi.

Sīs sēnes tāpat kā bisītes satur indīgo helvelskābi un tāpēc pirms lietošanas rūpīgi jānovāra.

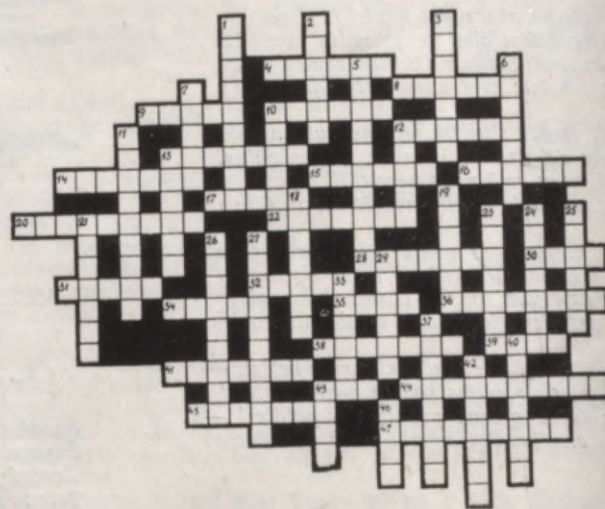
A. VERINS,  
biologs



*esculenta*) — sēnes ar eliptisku vai olveida, 3-6 cm platu šūnveida cepurīti, kas sadalīta ar dažāda lieluma taisnstūrveida krokām. Ce-

# KRUSTĀM ŠĶĒRSĀM

Sastādījis A. Sauja Jelgavas raj.



Horizontāli: 4. Padomju rakstnieka I. Bābela romāns. 8. Republika Āfrikā. 9. Padomju-korejiešu kopražojuma filma. 10. Garšauģi. 12. Burukuļa sastāvdaļa. 13. Brīvības cīnītājs, P. Lumumbas draugs un domubiedrs. 14. Padomju pianists, Ļeņina prēmijas laureāts. 15. Krāsainais metāls. 16. T. Dreizera romāns. 17. Āfrikas valsts galvaspilsēta. 20. Darbības plāns. 22. Zelta medaļas ieguvējs Eiropas meistarsacīkstēs ātrslidošanā. 28. Infekcijas slimība. 30. Zvejas vīru ieguvums. 31. Termins akrobātikā. 32. Tekstilrūpniecības izejviela. 34. Pazīstams japāņu kinodarbinieks. 35. Latviešu mākslas filma. 36. Ievērojams anģļu 19. gs. fiziķis un ķīmiķis. 38. Kubas dzejnieks. 39. Apzīmējums matemātikā. 41. LPSR Akadēmiskā drāmas teātra aktieris. 43. Kādas valsts saisināts apzīmējums. 44. Upe Indijā. 45. Ar kodināšanu iegūts zīmējums. 47. Mūzikas instruments.

Vertikāli: 1. Indīgs koks. 2. Termins mūzikas noācijā. 3. Ķirzaka. 5. Revolucionārs latviešu dzejnieks. 6. Pazīstams latviešu partizānu komandieris. 7. Romāna «Pēc negaisa» autors. 10. Viens no fotogrāfijas izgudrotājiem. 11. Akmeņogļu šķirne. 12. Odens dzīvnieks. 13. Itālijas Komunistiskās partijas dibinātājs. 18. Latviešu mākslas filma, kurā piedalījās aktrise Dz. Ritenberga. 19. Sabiedriska organizācija. 21. Jauns motosporta veids. 23. Pazīstama R. Paula dziesma. 24. Miera simbols. 25. Kurā valstī notiks VIII Vispasaules jaunatnes un studentu festivāls? 26. Ievērojams norvēģu polārpētnieks, dienvidpola atklājējs. 27. Radikāls pagrieziena sabiedrības dzīvē. 29. Kalnu grēdas nosaukums PSRS. 33. Ārstniecības augs. 37. Matērijas pamatīpašība. 40. Sintētiska šķiedra. 42. Ārztu preču ieviešana valstī. 43. Persona Aspāzijas luģā «Vaidelote». 46. Kaila ķermeņa atainojums tēlotājā mākslā.

## ZURNĀLA 8. NUMURĀ IEVIETOTĀS KRUSTVĀRDU MIKLĀS ATRISINĀJUMS

HORIZONTĀLI: 6. Sveiciens. 7. Elipsoīds. 12. Izomers. 13. Manifests. 18. Serenādes.

VERTIKĀLI: 1. Rosme. 2. Lūcis. 3. Pasts. 4. Meli. 5. Tevī. 8. «Laima». 9. Proti. 10. Odere. 11. Dusēt. 13. Masts. 14. «Nora». 15. Finks. 16. Sids. 17. Susta.

Vāka pirmajā lappusē — MAKSL. G. KAMRADZIUSA PLAKATS.

Vāka ceturtajā lappusē — «FREZIJAS». J. GAILISA KRĀSU FOTO.

## Šaha kompozīcijas

E. Valciņa vadībā

Nr. 351  
E. Fonavs — Rīgā  
Pirmpublicējums



Mats 2 gājienos

Nr. 352  
A. Virtmanis — Rīgā  
Pirmpublicējums



Mats 3 gājienos

Nr. 353  
J. Gažimons — Krustpils raj.  
Pirmpublicējums



Mats 5 gājienos

Nr. 354  
V. E. Itons  
1. god. «Olympe T.»  
1956. g.



Mats 3 gājienos

Nr. 355  
J. Halumbireks  
«Die Schwalbe»  
1956. g.



Mats 4 gājienos

Nr. 356  
H. Fetters  
1. god. «FIDE T.»  
1957. g.



Mats 5 gājienos

Risinātāji, kas sasniegs 300 punktus, saņems grāmatu balvas. Atrisinājumus sūtīt «Zvaigznes» redakcijai. Termiņš — 10. jūnijā.

Redakcijas kolēģija: H. RUKŠĀNS (redaktors), A. BALODE (atbild. sekretāre), R. LĀCE, V. LĀCE (redaktora vietniece), J. NIEDRE, L. PURS, J. STRADIŅŠ, R. TREIJS, S. VIRTMANIS.

Redakcijas adrese — Rīgā, Pērses ielā 16. Tālruni: izziņas — 23079; redaktoram — 23173; redaktora vietn. — 21681; atbild. sekretāram — 20361; līdzstrādniekiem — 25948; mākslin. iekārtotājiem, tehniskajam redaktoram — 20122; līdzstr., korektoriem — 28732; līdzstr., fotogrāfam — 29941.

Mākslinieciskie iekārtotāji: I. KĻAVA, G. KROLLIS.

Tehniskais redaktors L. LIZIŅŠ.

Общественно-политический и литературно-художественный иллюстрированный журнал «Звагзне» на латышском языке (г. Рига, Латвийская ССР).

JT 01961

Izdevējs Latvijas Lalkrakstu un žurnālu izdevniecība, iespiesta PRP 1. tipogrāfijā «Cīņa» Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40. Pasūt. Nr. 5808. Vāks un pielikumi iespiesti PRP Poligrāfisko krāsu fabrikas dobspiedes cehā, Bauskas ceļā 31. Parakstīta iespēšanai 1962. g. 29. aprīlī. Papīrs 70x108 1/2 2+0,5 papīra loksnes; 5,48+1,37 uzsk. iespiedl. Tirāža 90 000 eks. Maksā 30 kapeikas.

# PIRMĀS PRĒMIJAS...

Vasaras komplekts mazai meitenei. Spilgti sarkanās krāsas bjaža sarafanu-priekšautiņu rotā plata rupja auduma citas nokrāsas apmale ar spilgtām uzšūtām aplikācijām. Pogājamā blūzīte un īsās biksītes šūtas no tumšzaļa kokvilnas auduma.

Autore T. Gerasimova

Lai izveidotu labākos izstrādājumu paraugus, paplašinātu sortimentu un uzlabotu apģērbu kvalitāti, kā arī plašāk izvērstu jauno mākslīgo un sintētisko materiālu pielietošanu, Latvijas PSR Tirdzniecības ministrija un Viegglās rūpniecības pārvalde 1962. gada martā sarīkoja divus konkursus ar prēmijām par labākajiem apģērbu modeļiem.

Attēlos: daži no prēmētajiem Rīgas modeļu nama autoru darbiem.

S. Lobiņa,  
Demonstrēšanas zāles vadītāja



Skolnieces svētku tērps no rudzupuķu zila vilnas auduma.

Apkalkīte, praktiski izveidotās aprocītes un priekšautiņš no balta pikē, kas rotāts ar mežģīņu lešuvēm un cauro vilīti.

Autore R. Gorohova



Elegants kostīms jaunai meitenei no lēta gaiša auduma. Jaciņa un vieglās pretielocēs veidotie svārki rotāti ar oranžkrāsas un baltām apmalēm, kas nošūtas ar melnu sutašu pēc latviešu tautiskajiem motīviem.

Autore M. Baroniņa



Elegants, praktisks vilnas auduma mājas ģērbs, kurā var tērpties, arī pieņemot viesus. Vienlaidus griezumā piegulošo kleitu augšdaļā rotā plata caurā vile (blakus attēls). Līnu auduma priekšautiņu rotā kokvilnas mežģīņu lešuves.

Autore Z. Celmiņa

Moderna piegriezuma pavasara mētelis jaunai meitenei no zilas krāsas vilnas auduma. Apkakle un kabatu apdare no sarkanās krāsas auduma.

Autore R. Pētersone.



Z. LEGZDIŅA foto

